TERENTIUS CHRISTIANUS,

SIVE

COMOEDIÆ DUÆ

Terentiano ſtylo

conſcriptæ:

Ad uſum Scholarum ſeorſum excuſæ.

TOBÆUS.

JUDITHA.

His acceſſit Pſeudoſtratiotes, fabula jocoſa ac ludicra.

Autore CORN. SCHONÆO.

LONDINI,

Pro Societate Bibliopolarum

1674.

Ad Lectorem.

Puerum (ut inquit Lilius, apud Anglos Grammaticus non ignobilis) *nil niſi pura decent.* In Terentio eſt pura oratio, materia verò utplurimum impura: nec mirum. Quid enim aliud à miſello Ethnico, verum Deum veræ puritatis fontem ignorante, exp. ctare poſſis? Operæ pretium itaq; fecit Schonæus, vir doctiſſimus, qui in gratiam Chriſtianæ pueritiæ, materias caſtiores purâ Terentii phraſi veſtiverit, ut pueritia una cum orationis elegantia, morum quoque ſanctitatem & probitatem imbiberet. Pauca autē delibavimus, quia in hoc genere pauca ſufficere videantur. Apocrypha verò ſelegimus, non quia ſanctiora aut veriora, ſed quia luſibus aptiora judicamus: imprimis Tobæum & Judi ham, quorum utrumq; doctus quidam Theologus ſacrum potius poema, quàm hiſtoriam, appellandum arbitratur. Notum eſt præterea & vulgari ſermone tritum proverb um, *Non eſt bonum cum ſanctis ludere.* Quid autem Scripturis canonicis divinitus inſpiratis auguſtius & ſanctius inter homines inveniri poteſt? His itaq; addere, detrahere, ommittere, ſermones & perſonas affingere, & hujuſmodi, quæ poetica licentia poſſu'at, nonnullis, quos temerè offenſos no umus, religio eſt. Nam quæ in his libris vel falſa, vel durâ, vel impura videri poſſunt, ea piorum præceptorum prudenti e re inquo. Vale, Lector amice, & iſta vel omitte vel fruere bono tuo.

Actorum nomina.

Tobæus, ſenex.
Tobias, Tobæi filius.
Myda, Tobæi puer.
Achior, *Ægin*, *Nabathus* } tenuioris fortunæ homines
Raphael, genius adoleſcentis formâ indutus.
Anna, Tobæi uxor.
Sara, puella.
Raguel, Saræ pater.
Edna, Raguelis uxor.
Phædra, *Myrrhina*, } Ednæ pediſſequæ.
Soſia, Raguelis ſervus.
Lychas, Raguelis puer.
Gabel, ſenex.

PRO-

PROLOGUS.

Trimetri.

Salvete Spectatores candidiſſimi,
Huc quotquot acceſſiſtis, actiunculam
Novam hanc veſtrâ decoraturi præſentiâ:
Priuſquam noſter hìc grex in proſcenium
Se conferat, rogatos unum hoc vos velim
Maximopere, ut mihi quæ ad hanc rem attinent
Pauca locuturo, pauliſper dignemini
Accommodare aurem patientem ac benevolam.
Dum nuper hæc in lucem prodit fabula,
A malevolis quibuſdam noſtram induſtriam
Sentimus improbarier: qui ipſi tamen
Ignaviâ torpeſcentes, nullum ſuæ
Quam ubique venditant, ſcientiæ ſpecimen
Unquam edidêre; ſed in canum mordacium
Morem, bonorum diligentiam ſuis
Conuitiis, dicteriiſque identidem
Lacerant, nihil ipſi proferentes doctius.
Quorum ut minùs nos commoveat procacitas,
Veſter candor, & humanitas facit: quibus
Si noſter hic labor non improbabitur,
Abunde magnam conſecutus gloriam
Mihi videar. Nam veluti à laudatis viris
Laudari, pulchrum glorioſumque eſt; ità à
Malis culpari, aut illudi, pulchrum arbitror.
Faceſſat ergò iniquorum calumnia,
Illuſtrium facinorum individua comes:

Quæ nunquam gliſcit ac furit impotentiùs,
Quàm cùm ſe fruſtra niti intelligit: putes
Cicadam alis correptam. Sed quo nos rapit
Animi calor, dum malevolos uleiſcimur?
Nunc quam ſumus acturi cognoſcite fabulam,
Ex myſticis vobis depromptam literis.
Non hîc amore demens adoleſcentulus
Pudenda coràm jactitabit crimina;
Nec fabuloſus quiſpiam Deus, viri
Mentitus formam, amantem fallet conjugem;
Nec miles adverſa oſtentabit vulnera;
Nec ſervus argento emunget ſenem. Nihil
Horum noſtra exhibebit Actiuncula:
Nil hîc profanum, aut ludicrum: verùm ſacram,
Piámque grex repræſentabit hiſtoriam.
Cui ſi quis attentas aures accommodet,
Multa in animo ipſi conſidebunt commoda.
Quapropter ut frequentes & alacres modò
Huc confluxiſtis, ità favete ſilentio:
Ne quid tumultûs inter vos ortum, gregem
Hunc noſtrum ſcenicum interturbet. Hic puer
Quem conſpicamini exire in proſcenium,
Vobis periocham recitabit comœdiæ.

Comœdiæ Periocha.

TOBÆUS operam humandis navans mortuis,
Deique ſacro mancipatus cultui
Viſu ſpoliatur infelix: mox inopiâ
Periclitans, gnatum ad Gabelem in Mediam
Abiegat, repetitum pecuniam penes
Hunc quondam depoſitam. Qui in itinere comitis

Rapha-

Raphaëlis operâ ducit Saram, ſui
Avunculi gnatam unicam, uxorem: dein
Domum reverſus, ab eodem edoctus, patri
Amiſſum reſtituit viſum. Ædes gaudio
Præter ſpem objecto undiquaque perſtrepunt.

ACT. I. SCENA I.

Tobæus, Myda.

Trimetri.

Quis te, Deus, cœli terræq; conditor,
Mortaliúmq; plaſtes, dignis efferat
Laudibus? & ad invictam tuam potentiam
Cæcutienti non ſtupeſcat pectore?
Qui omni prior tempore ac ævo vetuſtior,
Cùm nihil in rerum natura jam exiſteret,
Cœlum, terræq; machinam meditullio
Aëris inhærentem, ſuôque pondere
Libratam, olim ex nullo creâſti ſemine.
Creatáque inſcrutabili prudentiâ
Porrò tutaris, conſervas, atque vegetas.
Næ ego ſtatim primis ab incunabulis
Te jure feci maximi: tibíque me
Per omnia pater obſequentem præbui: &
Spretis calumniantium convitiis,
Tuo me totum mancipavi cultui.
Ad te ſacram veluti ad anchoram, Deus
Humanâ deſtitutus ope, me confero.
Meorum tu laborum requies, tu unicum
In rebus deſperatis præſidium mihi:

Profectò inhumanus ſim, ac caute durior
Adamantinâ, hominiſque indignus cognomine,
Salutiferis tuis præceptis ſi velim
Præfractus adverſarier. Nihil mihi
Dulce ſine te: ſed auſtera, inſuavia,
Aſpera, tetrica, amarâque videntur omnia;
Ni tu noſtri miſertus, ægritudines,
Crebráſque anxietates mel'e tuo condias.
Quare ut longo cervus anhelans curſu, ac ſi i
Exactus, ſiccis inhiat undam faucibus;
Ità ad tuam, Deus, tutelam confugit
Gravi perculſa mens ſollicitudine: nec hinc
Unquam niſi refocillata revertitur.
Scaz. *Quid, obſecro, vita hæc habet voluptatis?*
Quid non potiùs laboris, ac moleſtiæ?
Quæ non pericula generi mortalium
Impendent, urgent, obruunt? Et quod magis
Dolendum, cùm omnis ſecuri infortunii
Extra periculum nos poſitos maximè
Putamus, ſæpe ab inopinato turbine
Proſternimur: riſúſque in fletum, gaudium
In luctum, & in gemitum jocus convertitur.
Nec eſt quòd externa hîc exempla recenſeam:
Abunde nobis talium ſupereſt domi.
Atque adeò varios ipſi perpeſſi ſumus
Caſus frequenter: tum, inquam, quando carceri
Incluſus, arctíſque colligatus vinculis
Infanda patiebar miſer. Animum tamen,
Scaz. *Quamvis indignis tractatus modis, nunquam*
Deſpondi: ſed tuam, Deus, implorans opem, (hi
Nè unquam quidem fruſtratus ſum: adeò ut qui mi-

Præ-

Præſens exitium molirentur, hi ſuis
Ipſorum pedicis irretiti, protinus
Tibi pœnas dederint. Atque hujus rei exemplum Scaz.
Nobis exhibitum eſt in Senacheribo, qui mihi Sept.
Infenſus, quòd inhumata aliquot cadavera,
Immanibus turpiter objecta beſtiis,
Miſertus ſub terra defoderam, ſtatim
Et me, meámq; conjugem, & charum mihi
Filiolum juſſit comprehendier. Quâ re Scaz.
Compertâ, ſine mora ſolum vertens, manus
Furentis effugio. Ille mea amens diripit,
Ædéſque noſtras occupat. At vide, obſecro,
Quàm infeliciter hæc: illi res ſucceſſerit,
Et quem exitum ejus ſortita ſit immanitas.
Nefando demereri ſibi dum crimine
Deum parat, agitatus infernalibus
Furiis, nati jam deſtinati victimæ,
Patrem trucidant impium. Atque ità ſcelerum
Vindex Deus commiſſum ulciſcitur nefas;
Qui licèt ad puniendum ſæpe tardius
Aſſurgat, effugit tamen nemo nocens
Ejus flagellum: & longiorem ſæpius
Acerbitate pœnæ compenſat moram.
Ergò ſaluti qui ſuæ
Velit conſultum, omni Deum reverentiâ Dimet.
Supplex colat, præceptíſque illius obſequi
Indeſinenter ſtudeat: ſic illi nihil
Unquam nocebit fraus calumniantium:
Ac impetentium mendacia facilè
Eludet, divinâ adjutus ope. Sed jam ad id
Tempus eſt reverti, cujus unius gratiâ

In publicum hodie prodii. Quin filio
Potiùs dedam id negotî. Puer, hem, protinus
Accerse huc ad me filium. Myd. *Curabitur.*
Sed ubinam eum nunc esse existimas, here?
Tob. *Apud matrem in triclinio. Ehodum propera.*
Myd. *Eo.*
Tob. *Jamjam aderit, opinor, ubi se huc intellexerit*
Ad me vocarier: adeò per omnia
Patri obsequentem sese præbuit hactenus. Oh!
Quemquámne hominem posse in animo instituere, vel
Parare, quid sit charius, quàm ipse est sibi?
Ego pol hoc modo me erga illum affectum sentio.
Septen. *Sed ostium à nobis crepuit, atque ipse exit foras.*

ACT. I. SCEN. II.

Tobias, Tobæus.

Ejusdem generis.

QUID? Hiccine patrem astare dicebas, Myda?
Sed eccum. Adibo. Mi pater, adsum: nunquid est
Per me curatum quod velis? Tobæ. *Probè facis*
Fili, quòd accersitus protinus advolas.
Accede propiùs, habeo quod mandem. Tob. *Impera*
Quod vis: quicquid præceperis, effectum dabo.
Tobæ. *Achiorem, Nabathum, atque Ægionem*
illum senem
Septen. *Consanguineos nostros absque mora conveni: quibus*
Cum pauperie, sat scio, res est domi: dicésque me
Cupere, ut conviviæ hodie esse dignentur mihi:
Nihilque

Nihilq; cunctentur, ſed protinus ſimul
Omnes ut adſint curent. Tobi. *Hem fiet pater.*
Tobæ. *Gaudeo me jam indè ab adoleſcentia ſemper* Scaz.
Eo fuiſſe animo, ut nihil minùs putem
Perire, quàm quod in egenos confertur. At
Hæc uxori mecum non conveniunt: venit
Sæpe ad me clamitans, Quid agis Tobæ? cur
Rem omnè profundis? cur quod nos comparſimus,
Noſtrum defraudantes genium, tu crebrioribus Sept.
Conviviis inſumis? haud exiſtimans
Quanto labore partum. *Et longè errat, meâ*
Quidem ſententiâ, quæ, quod famelico
Tenuiorum ventri ſaturando impenditur,
Arbitretur perire. Mea ſic eſt ratio,
Et ſic animum induco meum; Qui egeſtate, Scaz.
Fame, aut ſiti periclitantium ſuis
Facultatibus opitulatur, Deum ſibi,
Non hominem demeretur. Sed ceſſo domum
Reverti, ut quod opus ſit futurum apparem.

ACT. I. SCEN. III.

Achior, Ægio, Nabathus, Tobæus.

Trochaici catalectici, partim ſeptenarii, partim octonarii.

BENE *profectò habet, quòd hodie me famelicum*
Ad ſuum Tobæus prandium invitaverit.
Nam domi mihi culina frigido languet foco,
Vacuus crepitat inediâ venter, dentêſq; pruriunt,
Stomachus latrat: vix quemquam puto fame magis
Effractum. Sed noſtérne hic eſt Ægio, procul
Huc quem adventare video? Eſt is ipſus: alloquar

Hæni-

Senar. *Hominem, ut quò properet intelligam. Salve Ægio.*
Ægi. *Et tu tantundem Achior.* Achi. *Quid ità curris? aut*
Quónam tam præcipiti festinus gradu?
Æg. *Rectà ad Tobæum, qui me per filium modò*
Apud forum jussit accedere protinus ad prandium.
Achi. *Quid audio?*
Senar. *Huc & nos jejunis properamus faucibus.*
Ægi. *Optimè hercule factum. Oh! nunc demum soli-*
da videtur mihi (*audio.*
Hæc voluptas, cùm & te participem ejusdem fore
Sed quis ite? Nónne Nabathus? Aut ille est, aut
parùm (*spice*
Prospiciunt oculi. Achi. *Vide ut properet. Heus re-*
Iamb. *Ad me Nabathe, est quod tibi dicam: paululum huc*
Digredere. Nab. *Non audio.* Ægi. *Res seria est.*
Nab. *Abdesine* (*seriam*
Meum iter impedire, quando ad rem vehementer
Acat. 2. *Accurro, nempe ad convivium: & inanitate*
Intestina mihi jamdudum murmurant. Valete.
Achi. *Obtundis. Resiste: nos eódem tendimus.*
Nab. *Alius res agitis.* Ægi. *Certè, resiste inquam.*
Nab. *Quò ergò mihi* (*rem*
Esse iter creditis? Ægi. *Ad Tobæum.* Nab. *Profectò*
Tetigisti acu: huccine sed & vos invitatos dicitis?
Ægi. *Sumus, ô bone.* Nab. *Quid hîc cunctamini igi-*
tur tam diu?
Aut cur non rectà procedítis? Maturemus: mihi
Etenim venter inediâ ferè exhaustus est. Ægi. *Pro-*
be monet:
Nam meus quoque jampridem animus impatiis est.
Nab. *Commodè* — *Ecce*

Ecce domo egreditur Tobæus. Salve plurimùm
Vir colende. Tobæ. *Amici ſalvete: hoc eſt gratior*
Veſter adventus mihi, quòd maturiùs ſimul
Omnes adveniſtis. Sed neſcio quid ſuſpicer,
Quòd nos ſolito conveniris infrequentius.
Nam quid eſt quod vos à noſtris alibus avocet?
Ne celate, ut offenſæ medeamur. Achi. *Ah! tace*
Sodes, nemo eſt qui nos excipiat prolixiùs,
Lautiúſq;. Tobæ. *Quid cauſæ eſt igitur, quòd rariùs*
Hîc vos video? an quia non invitaverim priùs?
Ægi. *Iſthuc ipſum, mi Tobæe: pudet enim accedere*
Non vocatos. Tobæ. *Ah! quaſi qui ſim, nondum etiam ſatìs*
Perſpectum habeatis. An ignoratis bonos Senar.
Ad bonorum prandia vel ultro ſolere accedere?
Quapropter mittite poſthac pudorem inutilem:
Non ſolùm vocatis, at etiam invocatis hîc locum
Vobis ſcite paratum eſſe. Sed accumbamus. Puer,
Hem, cape guttum, ac manibus cedo aquam. Agite, prandium
Interim, dum de loco altercamini, corrumpitur.
Tu mihi dexter accumbe, Ægio; tu ſiniſter, Achior:
Tu Nabathe ex adverſo ſedebis commodè.

ACT. I. SCEN. IIII.

Tobæus, Ægio, Nabathus.

Trochaici catalectici, ſenarii, ſeptenarii, & pauci octonarii.

ANtequam amici biſce dapibus corpuſculum
Reficiamus, primùm divinæ in nos munificentiæ
Gratias agamus: nè, dum temporario

Paſcitur

Paſcitur corpus cibo, mens dignior
Et potior noſtrî pars contabeſcat, à Deo
Deſtituta Ægi. Sapienter, piéq; mones Tobæe: nam.
A precatione convenit convivium
Auſpicari. Tobæ. *Exordiar igitur. Pater*
Cœleſtis, qui pane quondam ex æthere
Demiſſo majores noſtros inediâ periclitantes
Acat. *Affatim largéq; omnes ſaturâſti: oramus ut cibum,*
Quem tuo beneficio ſumpturi ſumus,
Nobis eſſe ſalutarem velis: quo, corpore
Simul & animo, ità refocillemur ut poſt hanc brevem
Et fragilem vitam, tuo cœleſti nectare
Iamb. *Tecum perpetuò continget epularier.*
Convi. *Amen.* Tobæ. *Agite cognati chariſſimi, ſatis*
Jam moratus eſt: quiſq; arripiat quod palato maximè
Sapiat: hunc quid armum ovillum diſſecare veremini?
Quiſq; ſibi perſuadeat domi ſe eſſe ſuæ. Nab. *ſedulò*
Operam navamus Tobæe: apud menſam etenim neminem
Convenit verecundari: namque in hoc apponitur
Quicquid infertur, non ut oculos paſcat, ſed ut
Eſurientem placeat ſtomachum: quin inutilis mihi
(Ne quid ſimulem) ſemper viſus eſt pudor,
amb. *Dum præſtò eſt, quo ventrem exatures famelicum,*
A cibo jejunis temperare faucibus.
Tobæ. *Æquum dicis: at interim tuus quid ceſſat*
cantharus? *(ſaluti ſit precor,*
Nab. *Ægio, hunc tibi præbibo cyathum.* Ægi. *Ut*
Mi Nabathe. Tobæ. *Ecquid tibi hoc villi ſapit?*
Nab. *Nunquam ità me Deus amet, guſtavi meracius.*

Tobæ.

Tobæ *Hem, quidnam ſibi vult hîc præceps filii*
Interventus? Quàm vereor nè quid mali
Nunciet! & neſcio quid infortunii
Animus præſagiat mihi. Iamb.

ACT I. SCEN. V.

Tobias, Tobæus, Achior.

Ejuſdem generis.

———HEU pater! non ità procul (deliter
Hinc reperi quendam ex conſanguineis noſtris cru-
Interfectum. Tobæ. *Hem fili, quid ais? occidi.*
Facilè divinabam fore, ut hujus prandioli breve Iamb.
Gaudium ægritudo aliqua interturbaret: nihil
Adeò in rerum natura reperias proſperum
Ac beatum omni ex parte. Experior veriſſimam
Tandem eſſe Amoſi vatis ſententiam
Idam, quâm monet, nè rebus elati proſperis
Genio indulgeamus: namque hoc inſolentiæ
Crimine Deum irritatum, mutaturum brevi
Conditionem rerum, próque lætis triſtia
Suppeditaturum. Sed nè nos debiti
Obſequii obliviſcamur, præſtiterit ſurgere,
Ut amici cadaver à ferarum morſibus
Vindicem, ac ſepeliam. Achi. *Pol nè feceris*
Si ſapis Tobæ, niſi te præſens in periculum
Conjicere malis, quàm edicto Principis
Obſequi. Tob. *Faceſſant regis crudeliſſimi*
Imbelles minæ: magis ſtimulant cœleſtia
Me Dei præcepta, quibus præſtiterit obſequi,
Quàm impiis tyranni conſtitutiunculis.

Sed

Sed nihilo minùs vos, dum adſum, pergite
Interim appoſito non parcere cibo. Mox ſimul
Ac conſanguinei percmpti corpus publica (nus.
E via clàm ad nos protraxero, huc recurram proti-

ACT. I. SCEN. VI.

Nabathus, Achior, Ægio.

Ejuſdem generis.

QUAM vereor miſer nè ſibi pernicicm exitiúmque adferat
Hic homo, dum nimiùm præfractus ſuæ
Neminem patitur refragari ſententiæ!
Quoties ipſum clàm admonui? quoties ſibi
Ut caveret obteſtatus ſum? at nihil
Exorabam unquam. Achi. *Ego quoq; eadem ſeduſo*
Quanquam ſæpe inculcabam, ſemper tamen
Iamb. *Surdo occinebam fabulam.* Ægi. *Mirum eſt hominem adeò*
Suæ ſententiæ eſſe tenacem, ut nè optimè quidem
Conſulentibus dignetur acquieſcere.
Quid quæſo cum hujuſmodi agas hominibus, ſuâ
Excæcatis pertinaciâ? Deum
Oremus, ut temerariam ejus confidentiam
In meliorem vertat quàm nos remur exitum.

ACT. I. SCEN. VI.

Tobæus, Anna.

Σκάζοντες.

CUm mecum ſceleratos mortalium mores
Perpendo, non poſſum quin deſleam noſtræ

Adeò

Adeò deploratum ætatis ſtatum. Quid non
Audent homines perverſi? quod ſcelus quamvis
Abominandum, perpetrare cunctantur?
Dura quidem nos Iſraelitides ſemper
Hos inter Ninivitas paſſi ſumus, nunquam
Tamen atrox efferatæ incanduit genis
Crudelitas in nos immaniùs quàm nunc.
Profectò non parcunt nobis magis quàm ſi
Illis res eſſet cum pecudibus aut bruis.
Id eſſe verum haud diffitebitur, quiſquis
Hujus trucidati undequaque differtum
Vulneribus corpus intuetur: heu! quiſnam
Tam diras non excecretur manus, tale
Quæ non erubuerint facinus? Videte, oro,
Quàm fœdè ac turpiter cadaver hoc omni
Ex parte ſit laniatum; quàm nihil toto
Illæſum corpore relictum; à truci credas
Urſo diſcerptum. Tam infandum Deus cernis,
Et impunitum relinquis ſcelus? An. quiſnam hîc
Stomachatur? Hem marite mi, quid eſt ſodes,
Quod tantopere iratus incuſas? Satin' ſalvæ
Res? Quid taces? Tob. Quid incuſem rogas? Ecce
Quàm immaniter hic noſter amicus trucidatus
Sit. An. Me miſeram! interii. Quis auſus eſt hoc tam
Horrendum facinus? Tob. Quis niſi quiſpiam ex biſce
Ninivitis: quorum acerbius inardeſcit
Jampridem in nos amarulentiùs. An. Nè iſte
Quavis tigri fuit crudelior: verùm
Quis ipſum huc devolvit? nam modò, furas fortè
Dum prodeo, conſpiciebam nihil. Tob. Credo.
An. Eho, quin reſpondes? Tob. Jam audies rem omnē.

Modò

Octo. *Modò, prandio vix dum incepto, venit ad me filius,*
clamans,
Quendam ex conſanguineis non ità procul noſtris
Ab ædibus miſerè jacere confectum.
Hîc ego relictâ mensâ protinus rectà
Eò me confero. Ac primùm quidem cædem
Contemplatus omnium immaniſſimam, multùm
Diuq; flevi, mox ſublatum in humeros, huc
Ad nos deportavi cadaver. An. *In quem uſum?*
Cedo. Tob. *Quò ſub noctem clàm ſepeliam.* An. *Ah*
demens,
Sepelias? Tob. *Quidni timida?* An. *Vide quid inceptes*
Non te latet quantopere interminatus ſit
Aſſyriæ rex, nè quis noſtratium tentet
Iſraelitarum cadaver clàm
Defodere: idcirco, ſi ſapis, cave, nè & nos
Simul omnes tecum perdas. Tob. *Nihil agis: nun-*
Sept. *Vitâ defunctos hoc obſequii genere deſiſtam* (*quam*
Proſequi: etiam ſi mille tyrannus inventet
Cruces. Quamvis mortem minitetur, in morte
Nihil eſt, quod magnopere metuam, mali. An. *Mi vir*
Si tibi conſultum vis, ſententiam muta. Ah!
Quàm vereor nè hoc, quantum nunc tibi ſedet cordi,
Tantum nobis propediem incommodet! Tob. *Pergin'*
Mulier eſſe? ullámne unquam ego volui rem, in qua
Tu mihi non fueris adverſata? Quòd ſi nunc
Quæram, quid ſit quod peccem, neſcius in qua
Re tam confidenter reſtas mihi. An. *Eheu! quid,*
Ego'n' iſthuc neſciam? jam ſæpius fruſtra
Quid me ſolicitet expoſui tibi. Tob. *Mitte*
Malè omninarier: ſatis mihi quæ in rem

Sun

Sunt ipſe perſpicio. Quaſi antea nunquam
Idem impunè à nobis ſit facilitatum. An. *Non*
Nego, verùm hodie minùs expedit. Tobi. *Abi ſtulta,*
Nihil dicis: præſtat Deo obſecundare (confido
Quàm homini: huic enim noſtrum hoc gratum eſſe
Beneficiolum. At ſatis ſuperque ceſſaſſe
Hîc videor, nè quis rem fortè ſubodoratus,
Majeſtatis læſæ nos deferat. Corpus
Interea hoc auferam mecum domum: ut noctu,
Semotis arbitris, clàm ſepeliam: nam quod
Cavere potes, ſtultum eſt admittere; hinc ad relictos
Me conferam amicos, quos vereor nè mea mora of-
fendat.
An. *Iſanè. Perii: jam mihi videre videor cladem*
Ex hujus temeritate brevi profecturam.
Deum immortalem! adeon' pertinacem eſſe
Hominem, adeóque inexorabilem ac durum,
Ut neque lacrymis, neque precibus licet blandis,
Magis moveatur quàm ſaxum? ô gravis luctus!

ACT. II. SCEN. I.

Sara.

Senarii & octonarii Iambici.

NÆ ego omnium puellarum meritò ſum infeli-
Superis inviſa pariter, ac mortalibus. (ciſſima,
Utinam dehiſcat terra, mèq; abſorbeat (mitatibus
Suo hiatu! uſque adeo hujus vitæ undiquaque cala-
Refertæ pertæſum eſt. Ehcu me infelicem! nihil magis
Optem, quàm his miſeriis in deterius ſemper gli-
ſcentibus,
Quàm ocyſſimè defungier. Mors ſi concedatur, mihi

Quovis beneficio futura eſt gratior.
Nam quid tandem eſt, quòd in hac vita diutiùs
Eſſe velim, aut cur non malim aboleri protinus
Quoquo vorſum foras proſpicio, paſſim irrideor?
Miſera, ac conſpuor ab omnibus: Imo, quod eſt longè crudelius,
Cunctii me ut portentum execrantur, horrent ut venefi-
Quin & diris ut parricidam devovent: (cam:
Utpote quæ ſeptem mihi conjugii fœdere
Conjunctos adoleſcentes, jam uſu matrimonii frui
Parantes primâ nocte omnes immaniter
Trucidâſſe exiſtimer. At tu Deus, cui vel intimi
Humani pectoris patent receſſus, ſcis me ab hoc ſce-
Eſſe alieniſſimam, meóſq; mores omni crimine (lere
Impietatis vacare: ac me vitam nullis obnoxiam
Sept. *Facinoribus hactenus exegiſſe. Nunquam enim*
Quicquam in me admiſi turpius: nec me juvenculis
Laſcivoribus ſodalem præbui:
Sed impudicorum, Deus, commercium
Cane pejus & angue ſemper vitavi, totos dies domi
Me apud parentes continens: dúmque illæ choreas ducitant
Viris commiſtæ, dum voluptatibus ac fœdis luſibus,
Sept. *Genióque indulgent, ego parentum admonitionibus*
Morem gerens, tuam in nos beneficentiam,
Conclave ingreſſa interiùs, ſupplex laudibus
Conſuevi prædicare. Quòd autem ſeptics
Conjugium autoritate paternâ repetii,
Non tam explendæ libidinis voluptatíſve gratiâ,
Quàm ſobolis procreandæ ſtudio tentatum eſt. Nam in me, Deus,

Omnis

Omnis posteritatis nostræ spes incumbit : nihil Sept.
Parentibus meis præter me liberorum suppetit
Amplius. Ast adolescentes septem, me quibus
Nuptum locaverat pater, Dimet.
Non à me, ut̀ probè nôsti Deus, sed à cacodæmone
Nescio quo necati sunt: quòd hi fortassè me,
Aut illis ego fuerim indigna : aut quòd alteri
Me illibatam forsan reserves conjugi.
Hæc utcunque, Deus, conjecturis assequor :
Nam arcana tui sensûs consilia ingenioli
Nostri captum longè excedunt : adeò ut si quis tuam Sept.
Curiosè scrutari velit sapientiam, Troch.
Vel talpâ protinus reddatur cæcior. (sedulò
Quapropter, mi Deus, si unquam tibi placuit, quod
Egi hactenus, si nondum nos in totum avertisti: precor
Ut me vel illico è medio tollas, & ab his convitiis
Quibus infelix jam ubique lacessor, vindices :
Aut si tuam, Pater, promeruisse videor clementiam,
Facilem quæso meis tandem querelis aurem præbeas,
Meisque os obtures obtrectatoribus, quò desinant
Suis me posthac immerentem traducere mendaciis.

ACT. II. SCEN. II.

Raguel, Sara.
Ejusdem generis.

QUam hîc audio ejulantem & calamitatem deflentem suam?
Mirum ni filia est; certe ipsa est: facilè divino verum.
Sed abitum parat ; accedam propiùs, ac compellabo.
Quid est,
Filiola mea? quid te ità solicitat, ut omnia quæstibus Sept.

Suſpiriiſq; compleas? Sa. Pater (ah!) rogitas? quaſi mihi
Querendi juſta deſit cauſa. R. Nata mea, non me la-
Quàm indigna ſis paſſa: at quid vanis proderit (tet
Excarnificâſſe animum querimoniis? parum exſcn-
tentia
Cùm res ſuccedunt, mentem conſolari convenit
Spe fortunæ ſecundioris. Nam velut (tas
Summam rerum proſperitatem frequenter infelici-
Scaz. *Excipit, & extremi infortunii caſum*
Non rarò inſperatum conſequitur gaudium.
Sar. *Quod mihi quæſo commemoras gaudium pater?*
Jampridem de nobis actum eſt. Quare, nihil
Malim, quàm ex hiſce quàm primùm ſubduci cala-
mitatibus. (mum
Rag. *Ah! mitte deſperare: nam quod nobis difficilli-*
Videtur, à Deo vel ſolo nutu præſtari poteſt:
In hunc omnem tuam fiduciam tantùm fac conferas.
Cui quid nobis, tuæq; ſaluti maximè
Expediat, exploratum eſt: nec quenquam ſolet
Affligere temerè: non enim noſtræ ſtudet
Perniciei, aut exitio, ſed ſaluti potiùs: & (ſperáque
Sept. *Licèt ea quæ nobis in hac vita obtingunt, dura a-*
Frequenter videantur, minimè tamen incuſandus
eſt Deus:
Utpote qui norit optimè, quod hominibus potiſſimùm
Conducat. Atque ideo, quemadmodum probus
Medicus, non dulcia ſemper animo ægroto, at amara ſæpius
Miſcet pharmaca. Sa. *Equidem nil refragor, pater:*

Scio

Scio Deo ſic viſum eſſe : at quæ tot ſimul
Suffecerit æ umnis & contumeliis ? (*um,*
Utcunque creb æ tolerandum eſſet orbitatis tædi-
Triſtiſque peremptorum j ctura conjugum,
Si non meos ſponſos malis ipſa occid ſſe dicerer
Artibus. Ebeu ! quæ non paſſim convitia (*quibus*
Et ſcommata in me conji iunt homines vaniſſimi?
Non traducunt dicteriis? Quin nomen commutant
mibi ;
Pro Sara appellantes Zaram : videlicet parricidii
Facinus exprobrantes. Hoc eſt quod mentis ægritu-
dinem
Exaſperet, nec ſortis me ſinet obliviſcier mæ.
Rag. *Durum quidem, anime mi, fateor ; ſed levius*
fit patientiâ,
Quicquid nefas eſt corrigere. Nec nobis in manu eſt
Quid dicant homines, ſed ne id jure objecerint
Summa adhibenda eſt cautio. Quapropter oro pati-
enter feras :
Non fruſtra culpes, quod nequit mutarier. (*mium.*
Latura patientia aliquando abunde magnum præ-
Sar. *Agè pater, dabimus operam : at numquid aliud*
eſt quod me velis?
Rag. *Sequere me intrò : jamdudum enim te mater*
expectat domi.

ACT. II. SCEN. III.

Tobæus, Anna.

Ejuſdem generis verſus. (*eſt ?*

DEum immortalem ! quidnam hoc obſecro mali
Quæ hæc eſt calamitas? oculi proſpiciunt nihil,

Viſus planè periit; quò me vertam miſer?
O dolor! ecquis me vivit infelicior?
Scaz. *Perii, peſſimè hodie hic dies mihi illuxit.*
An. *Quis hîc vociferatur pro foribus? mi vir, hîc*
Quid inſolens ſibi vult queſtus? quid deeſt
Tibi? ſatin' ſanus? Hei mihi! quiſnam tuum
Fimo fœdavit vultum? quid connivent oculi? Tobæ.
Ah! occidi
Miſer; lumen, quo nihil eſt homini charius,
Mihi infelici penitus ereptum eſt. An. *Quid ais? hem*
Numnam periimus? quid terram proſpectas? erigito caput, (*det?*
Obſecro: quid obvertis mihi occipitium? an te tui pu-
Tob. *Quid faciam infelix? vix ſum apud me, ità hæc mihi* (*Deum*
Mentem penitus eripuit inexpectata calamitas. An.
Immortalem! quid hoc monſtri eſt? homo planè ex-
cæcatus eſt.
Sed unde quæſo, mi vir, hoc tibi profectum eſt infor-
tunium? (*dic s*
Tob. *Aliquantulum permitte ad me ut redeam; an-*
Rem omnem An. *O miſeriam!* Tob. *Totam hanc*
noctem propemodum
Duxi inſomnem, dum conſanguinei noſtri corpus ſe-
pelio.
Peſt multam tandem noctem ad ſomnum me compo-
no: cúmque jam (*tim*
Paucas quieviſſem horas, expergiſcor denuo: ac ſta-
Apertis illabitur oculis articularum, quæ fortè clam
Scaz. 2. *Me parieti cervicali meo contiguo adhærebant,*
Stercus calidum. Hîc ego ſimul & inopinato caſu &
gravi Dolore

Dolore exanimatus, è lecto provolo, meos
Ilentidem oculos ſuffricans : at quo magis
Illapſum eluere ſimum enitor, hoc video minùs.
Quid hoc? an non prodigii ſimile? An. *Me miſeram! occidi.* (*triſtius*
An quicquam mentiebar tunc, cùm quiddam nobis
Impendere augurarer? ô miſerum veſpilonem! vide,
Quæſo, quàm magnificum tibi pro tot tantíſque officiis tuis
Referatur præmium! nunc animadvertis, arbitror, S p.
Deo diſplicuiſſe quod abs te actum eſt hactenus.
Tob. *Mitte obſecro*
Convitiarier; ſatis me cruciat infortunium
Meum, etiamſi tu exprobrando non refrices. An. *I nunc, & Deo*
Tuum hoc beneficium jacta gratiſſimum
Fuiſſe. Viden' quàm ridicula tibi perſuaſeris miſer!
Piſcator poſthac ictus ſapies. Tob. *Vah! nihil*
Unquam cuiquam tam accidit infeliciter,
Ut deſint qui malum ſuis exiſperent convitiis.
Verùm id demum dolet impotentiùs, ſi quem Scaz.
Æquum eſt conſolari, is ægritudinem conduplicet.
An. *O ingentem confidentiam! num cogitat*
Quid dicat? num facti piget? quòd ſi meis
Aliquando conſiliis mos eſſet geſtus (ah!)
Facile hoc declinâſſemus infortunium.
Nunc pro tuo peccato ego ſupplicium qui que
Suffero, cui omnia mala tecum toleranda ſunt.
Tob. *Parum eſt ut audio eſſe infelicem, niſi*
Culpâ inſuper infortunium iſtud commeruiſſe exiſtimer,

Quasi quotidiana non abunde doceat experientia,
Septen. *Non illos à Deo præ reliquis diligi, quibus*
Septen. *Hîc omnia cedunt ex animi sententia:*
Sed eos potiùs, quos ipse temporariis malis
Doloribúsque emendatos, se dignos efficit. (*tuo.*
Ad immortalitatem non nisi per ærumnas patet adi-
Scaz. An. *Enimvero probe facis, qui te puras ipse*
Sept. *Consolari: nam omnes noti atque amici deserunt*
Te: nec cuiquam jam Tobæi in mentem venit.
Perge tua profundere in homines ingratissimos:
Cùm aliis profis, ipse tibi paupertatem accersere:
nunc vide
Quo pacto huc advolent, tuis vicissim calamitatibus
Auxiliaturi: audin' ? pulsando nostras effringunt fores
Quòd si nunc suppetat, istis quod quondam insumptum est palponibus,
Minùs deploranda esset hæc tua cæcitas.
Jam nihil opis reliquum est: cum oculis & rem simul
Amisti. Cujus nunc auxilium imploraturus es, miser?
Plane ad restim tibi jam res rediit: aut jejunandum erit
Posthac fortiter, aut mendicandum: utrum mavis elige. Tobæ. *Tace*
Temeraria, nil tua me movet procacitas. (*fuit.*
Idem animus in paupertate erit, olim qui in divitiis
Deus etiamnum vivit, cujus in me munificentiam
Nondum sensi claudier: huic fido: tu modo
Desine tuâ hac uti linguæ petulantiâ. (*tibi*
An. *Hem, desino: tu vide quo pacto effugias inediam*
Quam jam imminere denuntio: ego mihi facilè prospexero.

ACT.

ACT. II. SCEN. IIII.

Anna, Tobia.

Senarii & ſeptenarii Iambici.

EHEU! omnibus modis miſera ſum, nec quid agam ſcio:
Nam ſic nobis jam res vediit, ut ſi ſua
Conſilia conferant omnes, atque huic malo
Salutem quærant, auxilii nihil adferant.
Tot res nos circumvallant, unde emergi non poteſt:
Fames, egeſtas, contemptus, ſolitudo, infamia.
Ah! quàm ego nunc tota diſpliceo mihi! quàm pudet!
Sed filius exit, triſtis eſt. Idem hoc reſcivit malum.
Tob. *Ità me Deus amet, ut nunc patris me miſeret mei,*
Tantum ſubiit ò ad ipſum deveniſſe infortunium.
An. *Ehodum fili, huc ad me concede.* Tob. *Hem mater hiccine*
Aſtabas? non prævideram te. An. *Quod patri*
Eventurum frequenter prælixi, ut ſibi
Magnum aliquod adferret malum, id nunc accidit.
Væ miſeræ mihi! Tob. *Nè crucia te obſecro, mea*
Mater, neve iſthuc quicquid eſt incommodi,
Tam iniquo patiare animo: neque præterquam quas Octo.
ipſa miſeria
Habet moleſtias, addas: & illas quas habet, (ras.
Moderatè, & ut reliquis tuis factis dignum eſt, fe-
An. *Quid conſolare me, fili? an quæ juam uſquam*
gentium
Mulier æquè miſera eſt? Tob. *Bono animo eſtas, mi-*
Non eſt, niſi quam ſua culpa miſeram facit. (ſera

An.

An. *Ebeu ! nulli ego plura acerba esse arbitror*
Ex conjugio fœminæ unquam oblata, quàm mihi.
Tob. *Mater, lacrymas mitte : &, quoniam id fieri*
quod vis non potest,
Velis id quod possit. An. *Non possum ædepol.* Tob.
Ah ! potes :
In Deo omnes spes sit nobis. An. *Rectè tu quidem,*
Si modò qui nos respiciat, quisquam Deus est usquam.
Tob. *Ah ! non te cohibes, mater ? tène istud loqui*
Nónne grave crimen, atque summa impietas est ?
An. *Nisi*
Octo. *Deo invisi essemus, non nos ad hunc afflictaret modũ.*
Tob. *Atqui hinc ego nos illi curæ esse auguror.*
Octo. An. *Eandem quoque tuus pater mihi sæpe cantiuncu-*
Occinit : at pol quidem non adeò stulta sum, (lam
Ut facilè patiar id mihi persuaderier.
Octo. 2. Tob. *Tamen hoc, mater, verum est, & ipsa re experiêre propediem.*
An. *Ridiculum. Quid mihi nunc adfers, cur expectem, aut sperem hoc malum*
Aliquando in melius posse commutarier ?
Tob. *Non id quidem certum nobis polliceri audeam:*
Verùm spes est. An. *Credo, nos esurituros satis.*
Octo. *Neque ego nunc tam meâ causâ discrucior, quàm*
tua : tibi
Timeo, fili, tui me miseret, tu mi solicitam facis.
Nam tu ni esses, certe ego mihi viderem, ac protinus
Hinc me conjicerem in pedes. Tob. *Hem, quid ais ?*
deseras ? (piè
An. *Quid ni ?* Tob. *Neq; facies, mater, neque te satis*
Octo. *Posse arbitror.* An. *An hoc illo indignum fuerit, qui*
si quid bene Præ-

Præcipias, non obtemperat? qui me atque familiam
Totam dedecorat, nobíſque omnibus luctum parat?
Tob. *Iſtud pol illius culpâ non accidit. Parum*
Succeſſit quod egit hactenus, atqui fecit ſeduló.
An. *Ad hoc malum accedit etiam, quòd re crebrâ*
Conviviis largitionibúſque perditâ, (*Deus*
Vix quicquam quo vivamus, nobis ſit reliquum. Tob.
Non deſeret ſuos, confide mater. An. *Iſthæc verba* Octo.
ſunt.
Tob. *Bene ominare, atq; bono animo fac ut ſis, obſecro.*
Sed quid quod te rogem, mater? An. *Quid?* Tob.
Numquid eſt (*Nihil.*
Quòd hîc tibi meâ operâ opus ſit ampliùs? An.
Tob. *Intrò igitur eamus.* An. *Ut lubet: hàc me con-*
ſequere. Tob. *Sequor.*

ACT. II. SCEN. V.

Tobæus.

Septenarii.

SUMME Deus, ut tuâ ope declinavi pericula
Frequenter maxima, evaſíque perſequentium
Dolos; ità nunc tuo, Pater, permiſſu, denuo
In triſte hoc cæcitatis illapſus ſum incommodum.
Abſit tamen ut te incuſem, vel tuis obmurmurem
Rationibus, cùm nihil in rerum natura æquius
Aut juſtius te exiſtat: cúmque tua mortalibus
Planè inſcrutabilia ſint conſilia. Nec diffitcor
Pejora me commeruiſſe: aſt & hîc tuam, Deus,
Facilitatem & clementiam agnoſco. Heu! quoties
tum ego,
Tum majores mei præcepta tua negleximus!

Quo-

Quoties tuis adverſantes admonitionibus,
Divinas poſt tergum leges rejecimus! adeò ut
Nos cæterarum nationum contumeliis,
Dicteriis, probris, ac fabulis ſubjeceris.
Quòd ſi tuum tu perſequutus jus, pœnam vitiis
Noſtris dignam inflixiſſes, jam pridem cunctiſimul
Troch. *Cum impio ſceleratæ Sodomæ populo in Tartarum*
Eſſemus præcipitati. Quare inſigniter improbus
Sim, ſi, meritus longè pejora, tam levem Patris
Correctionem infracto animo recuſem perpeti.
Tibi me totum dedo, Deus optime, tuæque me
Tutelæ committo: tu quicquid expedire meæ
Saluti cognoveris, impunito: ut petero, feram.
Hoc tantùm unum, ut verum fatear, animum haud mediocriter
Angit, quòd hanc oculorum jacturam mihi mea
Dicatur conciliâſſe ſuperſtitio: quòd ab omnibus,
Non jam dico malevolis, ſed ab amiciſſimis quoque,
Imò ab ipſa uxore, ſalibus ac ludibriis miſer
Inceſſor inſuper. Ubi nunc eſt, inquiunt, Deus
Octo. *Tuus, cujus favorem ac benevolentiam tam ridiculo*
Gratificandi genere conatus es blandirier?
Vide miſer quàm præclarum atque magnificum tuis
Periculoſis ac clandeſtinis laboribus
Senar. 2. *Sis conſecutus præmium; quòd ſi obſequi*
Nobis aliquando voluiſſes, facillimè
Calamitoſum iſtud evitâſſes infortunium.
Nunc pervicaciæ tuæ pœnas das, & ſapis
Accepto vulnere ſeriùs infelix. Hujuſmodi
Quis, obſecro, non moveatur convitiis, Deus?
Quis tam manifeſtum non execretur blaſphemiam?

Hæccine

Hæccine mihi audienda erunt p ſthac ſæpius? uti-
Ità divinæ tuæ voluntati viſum ſit, ut (nam
Ex his quàm primùm me ſubducas contumeliis!
Jampridem enim vitæ ſatietas me cepit meæ.

ACT. II. SCEN. VI.

Tobias, Tobæus, Raphael.

Senarii & ſeptenarii Iambici.

AVdire mihi viſus ſum vocem patris: atque
eccum: mi pater, Dimet.
Salve. Tobæ. *Salve fili; advenis*
Opportunè: jam enim te juſſiſſem accerſi Tobi. *Bene*
Igitur habet, quòd non vocatus ultro acceſſerim.
Sed quidnam eſt quod me velis, pater? lubens
Quicquid præceperis exequar. Tobæ. *Nihil niſi*
Ut mihi pauliſper aurem accommodes, modò
Tibi quod ex uſu ſit futurum inſtillavero. (*igitur*
Tobi. *Pater, hîc ſum, ubi voles.* Tobæ. *Attentiùs*
Auſculta, & quicquid dicturus ſum, fac tuo
Penitus infigas pectori, nè unquam excidat.
Mi fili, quæ mea ſit ætas vides: mors aut jam aderit,
Aut certè longiùs abeſſe haud poterit. Quapropter
cùm Deus
Me ex hoc moleſto ſuſtulerit corporis ergaſtulo,
Vide ut paternæ erga te munificentiæ memor,
Corpus meum honorificè ſepelias: & matri tuæ
Reverenter te per omnia obſequentem præbeas,
Eámque cave à te ſegreges, aut deſeras
Dum vivet unquam: ſed ſenectutem illius
Tuâ fovebis ſuſtentabiſque adoleſcentiâ.
Præterea, nate mi, annitere pro viribus,

Ne

Nè quando dicto vel facto offendas Deum :
Sed vitam dege nulli vitio obnoxiam :
Sic omnia tibi cedent ex animi sententia.
Quod autem suppeditatur à Deo, cave
Inutiliter profundas, aut attentiùs
Domi accumules : verùm quod superest, liberaliter
Tenuioris fortunæ amiculis imperties.
Nam quicquid horum datur egestati, in Deum
Ipsum erogatur. Hæc in pauperes benignitas
Hominem ab interitu vindicat, & superstitem
A morte, immortalémque penitus efficit.
Porrò, quod ad connubium attinet, eliges
Tibi uxorem de genere tuo, ac prosapiâ
Israëliticâ ; non exteram, vel à domo
Nostra alienam : nam nos, utì nôsti probè,
Vatum sumus progenies. Memoriâ repete,
Fili, quomodo majores nostri repudiaverint
Scaz. *Extraneorum affinitatem, uxoribus*
Octo. *De gente sua domum ductis ; & hinc est, quòd*
In propagandis liberis fuêre felicissimi.
Quos si morum probitate, & vitæ sanctimoniâ,
Scaz. *Tibi imitandos proposueris, eâdem, mihi crede,*
Prosperitate utêris, sobolémque te, & majoribus
Tuis dignam suppeditabit Dei benignitas.
Octo. *Ex aliis facito periculum, tibi quod ex usu siet.*
Quod tibi fieri non vis, nè feceris alteri :
Nam nihil impunitum relinquetur : licèt
Error videatur levis & venialis, suâ
Tamen, fili, aliquando pœnâ expiabitur.
Et eo genere prognatus es, ut oporteat
Te ab omni vitiorum labe alienissimum

Esse.

Esse. *Omnibus amicum, facilem, comémque face te* Octo.
præbeas:
Nullius adversans ingenio, cedens cuilibet.
Sic tibi sine invidia laudem, & amicos facilè
Conciliabis quamplurimos. Ebrietatem haud secus
Ac pestem devita teterrimam: nec luxui
Indulgebis: sed grata tibi sit parsimonia,
Quæ non abs re magnum vectigal dicitur.
Cuilibet salubria admonenti protinus
Pareto reverenter, ac age gratias. Deum (*tus*
Inprimis obsecra, ut omnia tua consilia atque cona-
Suâ secundare tibi dignetur clementiâ.
Horum, fili, quoad vixeris fac memineris.
Tobi. *Dabitur opera, pater mi.* Tobæ. *Sed audi quid*
præterea te velim.
Tobi. *Perge pater: ausculto.* Tobæ. *Jam annus*
agitur vicesimus,
Quòd in Ragensi provincia apud Gabelem mihi
Cognatione proximum, argenti decem
Talenta deposucrim. Nunc quandoquidem eò
Nobis res rediit, ut pecuniâ sit opus,
Ubi isthuc proficiscaris, atque argentum illud ab eo
Velim reposcas, suo ipsi reddito chirographo.
Tobi. *Lubens itineri accingar, pater: at nescio*
Quâ istud ratione efficiam: nam neque illum, quem
vocas
Gabelem, novi, neque viam quâ in Mediam
Itur Tobæ *Quære viæ sium alicunde tibi comitem,*
Totiúsque itineris peritum: atque ad me deducito.
Numerabimus pretium quantum poposcerit.
Porrò, ad Gabelem ubi perveneris, dic modò

Tobæi

Tobæi filium esse te; marsupio
Hoc, syngraphâque illi oblatâ, pecuniæ,
Sat scio, numerabitur continuò: nam vir est
Probus admodum, ac fide plenus: cùm videris,
Dices hominem quantivis pretii. Tob. *Age pater, ad*
Forum hinc: sed quem video huc adventare adole-
scentulum,
Ad iter accinctum? Tobæ. *Quò tendit, roga.* Tobi.
Ubi propiùs accesserit.
Raph. *Dei supremi nuntius ego sum Raphael,*
(Nè quis per ignorantiam me esse hominem existi-
Ex alto missus æthere ad hunc virum pium (met)
Tolæum, quem cum filio stantem hîc ante ostium
Videtis. Quæ verò illi per me præstabit Deus,
Multis verbis hîc commemorare, neque locus, neq;
Tempus patitur: palàm pòst fient omnia. Fallam eos
Ad tempus, & pro Raphaele, Azariæ
Dimet. *Mihi nomen esse dixero.*

ACT. II. SCENA VII.

Tobias, Tobæus, Raphael.

Σχάζοντες.

SAlve hospes honorande. Tobæ. *Quid! adèstne, mi fili?*
Tobi. *Adest.* Tobæ. *Salve, adolescens amande.*
Raph. *Divine*
Vir, salve plurimùm. Tobæ. *Frustra mihi salutem*
Precaris ô bone, cùm omnia mihi succedant
Parum feliciter: quem si salus salvum
Vellet, nunquam oculis orbâsset senem. Raph. *Fac sis*
Animo bono, brevi tempus aderit, lumen

Tuis

Tuis oculis quo restituet Deus. Tobæ. *Faxit*
Ità Pater cœlestis : sed quò tibi iter est nunc ?
Raph. *In Mediam rectâ.* Tobæ. *Ebo, in Mediam ?*
Raph. *Isthùc me*
Vocant negotiola quædam. Tobæ. *Jocóne istud,*
An seriò inquis, mi hospes ? Raph. *Quid mihi lucri*
Sit, si mentiar ? id quod res est loquor. Sed quid
Hæc nova sibi vult commutatio frontis ?
Quid applausistis ? quidve estes alacres ? Tob. *Nunquam*
Ego vidi commodiorem hominis adventum.
Tobæ. *Filius hîc meus eôdem iter parat. Quid si*
Hunc impetritiorem viæ tibi asciscas
Comitem ? ubi redieris, quicquid pretii à me
Optâris, id optatum feres. Raph. *Nihil vile*
Moror lucellum ; de mercede agemus tunc
Cùm filium rediisse videris salvum.
Tobæ. *Istud quidem fiet nunquam.* Rap. *Cave quicquam*
Diffidas. Pulchrè omnes calleo vias, háscque
Regiones peragravi frequentiùs : nulli
Eum commiseris tutiùs. Tobæ. *Amabò hospes,*
Cujas es ? aut quibus parentibus, quæso,
Prognatus ? Rap. *Quorsum id percontare ? nil refert*
Ad id quod agimus nunc. Tobæ. *Cupio tuum scire*
Nomen terrámque natalem, parentésque
Tuos, priusquam committam tibi gnatum,
Cujus salus mihi meâ ipsius vitâ
Potior est. Raph. *Age, dicam cùm te id velle video.*
Nostin'

Hananaelem, senem illum dico de stirpe
Solomithi majoris? Tobæ. *Quid ni? meum tanquam*
Hunc filium: quandoquidem mihi cum eo magna
Jam indè usque à pueritia fuit semper
Familiaritas. Rap. *Illius sum filius Azarias.*
Tobæ. *Hem quid ais? igitur sanguine mihi conjunctus*
Es. Raph. *Est ut dicis.* Tobæ. *Sed nè id mihi, precor, frater*
Succenseas, quòd curiosiùs stirpem
Tuam expiscari non erubuerim. Scis quàm
Non sit tutum cuiquam hoc rerum statu quicquam
Committere ignoto: & curæ est mihi gnatus.
Rap. *Patris probi fungeris officio.* Tobæ. *Ego drachmam*
In singulos tibi pendam dies. Rap. *Mitte,*
Inquam pretium. Tobæ. *Quin beneficium hoc tibi faxo*
Ut dicas pulcrè fœneratum, ubi natum
Reduxeris incolumem. Scio te meâ nunquam
Antehac usum necessitudine; memorem
Me dices ac gratum. Raph. *Facilè de eo inter nos*
Convenerit, ubi fuerimus reversi, nunc
Ut se gnatus paret tantùm jube. Tobæ. *Hem fili,*
I intrò, ac protinus ad iter parate: nè
Quid hujus commodum tua remoretur cunctatio.
Tobi. *Fiet.*

ACT.

ACT. II. SCEN. VIII.

Tobæus, Raphael, Tobias.

Trochaici catalectici, ſenarii & ſeptenarii.

Quàm ſæpe accidunt, mi adoleſcens, quæ non audeas
Sperare! oh! vix verbis poſſum conſequi,
Quantum hîc inopinatus adventus tuus mihi
Gaudii attulerit. Rap. *Credo: ſed iſtud quicquid commodi eſt,*
Mi ſenex, uni Deo acceptum referri convenit.
Tobæ. *Nunc demum mihi lubet vivere, poſtquam*
Ex progenie talem te cognovero (mea
Prognatum. Rap. *Fac eo ſemper ſis animo, & omnia*
Quæcunque optâris tibi optata adferet Deus.
Tobi. *Hem adſum pater, haud malè, ut opinor, ad viam*
Inſtructus. Tobæ. *Bene factum fili.* Tobi. *Jamdudum meæ*
Matri, dum viaticum numerat, vale (brevi
Dixi. Tobæ. *Faxit Deus optimus, ut incolumes*
Redeatis uterque. Tobi. *Vale mi pater.* Tob. *Fili, bene*
Vale adoleſcens, tibi committo filium meum:
Tu fac ejus curam agas. Raph. *Quietus eſto, ego*
Huc illum tibi propediem ſalvum reduxero.
Tobæ. *Utinam.* Rap. *Fiet, tu modò fac utramq; in aurem dormias.*
Tobæ. *Quàm id mihi difficile erit abſente filio!*
Hem puer, concede huc, mèque intrò reducito.

ACT. III. SCEN. I.

Tobias, Raphael.

Ejuſdem rations verſus.

APpetit veſpera frater, laſſumque longa me
Reddidit profectio. Raph. *Ad tigrim deve-*
nimus,
Commorandi hîc commodus dabitur locus.
Tobi. *Tu me deduc ignotum.* Raph. *Hoſpitem pro-*
bum dabo : ad
Proximas has ædes ſi videbitur,
Divortemur, quarum hoſpitio ſemper feliciter
Uſus ſum. Tobi. *Ubi voles, nihil in me erit moræ.*
Sed priùs ad flumen concedamus rogo, ut pedes
Sudore ac pulvere turpatos abluam. Raph. (*hîc*
Ut lubet, ſequar quocunq; vocaveris. Tobi. *Amnis*
Non faſtidiendum præbebit refrigerium mihi.

ACT. III. SCEN. II.

Anna.

Octonarii Iambici.

NUnquam mihi ſenectus viſa eſt onus æquè mi-
ſerum ac modò :
Poſtquam ad ætatis invaleſcentis non pauca incom-
Multo præterea aſperiores ſuper ſalute filii (moda,
Accidunt ſolicitudines. Nunc demum ſentio miſera
Quantus ſit erga liberos parentum amor : vix un-
quam animus
Quieſcere ſuſtinet : adeò mihi videtur durum ac
grave,

Dulci

Dulci ipſius præſentiâ frui non poſſe: Imò haud parùm
Anxia ſum, nè alicubi algeat circumventus. Multæ ſimul
Concurrant ſuſpiciones, quæ meum animum diverſum trahunt:
Viæ crepidines periculoſæ, adoleſcentis parùm
Circumſpecti imperitia: tum hoſpes, cujus fidei creditus eſt,
Ignotus. Sed quid ego nunc dicam de marito, qui. Scaz.
Iſthùc eum penè invitum protruſit? ah! tantámne rem
Tam negligenter agere? Saltem ſpectatæ fidei viro
Commiſiſſet, cùm ipſi ſalute filii pecunia
Prior eſſet. O inſaturabilem habendi ſitim! Senar.
Quaſi non multo ſatius fuiſſet, paululum
Perdere pecuniæ, quàm filium, unicam
Noſtræ ſenectutis requiem, vitæ ſubire periculum.
Cui ſi quid, quod Deus prohibeat, adverſi in via accidat,
Actum eſt; mori malim, quàm tantam miſeriam Sept. 2.
pati:
Adeò nihil ſine eo mihi in hac vita aut amabile,
Aut dulce, aut jucundum videtur. Hei mihi! nullam arbitror
Mulierem me infeliciorem vivere. Senar.

ACT. III. SCEN. III.

Tobias.

Trimetri partim recti, partim σκάζοντες.

QVid quiſque vitet, nunquam homini ſatis
cautum eſt.
Me miſerum! totus horreo, poſtquam mihi
Triſte illud ſuccurrit periculum. Deum
Immortalem! planè perieram, ni Azarias
Meus mihi ſuccurriſſet. Modò in Tigri
Dum me lavo, piſcis quidam immanis, ex imo
Proſiliens gurgite, me, omnis infortunii
Malique ſecurum, inopinatò hiantibus
Invadit faucibus. Hîc ego formidine
Exanimatus, truculentam beluam branchiis
Corripio, Azariæ inclamans opem: cujus
Auxilio ſuperior evadens, proſtratum humi
Conficio, confectumque exentero quantum
Poſſum, cor & fel palpitanti detrahens:
Quæ uſum ſuum in medicina, ut is aſſerebat, ſunt
Habitura: atq; hac de re in itinere plura mihi mox
Se narraturum promiſit. Sed eccum, ipſus
Foras egreditur.———

ACT. III. SCEN. IIII.

Raphael, Tobias.

Trimetri.

———*Hem Tobia, rurſus ad iter*
Paremus nos, rectáque pergamus Ragem, (quor
Nuſquam evectantes. Tob. *Adſum domine,* conſe-
Quo-

Quocunquè vocaveris: Sed hoc mihi expedi
Amabò, quodnam tandem facies pharmacum
Ex hoc execto piscis corde ac felle? vix
Credas, quantopere id narrari mihi cupiam.
Rap. *Nil te celabo, mi frater: namque hinc tibi*
Non vulgare ariolor oriturum gaudium. (um
Tob. *Utinam augur sis verus.* Rap. *Cor præsentane-*
Habet remedium ad exigendos impios
E corporibus mortalium cacsdæmonas.
Fel autem medicatur oculis albugine
Obductis. Tob. *Hem, quid ais? in patre periculum*
Faciam, domum reversus. Raph. *Admiraberis,*
Ubi videris rem. Verùm jam pervenimus
Ecbatana, neque procul ab ædibus tui
Cognati Raguëlis absumus: igitur (moda
Huc recta concedamus. Tob. *Placet.* Rap. *Accom-*
Aurem téque attentum præbe; quod audies
Jam, ex usu tibi futurum est maximé. Tob. *Arrexi* Scaz.
Utramque; tu, ubi voles, exordire. Rap. *Hic tuus*
Consanguineus Raguel unicam habet filiam,
Nomine Saram, egregiâ formâ juvenculam,
Bonam bonis prognatam, & dotatam probé.
Tob. *Parentum virtus, castitásque, maxima*
Puellæ dos est. Rap. *Moribus insuper adeò*
Modestis ac venustis, ut nihil suprá.
Tob. *Audio.* Rap. *Sedulò agam cum eo, ut in ma-*
trimonium
Hanc tibi det: tu te idem velle fac intelligat
Non denegabit, sat scio: nec si velit
Maximè, jure poterit: nam præter jus tuum,

Nil poſtulas : tibi enim debetur : utpote
Qui ei cognatione ac genere proximus
Es. Nec eam contra præceptum Moſaicum
Alienigenæ nuptum locabit conjugi,
Niſi crimen capitale velit incurrere.
Tob. *Nil malim, frater, quàm hanc uxorem ducere:*
Sed eſt ſcrupulus, qui animum malè habet meum.
Rap. *Faceſſant ſcrupuli, quid timeas ſcio.* Tob. *Fe-*
Illam jam olim ſeptem viris nupſiſſe, qui (*runt*
Ab Aſmodeo principe cacodæmonum,
Priuſquam in complexum veniſſent, protinus
Sept. *Crudeliter omnes ſunt interfecti ; periculum*
Ex aliis faciam, mihi quod ex uſu ſiet. (*metum*
Sept. Rap. *Nihil eſt, Tobia, quod vereare ; omnem tibi*
Adimero, meis tantùm fac pareas
Præceptis. Audi in quos jus habeat dæmonis
Immanitas. Quicunque matrimonium,
Brutorum animantium ritu, libidinis
Non prolis procreandæ gratiâ, ambiunt,
Divini numinis immemores, hos impetit
Immundus ille ſpiritus. Tu modò Deum
Octo. *Veritus, non tibi, ſed ſoboli complexum quære : & patris tui*
In memoriam revoca præceptum, qui tibi
Interminatus eſt, nè conjugem à tua
Stirpe alienam unquam duceres. Hæc ſi tuo
Infixeris animo, nihil eſt quòd dæmonis
Exhorreſcas inſultum : continuò fugam
Dabit, ubi te his armis inſtructum ſenſerit.
Quare cubiculum ingreſſus (nam certò ſcio

Hodie

Hodiete illam uxorem ducturum) tres dies
Ab uſu connubiali fac ut temperes,
Orationibus interea cum ea vacans.
Secunda nocte in ſanctorum patrum ſtatim
Admittêris conſortium. Nox tertia
Propagandæ demum ſoboli dicabitur.
Huc ubi vos liberorum procreatio, aut
Humaræ carnis illexerit infirmitas,
Stratum primùm relinquitote, Deúmque humi
Prolapſi ſupplices adorate, ut ſuâ
Vos dignetur clementiâ, impiúmque procul
Pellat cacodæmonem. Simúlque ſumito
Cor piſcis, & hinc ſub ejus veſtes ſuffitum facito: Octo.
quem ubi
Nidorem olfecerit Satan, perterritus
Cubiculo cedet, fugiétque puellam illico;
Nec relictam repetet unquam. Tob. *Deus bone!*
Animus tremore ſimul ac gaudio mihi
Inhorreſcit, dum tam prodigioſa audio
Te narrantem. Faxit Deus ut experiar propediem, Septem.
Hæc nunc verè à te dicier. At quis ille ſenex quem Octo.
conſpicor
Ex ædibus iſtis prodeuntem, promiſſâ barbâ, ac ſenio
Venerabilem? Rap. *Ebo, hic ipſus eſt Raguel, patris*
Tui cognatus. Tob. *Quid audio? feliciter*
Sanè ſuccedunt omnia, cùm ille qui alioquì
Eſſet quærendus, ultro nobis venit obviam.

ACT.

ACT. III. SCENA V.

Raguel, Edna.

Septenarii & octonarii Iambici.

Quotidianæ querelæ & lamentationes filiæ,
Perpetuáque orbitatis deploratio, me eò
Redigit infelicem, ut quid agam, aut ubi sim nesciam.
Nunquam tam manè cubiculum ejus ingredior, neq;
Tam vesperì revertor unquam, quin conspicer eam
Singultientem, ac calamitatem deflentem suam.
Si quando lacrymantem consolari, & animi ægritu-
Orationè pares lenire, nihilo plus agas, (dinem
Quàm si adversus stimulũ calces, aut laterem laves.
Nec unquam tam blandè dicere possum, se ut respici-
Pectúsq; inutili mœrore excarnificare desinat. (at,
Altiùs animo inhæret dolor, quàm ut evelli queat.
Me miserum! adeon' rem rediisse, ut unde alii non
mediocrem (dolor?
Voluptatem percipiunt, hinc mihi gravis exundet
Jam olim cùm mihi conjux peperisset filiolam, Deum
Immortalem, quantopere mihi plaudebam, atque
adeò gaudium ex
Ea mihi pollicebar perpetuum, ac bene stabile!
Quæ simul ac grandiuscula esset facta, ità ut illius
Ingenium jam noscì posset, tum omnes omnia bona
dicere, &
Laudare fortunas meas, qui gnatam haberem
Ingenio tali præditam. Verùm ex ea, miser,
Quem nunc capio dolorem? facilè hîc plus mali est,
quàm illîc boni.

O cœlibatum quovis potiorem connubio!
Sed video uxorem: quid dictura sit nescio. Edn.
Marite mi,
Opportunè pol te hîc stantem reperio. Mitio
Noster vicinus summo te rogat opere,
Ut continuò ad se venias: nam sibi tuâ ait
Paulisper esse opus præsentiâ. Rag. *Jamjam* Scaz.
Adero. Sed quisnam huc adolescentes adventare
conspicor? (*Mane.*
Ad nos, nisi quid me fallant oculi, iter instituunt.

ACT. III. SCEN. VI.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

Ejusdem generis versus.

EGo de hac re hunc adoriar, tu orationi uti subservias (*quid aliud*
Vide. Tob. *Laudabis.* Rag. *Age.* Tob. *Si impetras,* Senar.
Malim quàm hodie has fieri nuptias? Ra. *Non est*
dubium id quidem: (*quoque*
Nam pulchrè hominis sensum calleo; quin commodè
Ejus adest uxor. Salve, vir honoratissime. To. *Precor*
Tibi salutem, matrona optima. Rag. *Idem cum fœno-*
Vobis reprecamur, adolescentes humanissimi. (*re*
Quàm bellè hîc juvenis Tobæum fratrem nostrum
refert (*gruat.*
Toto corporis habitu! eundem esse putes, ætas si con-
Ed. *Per omnia, ità me Deus amet, ei similimus est.*
R. *Cujates estis, fratres? aut quibus nati parentibus?*
Tob. *Ex captivis Ninivæ agentibus, & familia* Sen.
Nepthalitensi. Rag. *Nullâne vobis est familiaritas*
Cum Tobæo fratre meo? aut nostisne senem quempiam-

E⁹ appellatum nomine? Rap. *Novimus probè.* Rag. *Quid audio?* (*miser.*
Valétne? Tob. *Valet quidem, ſed oculis orbatus eſt*
Ed. *O Miſeriam!* Rag. *Eheu! dignus pol eſt fortunâ meliore: væ*
Iſtiuſmodi hominum jam nobis ingens penuria eſt:
Vir eſt antiquâ virtute, ac fide. Ed. *Ob, nunquam mi-*
Quoad vixero, ejus ex animo elabetur memoria. (*hi,*
R. *Tobæus is, quem vos fratrem appellatis, hujus eſt pater.*
Ed. *Quid ais?* Rag. *Nil me fefellerunt oculi, dum illum per omnia*
Tobæo ſimilem prædicarem: bone Deus, præ gaudio
Vix ſum apud me. Teneóne te, cognate mi? ah! la-
lacrymas mihi
Ex oculis excutit inopinata hæc felicitas.
Ed. *O fauſtum ac felicem hunc diem!* Rag. *Quis non miretur hoc*
Tantum, ac tam inſperatum bonum? Deum tibi mi fili, precor
Secundum, ac propitium: quandoquidem ex integræ vitæ viro (*ſer, &*
Prognatus es. Hem uxor, quamprimum intrò te con-
Mactato ariete bene ſaginato, convivium appara.
Mox ſimul omnes ſequemur, ac hilarem ſumemus hunc diem.
Quid aliud volui dicere? hem, Mitioni facito ut nuntiet
Mihi eſſe negotium, nè me expectet: ſed huc
Ad nos veniat, ſi quid habet ſeriæ rei.

ACT.

ACT. III. SCEN. VII.

Tobias, Raphael, Raguel.

Trochaici catalectici, ſeptenarii, & octonarii.

NUnc eſt tempus, *Azaria, ut de matrimonio*
Sermonem injicias dum occaſio fert, ac ſoli
ſumus.
Rap. *Tace, id ipſum in pectore agebam dudum.* Rag.
Nihil jam diu mihi
Quod magis vellem evenire, evenit : ô Deus,
Serva obſecro nobis hæc bona. Hem intrò, ſi placet,
Comeſſatum concedamus. R. *Paulisper mane, ut tibi*
Commemorem quâ gratiâ huc ad te divortimus :
Nam haudquaquam de nihilo eſt, quòd tam longum
iter ſuſcepimus.
Rag. *Atqui id à convivio narrabitis opportuniùs.*
Nunc tantùm vos præbete hilares, antequam hoc
gaudium (mihi
Ægritudo aliqua contaminet. Rap. *Voluptatem,*
Crede, geminabit, ſi facilem & exorabilem (dum.
Te præbueris. Ra. *Abſit noſtrum ut remorer commo-*
Agedum, auſculto. Rap. *Hîc orat ut nuptum ſibi tu-*
Filiam. Quid exſtimuiſti, aut quid taces, (am loces
Mi ſenex ? quod metuis, facilè propulſabitur :
Nam quid te ſolicitet ſcio. Age, deſine
Tergiverſarier : huic debetur juxta Moſaicæ
Legis edictum, utpote genere proximo, & piis
Prognato parentibus : quapropter deſponde, ut ſimul
Læti omnes agitemus convivium. Rag. *Non dubito* Iamb.
quin Deus,
Cujus inſcrutabili conſilio omnia geruntur, huc

Vos,

Vos, lacrymis tandem noſtris commotus, miſerit.
Qua pr pter nè videar θεομαχεῖν, lubens tibi, (cet,
Tobia, hanc in conjugem tradidero: nam gener pla-
Ut qui maximè: ſed eſt quod me deterreat. Tob.
Quid precor? (*mus:*
Rag. *Non opus eſt prolato.* Rap. *Rem omnem novi-*
Nihil erit periculi. Rag. *Ut nunquam deſunt invidi,*
Qui talia libenter nunciant! Verùm, id licèt
Vos audiviſſe ex aliis credam; tamen,
Nè te, Tobia, circumveniſſe videar,
Iamb. 4. *Idem ipſe proferam denuo. Eam ego non ità*
Pridem diverſis temporibus ſeptem viris
In uxorem locavi: qui primâ ſtatim
Nocte omnes, antequam eâ eſſent potiti, à dæmone
Neſcio quo ſunt interfecti: quamobrem, ſi tua
Acatal. *Tibi curæ eſt ſalus, mittes hanc rem, & affinitatem*
Tibi aliam potiorem ac commodiorem quæritò: nam
ſapit
Is, meâ ſententiâ, feliciter, periculo (*monis*
Qui ſapit alieno. Tob. *Ah! nihil omnino me cacodæ-*
Terret aſſultus: Deo hanc meam committo vitam;
apud (*ſine*
Hunc tutum patet innocentiæ aſylum. Quapropter
Te exorem: alioqui nunquam hodie tam blandè dices
mihi, (*quaſi*
Ut cibum tecum capiam, Rag. *Ah! nè me obſecra:*
Hoc te orando à me impetrare oporteat. Scio tibi
Uni deberi, & nulli locaverim lubentiùs: (*Deo*
Sed vereor ut in rem tuam ſit. Raph. *Erit, tantùm*
Fac confidas, deſponde. Rag. *Age, nil detrecto, de-*
ſpondeo. Rap.

Rap. *Benefacis.* Tob. *Habeo gratiam. Accersi jubeo.*
Rap. *Intus id commodiùs transigetur.* Rag. *Ut lubet.*
Quis me fortunatior, si hoc conjugium feliciter
Cesserit ? Rap *Quàm mox intramus ?* Rag. *Hem,*
præcedo ; vos
Me consequimini. Tob. *Deus vortat bene.*

ACT. IIII. SCEN. I.

Phædra, Myrrhina.

Trochaici catalectici, senarii, & septenarii.

Quid ais, Myrrhina ? datúrne illa hodie hospiti
Isti nuptum ? Myr. *Ita est.* Phæ. *Quî scis ?*
Myr. *Hera mihi fortè dum*
Modò fit obviàm, narravit. Phæ. *O senem*
Audacem ! ô infortunatum adolescentulum !
Cui si exitium moliaris, quò nisi
Huc instiges infelicem ? Myr. *Forsitan*
Nunc quàm quondam succedet foeliciùs.
Phæ. *Scis quàm feliciter ? eodem præmio,*
Quo septem alii, munerabitur miser.
Myr. *Quî scis, nisi periculum sit factum?* Phæ. *At in*
Adolescente tam generoso id experirier,
An non extremæ cujusdam insaniæ est ?
Non pol se dignum facit herus, qui tam amabilem
Juvenem inclutabili periculo objicit.
Ecce quàm iniqui sunt homines præ studio, dum id
quod expetunt
Efficiant. Myr. *Hem Phædra, satin' sana es, quæ hero*
Maledicas ? vide nè linguæ incontinentia
Tibi malum aliquod pariat. Ph. *Quid agam misera?*
non queo Quin

Quin lacrymem, cùm mihi tam audax facinus venit
In mentem. Quid tibi nunc ejus formam predicem,
Cùm tute ipſa eum conſpexeris modò.
Myr. *Perliberalis viſus eſt, deos precor*
Ut ſuperſtes ſit. Phæ. *Nè comparandus hîc quidem*
Eſt ad illos, quibus antè nuptum data eſt.
Verùm ut ſit ſuperſtes, in nobis ſitum eſt, (*bens.*
Myrrhina. Myr. *Cedo, quî ſic? nam illi benefaxim lu-*
Phæ. *Rem omnem ipſi clàm narremus: ſententiam*
Mutabit, ubi quod aliis factum eſt cognoverit.
Myr. *Hau, hau, ſanáne es, mea Phædra? an hoc tibi*
Proferendum uſquam videtur? hem, vide (*cavero*
Quam rem agas. Ph. *Adoleſcentem ex morte revo-*
Ad vitam. Myr. *Pol ſi ſapis, quod ſcis, fac neſcias:*
Nè tibi officioſa iſta tua incommodet
Curi ſitæ. Phæ. *Sanè mihi curæ eſt, quò hoc ſiet*
Eventurum. Myr. *Et mihi quidem. Verùm quid hîc*
Otioſæ diutiùs moramur, cùm omnia
Intus perſtrepant undiquè tumultibus? hinc
Ocyùs nos amoliamur: nolo me hîc hera
Tecum garrientem conſpiciat. Phæ. *I præ. ſequor.*

ACT. IIII. SCEN. II.

Tobias, Sara.

Senarii Iambici, ſeptenarii & octonarii.

BONO animo eſto, anime mi; Deus dignabitur
Suâ nos miſericordiâ, ſi noſtris diffiſi meritis,
Ad ejus ſupplices confugiamus clementiam.
Sara. *Ità ſpero.* Tob. *Procumbamus igitur uterquè*
in genua, & opem
Imploremus divinam, adverſus quam nihil valet
Imbel-

Imbellis furiosi cacodæmonis ferocia.
Humani generis conditor, ac propagator Deus,
Qui primus sacratum connubii fœdus Scaz.
Inter Adamum & Evam generis nostri principes
Sanxisti, quæsumus ut hanc nostri matrimonii
Societatem, quam juxta divinum tuum
Decretum inter nos hodie pepigimus, ratam
Ac felicem esse velis : impiúmq; procul hinc arceas
Hostem Asmodæũ, septem interfectorem adolescentium
Nè in nos suâ eâdem immanitate utatur. Scis, Deus,
(Nihil enim te fugit) me hanc non libidinis
Sed sobolis propagandæ gratiâ, duxisse conjugem :
Idq; ex Mosaicæ, atque Israeliticæ
Legis præcepto, sanguine ac cognatione proximâ
In uxorem ascitâ. Quare nostri, precor,
Misertus, ab hostili me dignare impetu tueri :
Ut me jam meditans adoriri, vires desideret suas;
Exterritúsque fugiat, cùm se inermem senserit.
Sar. *Amen.* Tob. *Eamus nunc in conclave soror dilectissima,* (*nus*
Ut juxta Azariæ præceptum ex corde piscis, hactenus
Penes me in hunc usum conservato, tuas
Sub vestes suffitum faciam : Atque ità Satanæ dolos
In me intentatos eludam. Sar. *Ubi vales, sequor :*
Deus nostris favere dignetur conatibus.

ACT. IIII. SCEN. III.

Raguel.

Trochaici catalectici, senarii, septenarii, & octonarii.

CUm jampridem mens adversus ærumnas, indies
In deterius glisscentes, occalluerit; nunquam
tamen D *Atque*

Æquè me afflixit ſolicitudo, ac modò :
Adeo ut ſomnum hac nocte oculis non viderim meis :
Quoquò me verto, anxietas, dolor metus,
Undique circumvallant infelicem. Quàm velim
Has nunquam coiiſſe nuptias ! non quòd gener,
Aut affinitas diſpliceat, (nunquam enim magis
Aptum, ac filiæ magis firmum invenero virum)
Sed quòd adoleſcentulum mihi ſanguine
Ac cognatione proximum, inſuper meâ ipſius
Filiâ haud minùs charum, tam formidabili,
Támque horrendo objecerim periculo. (*habet.*
Ejus me miſeret, ei nunc timeo, is me nunc ſolicitum
Quod utinam nunquam ſuadere Azariæ
In mentem veniſſet, neu cupidum me cò
Impuliſſet, quod mihi principium eſt mali. Ah ! Deum mihi
Iratum arbitror, qui huic auſcultaverim :
Qui tantas ſuis conſiliis confecit mihi
Acatal. *Solicitudines : cui ſi conſtanter reſtitiſſem,*
Nihil omnino nunc mihi metuendum eſſet mali.
Quin & ipſe Tobias orare haud deſtitit, (*ilico*
Donec quod petebat impetrârat. Quid tum ? num
Morem geſtum oportuit ? Fuiſſet tum quidem
Illi ægrè, ſi denegâſſem : at bidui, aut
Tridui hæc tantùm fuiſſet ſolicitatio.
Pòſt rem ſecum rectâ reputâſſet viâ.
Nunc nullus locus excuſationi eſt relictus : omnia
Perturbavi, perdidi nepotem, fratrem filio (*tiâ*
Unico fraudavi. Hem canitiem ! me quem pruden-
Et longo rerum uſu ſollertem ac vafrum

Eſſe

Eſſe conveniebat, nihilo plus ſapuiſſe, quàm
Vix egreſſum ephebiâ, ac ætate imperitum, denique
In amore occupatum adoleſcentem? Modò
Aderit, vereor, qui ipſum ab Aſmodæo dæmone
Nunciet trucidatum: atque ideo negotium dedi
Cuidam ex famulis, ut ſepulcrum noctu clanculum
Effodiat: quo ante exortum ſolis ſi fortè (quod Deus
Avertat) perimatur, ſepeliam: nè fabula
Fiamus vulgi, magiſque traducamur, ac probris
Inceſſamur aſperioribus. Sed quid ſibi
Vult, quòd uxorem tam manè? quam heſterno die
Ob negotia culinaria ad multam noctem ſcio
Vigilâſſe? Eheu, quàm metuo, nè ex hac quod doleat
audiam!

ACT. IIII. SCEN. IIII.

Edna, Myrrhina, Raguel.

Ejuſdem generis.

HUc me ſequere, Myrrhina; eſt quod mandem.
Myr. *Hem, impera,* (*in filiæ*
Et puta factum. Ed. *Quamprimum viſe quomodo*
Se res habeat cubiculo: num uterque vivat? Acatal.
Nam nimis ſolicita ſum miſera, ac timeo omnia.
Myr. *Credo hera. Nihilne amplius eſt, per me quod*
curatum velis?
Ed. *Nihil: hem, matura reditum.* Myr. *Jamjam*
adero. Ed. *Ego interim*
Hîc tantiſper, dum redis, opperiar foris. (*fuit*
Nunquam ità ut nunc animus ſpe, metu atq; gaudio
Perturbatus. Ra. *Hem uxor, quo pacto ſe res habent*

Intus? num parum ex ſententia? Ed. *Ah marite!* Rag. *Quid taces?* (*Myrrhinæ*
Occidi miſer. Edn. *Equidem ignoro mi vir: atque*
Noſtræ ut viſat præcepi, mihiq; rem illicò renunciet.
Illam hîc opperior dum redeat. Atque eccam: bonum
Ædepol, niſi quid me fallit mens, apportat nuncium.
Contemplare ut geſtiat. Rag. *Mirum ni gaudio:*
Procedamus ei obviam. Myr. *Ubi ego illam inveniam cogito:*
Ut metum, in quo nunc miſera eſt, adimam, atque animum expleam
Gaudio. Rag. *Hùc huc Myrrhina.* Myr. *Hem mi here, commodè*
Pol hîc te quoque ſtantem invenio, nuncium
Adfero, cujus vos participes fieri maximè
Optatis ſcio. Rag. *Hem vivitne?* Myr. *Vivit.* Ed. *Quid! vivit?* Myr. *Valet,*
Inquam, ac vivit incolumis. Rag. *Quid obſecro,*
Num ludis tu nunc nos? Myr. *Egòne vos? quamobrem?* Rag. *Neſcio:*
Niſi, quia quò impenſiùs hæc eſſe cupio verum, eò vereor magis.
Quis nobis felicior, ſiquidem tu hæc vera prædicas?
Ed. *Oh, vide ſodes ut nobis certa nuncies:*
Nè nos in falſum, idque breve conjicias (*mentiar*
Gaudium. Myr. *Egon' quicquam falſi dicam aut*
Miſera? veriſſima comperies quæ adfero. (*dinum*
Dum ingredior gynæceum, crepitum prohibeo car-
Foriúmq; ſonitum: hinc ad lectum placidè ſuſpenſo
Gradu (*gradu*
Leperrexi, acceſſi, aſtiti, ſuaviter

Invenio

Invenio utrumque cubantem. Quid hoc? Numnam
vobis parùm (*satis*
Etiam exploratum videtur quod narro? Rag. *Hem,*
Certa omnia, mea Myrrhina, hæsitare dudum desii.
Sed quid ego tibi pro nuncio hoc donem? Myr. *Nihil*
Equidem: extra officium feci nihil. Rag. *Ego te sinam*
Sine munere abire, ex orco quæ mortuum (*diem!*
Me reducem in lucem feceris? Ed. *O festivissimum*
Rag. *Verùm Azariam eccum video stare ante ostium: in sinum*
Hujus hoc quod nactus sum effundam boni.
Ed. *At nos intrò rectà concedamus, Myrrhina, ut*
Totam familiam delibutam reddamus gaudio.
Myr. *Age. Næ ego ex hoc nuncio maximum aliquod*
capiam bonum.

ACT. IIII. SCENA V.

Raphael, Raguel, Lichis.

Senarii Iambici, admistis paucis septenariis & octonariis.

AD extremos usq; Ægypti sinus hinc impium
Obtorto collo protraxi cacodæmonem:
Atque ibidem frustra conantem eluctarier,
Tam arctis colligavi compedibus, ut huc ei
Unquam reverti non sit integrum. Sed Raguel
Adest: vox comprimenda est tale ne quid audiat.
Rag. *Deus sum, si nulla ægritudo huic gaudio*
Unquam intercesserit. Raph. *Quis hic se venditat*
Beatum? Rag. *Oh Azaria, mearum omnium*
Voluptatum inventor, scin in quibus sim gaudiis?
Scin Tobiam vivere salvum? Raph. *Quasi nesciam*

Assimulabo. Rag. *Asmodæo procul hinc in malam*
Scaz. *Abacto rem?* Raph. *Hem, bene, ità me Deus amet,*
factum.
Rag. *Res nulla potest mihi tanta intervenire jam,*
Ut ægritudinem conciliet. Nescio (*ximè:*
Quid commemorem primùm, aut quem laudem ma-
Te, qui mihi dedisti consilium ut facerem: an me,
qui sum ausus id
Incipere. Rap. *Neutrum ô bone: Deo uni acceptum*
id ferri convenit: (*spexerit.*
Qui vestris commotus lacrymis, aliquando vos re-
Rag. *Scio mi frater. Neque hoc eò dictum volo,*
Quasi citra illius opem quicquam nostra valeat
Industria. Da veniam; homo sum, humani nihil
A me alienum: delirat lingua gaudio. (*decet*
Raph. *Quin moderare affectibus: etenim ut virum*
Fortem, res adversus infracto perpeti
Animo: ita nihil intolerabilius, ac Deo
Magis invisum, quàm dulci fortunâ ebrium
Immoderatè insolescere. Quapropter dum ego
Intus quod restat perago, tu supplex Deum
Interea comprecare, ut hoc tibi gaudium
Velit esse perpetuum ac stabile. Rag. *Mones probè:*
Proin' & hîc, & alibi, tibi lubens obtemperavero.
Deum immortalem! quantò mihi nunc plus sapit
Hic adolescens, quàm egomet mihi! quàm pruden-
ter consulit!
Quàm comiter simul, ac salubriter increpat!
Quàm perspicit omnia! in occipitio oculos quoque
Habere hunc verè dixeris. Vah! me m æ

Pudet

Pudet canitiei, cùm juvenem impuberem
Etiamnum, longè plùs ſapere conſpicio, quàm
Me ſenem: cujus prudentiâ adoleſcentium
Moderari conveniebat inſipientiam.
Sed commodè venit in mentem. Heus Lycha, ocyùs
Ad Soſiam propera. Lyc. *Quid vis dicam?* Rag. *Ut*
Sepulcrum quod modò effodi præceperam, (*ſtatim*
Injectâ terrâ obducat denuo, ac ſolum
Scitè exæquet, nè ullum extet veſtigium. Lyc. *Abeo.*
Rag. *Nunc ut diei tempus eſt, convivium* Trochæ.
Splendido inſtructum apparatu adornari jubebo,
Ad quod amicos omnes volo vocarier, (*gaudium.*
Ut ſolidum hoc, numeriſque omnibus ſit abſolutum

ACT. IIII. SCENA VI.

Tobias, Raphael.

Octonarii.

ABs quovis homine, cùm opus eſt, beneficium
accipere gaudeas: (*bene, is*
Verùm id demum juvat, ſi de quo nunquam meruiſti
Facit. O Azaria mi, ô mi frater, quid ego nunc prædicem
(*tuâ*
Tuam erga me munificentiam? certè nunquam tibi
Satis dignum virtute præmium referre queam, licèt
In perpetuum ſervitium me totum addicam tibi.
Raph. *Tace*
Obſecro, bene collocatum arbitror beneficium, in Scaz.
amicum quod (*impera,*
Confertur. Si qua in re præterea operâ meâ egeas,
Ac factum arbitrare. Tobi. *Deus me oderit, ni te*
magìs quàm oculos

Amo meos: ſi frater eſſes, quî magìs morem geras?
Utinam ſit in quo tibi contrà gratificari queam.
Sed ad (*Raguel*
Rem. Haud te latet, opinor, quo pacto me ſacramento
Obſtrinxerit, dederimq; fidem, ante decimum quartum diem (*mei*
Me ex ejus non diſceſſurum ædibus: jámq; parentes
Reditum noſtrum ſolicitè opperientes, ſat ſcio numerant dies. (*conſpexerint,*
Quòd ſi ad dictum tempus nondum reverſos nos
Immane quantum ſolicitudinis illis noſtra pepererit
enar. *Mora! Quare nè æquo cunctemur diutiùs, velim*
Ut aſſumptis duobus hinc camelis, ſerviſq; quatuor
Ragem ad Gabelem cognatum rectâ proficiſcaris viâ: & (*tas; dein*
Argentum, cujus gratiâ iter hoc ſuſceptum eſt, repe-
Ad nuptias meas tecum reverti dignetur roges:
enar. 4. *Tantiſper nunquam te morabitur ſcio,*
Quin habeas illud, quo die iſthuc veneris:
Si modò ſuo illi reddito marſupio,
Quid ſit quod me hîc detineat, commemoraveris.
enar. Raph. *Neq; hîc neq; alibi uſquam erit in me mora: nullum deſugiam*
Laborem, dum proſim tibi. At nihilne præterea?
Tob. *Nihil,*
Niſi ut nobis, ſi fortè difficiliorem ſe præbeat,
Blanditiis huc illum pellicias ſenem. Raph. *Agedum, dabitur opera.*
Tob. *Fáxit Deus, ut tibi eunti ac redeunti ſalus ipſa ſit comes.*

ACT.

ACT. IIII. SCEN. VII.

Soſia, Myrrhina.

Trochaici ſenarii & ſeptenarii, partim catalectici, partim acatalectici.

TOtum hunc propemodum curſando ac ambulando
Contrivi diem: perreptavi uſque omne oppidum,
Ad forum, ad macellum, & quò non? dum quæ opus
Ad nuptias paro: vix arbitror decem (ſunt
Famulos tot ſuffecturos negotiis: nec
Quicquam nunc magis metuo, quam nè hinc denuò aliquò miſer
Extrudar: quod ſi fit, actum eſt, perii. Poſtulem
Nunc me defeſſum refocillari ſi liceret. At
Opportunè eccam Myrrhinam duobus cantharis
Onuſtam, huc accedentem conſpicor. Alloquar.
Hem mea Myrrhina, quid fit? quid agitur? Myr. *Rogas*
Quid fiat? tota domus perſtrepit rumoribus:
Omnes noſtrarum rerum ſatagimus: interim
Tu, quaſi nihil ſit quod intus agas, ante oſtium
Hîc otioſus reſtitas? Soſ. *Quînam malùm*
Otioſus, qui me hodie ſurſum curſitando
Ac deorſum, adèo defatigaverim, ut
In curſu ferè conciderim miſer? atque illud hîc
Dum tu accedis, ſtomachor mecum. Myr. *Vin' tibi*
Gratum faciam, Soſia? Soſ. *Nihil malim, ſi quidem*
Poſſes. Myr. *Poſſem maximè, ſi lubeat. Quid, tibi*
Hoc vini placet? Soſ. *Haud malum herculè: quid tum poſtea?*

Myr.

Myr. *Hinc hauſtum tibi plenis propino faucibus.*
Soſ. *Oh, beâris, ſi hanc mihi præſtes beneficentiam. Cedo*
Cantharum ſodes: gratum me, ſat ſcio,
Dices ac memorem. Myr. *Quid ais? equidem jocabar*
Stulte. Soſ. *Garris? ſi vivo, mox referam gratiam.*
Myr. *Agedum inepte, reſiſte: quò fugis? Sed parcius*
Mi Soſia, nè ſentiat herus: nam ſcis quàm ſit ad
Has res perſpicax: & novi ego ingluviem tuam.
Hem, perii, dimidium exhauſiſti vinoſe: mox
Vapulabo miſera. Soſ. *Abi ſtulta, neſcis fallere*
Homines: quod factum eſt diſpendii, vide
Sarcias. Myr. *Quo pacto?* Soſ. *Vah neſcis? infuſâ aquâ.*
Myr. *Dîxti pulchrè, ſi verbera mihi velim*
Lucrifacere. Sed oſtium concrepuit, protinus
Intrò fugiamus, nè quis fortè hîc nos opprimat
Otioſè garrientes: ſequere me. Soſ. *Sequor.*

ACT. IIII. SCEN. VIII.

Gabel, Raphael.
Trimetri Iambici.

INcredibilia ſunt quæ narrâſti modò.
Deum immortalem! nihil unquam in vita mihi
Renuntiatum eſt gratius. Sed accipe, hem,
Lectum eſt, conveniet numerus, quantum debui.
Rap. *Meritò te amo mi Gabel, & habeo gratiam.*
Gab. *Preſertim ut nunc ſunt mores, adeò res rediit,*
Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia.

Raph.

Raph. *Verum dicis; perfidiarum plena omnia.*
Sed quid geſtis? quidve es alacris? vulgus hominum
Si quando numerandum eſt pauxillulum, frontem
Averſus contrahit ilico, ſupercilia
Adducit, ambages quærit: quin aufugit
Non rarò creditorem eludens. Cæterùm
Ubi fides ſi roges; nihil pudet:
Si inſtes; ibi tum impudentiſſimè eorum eſt oratio, Septen.
Quis tu es? Quid tibi rei mecum eſt? adeo ut tibi
Amicum inimicum beneficio efficias tuo.
Atqui hoc genus hominum non ſibi ſolùm malè
Conſulit, at reliquis etiam, qui nihil malè
Unquam meruerunt, perfidiâ ſuâ fidem
Planè abrogat: cùm ex illorum impudentia
Horum quoque ingenium metimur. Te ſimul
Ac depoſiti commonefacerem, tuo tibi
Oblato ſyngrapho, quàm nihil omninò ſis
Commotus, tua fuit indicio oratio.
Adeóque admonitus nihil offenſus es, ut mihi
Nunc multò videaris quàm dudum hilarior.
Gab. *Ità decet ô bone. Cùm deponeretur, mihi per-* Octo.
ſuaſeram;
Eâ conditione eſſe creditum, ut ſtatim
Ubi ipſe repoſceret, reſtituendum. Et quanquam Scaz.
Non admodum lauta mihi domi res eſt, tamen
Unum hoc curavi adhuc, eſſet mihi ut fides.
Rap. *Felix qui eo es animo. At inſuper aliud eſt*
Quod multò mihi præcepit accuratiùs.
Gab. *Quidnam obſecro?* Raph. *Ut ad ſuas illùc te*
nuptias

Addu-

Adducerem. Gab. *Luberet, niſi iter longius*
Eſſet: & ætate infirmum hoc eſt corpuſculum.
Raph. *Nil opus eſt viribus, vehêris commodè:*
Cum fabulis itineris edulcabimus
Sept. *Moleſtiam.* Gab. *Suadere noli.* Raph. *Quid ni ſuadeam?*
Octo. *Imò haud omittam, ni exorem.* Gab. *Age, fiat.*
Raph. *Pol te dignum facis.*
Sept. Gab. *Tantiſper opperire intus, dum me paro.*
Raph. *Propera.*

ACTUS V. SCENA I.

Raguel.

Senarii & ſeptenarii & octonarii Iambici.

QVidnam in rebus mortalium tam ſuccedit feliciter,
Quod non ſuam habeat admiſtam ægritudinem?
Ità profectò naturâ comparatum eſt, ut dolor
Voluptatem perpetuò conſequatur. Plus mihi
Præter ſpem, omnemque præter opinionem objectum eſt gaudii,
Quàm unquam fuiſſem auſus ſperare. At nunc vide, obſecro,
Quantum mea hæc felicitas mihi ſolicitudinis adferat.
Cùm filiam meam nepoti nuptum do, jubeo fidem
Mihi det, ſe intra dies quatuordecim domum ad
Parentes non reverſurum: ſperans diutino
Convictu ac familiaritate illum ità devinctum fore,
Ut aut nunquam de patria repetenda cogitaret, aut
Saltem

Saltem ſe propediem reverſurum promitteret.
Nunc neutrum impetro miſer. Veniet hodie ad me,
mi pater, (fide tibi
Inquit; decimus quartus jam agitur dies, qui me à
Data liberat: animus eſt jampridem domi
Apud parentes, quos mea non mediocriter,
Sat ſcio, ſolicitat cunctatio. Quare precor
Ut mihi jam illùc pace tuâ unà cum conjuge
Reverti liceat. Nam niſi ad diem dictum Scaz.
Præſto adfuerimus, aut nos in itinere dolis
Graſſatorum circumventos, trucidatóſque, vel
In morbum illapſos, aut aliud adverſi quippiam
Incurriſſe ſuſpicabuntur. Ad hæc quid me cenſem
illum
Potuiſſe verbum proloqui? penitus obmutui
Primùm: dein mihi redditus: Nihil, inquam,
nate mi (cum filia
Æquè malim, quàm te hîc apud me quoad vixero
Ætatem agere: ſed jamdudum te hîc invitum hæ-
rere video: (agam.
Quare tuis ſi pergam affectibus adverſari, nihil
Hoc tantùm unum abs te ut obtineam permitte;
Ut poſt annum tuos apud parentes exactum huc ite-
Commigretis: ſat habeo, ſi iſtud impetro (rum
Cum gratia. Nihil reſpondes? agè, non omittam neq;
Deſiſtam, priuſquam hoc te exoraverim. Hîc cùm
illius
Orata reminiſcor, nequeo quin lacrymem miſer.
Mi pater, inquit ſingultiens, qua fronte ego paren-
tes meos,

Quorum

Quorum ſenectuti unicum ſum præſidium, audeam
Deſerere? tum pol vel quovis cærnifice me
Immaniorem deputem. Quæ illis vita ſine me
Non eſt futura amariſſima? Equidem mori
Malim, quàm eos per me ad tantam calamitatem
adigi.
Quid multis? his lacrymis ad miſericordiam
Reductus, facio illi ægrè demigrandi copiam:
Omnémque rem familiarem, capras, boves, (lem,
Aſinos, oves, ſervos, ancillas, reliquámq; ſupellecti-
Subſtantiámque tam auream, quàm argenteam,
Ex æquo cum ipſo divido, lacrymans identidem,
Tandem cùm perpeti non poſſem ampliùs, huc effugi foras.
Nunc ille abitum parat. At at, quid hoc? perii miſer:
Omnes ex noſtris ædibus ſimul exeunt.
Totus tremo, horreóque, poſtquam horum mihi in
Mentem venit diſceſſus: ô dolor gravis!

ACT. V. SCEN. II.

Tobæus, Raphael, Raguel, Sara.

Trochaici catalectici, ſenarii & ſeptenarii, admiſtis paucis octonariis.

SUperis meritò maximas ago gratias,
Cùm evenêre hæc nobis frater proſperè. At
Quid remoratur conjugem? Raph. *Ægrè avellitur*
Acatal. *Maternis complexibus, jamjam ſequetur,*
Atque eccam. Tob. *Et ſocer neſcio quò clanculum*
Se ſubducebat modò. Raph. *Humani iſtud ingenî*
Iamb. *Eſt argumentum. Amor parentum in liberos*

Quan-

Quantum valeat, equidem haud ignoras Tobia.
Non animadvertis gnatæ abitu hunc miserè solicitarier ?
Atque eâ hinc clàm discessisse gratiâ, (*ser:*
Nè quod animo ægrè est conspiciat ? Rag. *Occidi mi-*
Quæ posthac futura est vita, cùm in mentem venit
Solitudo ? sed aliò deflectunt viam :
Quid si revocem ? Heus, heus, resistite. Raph. *Tobia,*
Socer est qui revocat. Tob. *Profectò is est ipsus.*
Rag. *Quid est,*
Mi fili, quòd ità properas ? jamjam rediissem, paululum
Si cessâsses. Tob. *Mirabar quônam abieras pater.*
Rag. *Non procul. Sed quid tibi placet filiæ*
Dos ? Tob. *Regalis mihi visa est opulentia :*
Quanquam dotata est satìs, quæ morata est bene.
Rag. *Oh, patris simillimus es. Hem filia,*
Fac te tali dignam præbeas viro :
Illique per omnia morem gerito. Sar. *Dabo*
Operam mi pater. Rag. *Tum socerum, & socrum, qui tibi*
Jam in parentum succedunt locum, haud minùs
Quàm me, matrémq; tuam reverere. In domesticis
Administrandis negotiis, quæ propria
Est matronæ functio, vide sedulam
Noves operam : ut quemadmodum foris maritus, Acatal.
Ità tu rem domi augeas industriâ. Iam. Tr.
Sic fœcundum Deus vestrum facit connubium : Iam. Sep.
Liberósque suppeditabit tales, qui tuis
Conjugísque digni videantur majoribus.

Sar.

Sar. *Memorem dices te monuiſſe, mi pater.*
Rag. *Cæterùm tibi, Tobia mi, hanc in manum*
Do, & tuæ mando fidei : tu illi pater,
Poſthac, tu maritus, tu patronus, tu——Tob. *Ah ! pater,*
Nè lacryma : magnificentiùs habebitur, quàm ſi domi
Sit tuæ. Sed eſt præterea quippiam
Quod nos vis, pater ? Rag. *Nihil niſi ut bene*
Et proſperè omnes valeatis. Sar. *Vale*
Mi pater. Rag. *Vale, vale inquam gnata, poſtremùm vale.*
Diſcrucior animo : hoccine tam ſubitò mihi
In triſtitiam commutatum gaudium ?
O mutabilem ac volucrem rerum omnium
Conditionem ! Sed quid inanibus me macero
Queſtibus ? Vah ! ejiciunda hæc : hercule eſt
Pectoris mollities : nimis indulgeo mihi.
Generum nactus ſum ex animi ſententia :
Filia talem repperit virum, qualem ipſa nè
Sperare unquam auderet. Aſmodæus procul
Ædibus noſtris ejectus, cruciatur bolum hunc ſibi
Ereptum eſſe è faucibus. Poſtremò, omnis res in vado eſt,
Quapropter videndum, nè animi ſit parùm
Grati nunc id incuſare, quod votis frequenter ut
Eveniret, optavi ardentiſſimis.
Iamb. *Multa ex quo fuerint commoda, ejus æquum eſt*
ferre incommoda.

ACT.

ACTUS V. SCENA III.

Tobias, Raphael.

Septenarii partim recti, partim σπάζοντες.

RE ipsâ comperio, mi frater, nullam rem tam arduam
Ac difficilem esse, quin levis faciliſque fiat, ſi
Adſit alacritas. Vel reditus hîc, quàm mihi non eſt
Laborioſus, prout nuper erat diſceſſus. Jam Acrim,
Utì vides, devenimus; & adeò de via non ſum
Defatigatus, ut vel Niniven citra moram rectà
Hodie contendere luberet, ni conjuge, & grege
Servorum & ancillarum jumenta noſtra agentium,
Eſſemus impediti, quæ relinqui haud expedit.
Raph. *Eſt iſtud quidem ut dicis Tobia; verum mihi*
Si hac in re, quemadmodum in aliis hactenus, auſcultaveris,
Non hîc pernoctabimus: at quod ſupereſt viæ,
Incunctanter perficiendum arbitror. Non te latet,
Diem, quo nos domi futuros pollicebamur,
Jam pridem nuptiarum præteriiſſe morâ; patrem
Matrémque dolore ſimul atque metu contabeſcere;
Quémque diem illis annum videri. Tobi. *Nil quidem malim*
Azaria: ſed quid conjux, reliquæque famulæ, Senar.
Quos jam feſſas longinqua reddidit profectio?
His longiùs hoc die ſi ſit eundum, periculum eſt,
Nè in media anhelæ deficiant via. Rap. *Scio; ſed eas*
Committemus, apud quem modo prandebamus,
hoſpiti. (*novi: vir eſt*
Tob. *Satin' tutò.* Rap. *Quid ni? probè ego hominem*

Fidei ſatis ſpectatæ. Tob. *Sed non noverunt viam*
Si ſolæ conſequantur pòſt, necubi aberrent vereor.
Rap. *Eidem ut deducat dabimus negotium: inſuper*
Niniven ſimulac pervenerimus, aliquot famulos, viæ
Pulchrè gnaros, eis obviàm mittemus. T. *Quid? tibi*
Si ex uſu iſtud fore videtur, age; lubens obtempero.

ACT. V. SCEN. IIII.

Tobæus, Anna.

Trimetri Iambici.

QVotidie magìs augetur mihi de filio
Solicitudo: & quo abeſt diutiùs, hoc eum
Deſidero impotentiùs. Me nullus eſt,
Opinor, calamitoſior, neque cui magìs
Bonæ felicitates adverſæ ſient.
Ebeu! quot jam annos natali ejectus ſolo,
Hìc ſervitutem pertuli graviſſimam!
Quot incommoda perpeſſus! denique, quo nihil
Tum accidere mihi poſſe arbitrabar triſtius,
Viſu ſpolior miſer. Tamen has utcunque mens
Tulit hactenus ægritudines. Nunc ut nihil
Moleſtiarum deſit, major inſuper
De filii ſalute mihi objicitur metus.
Ad hæc accedit uxor rixoſa, haud leve
Profectò malum: cujus querimoniis mihi
Jampridem aures calent. At at, oſtium crepat:
Mirum ni illa eſt: tacebo, ut quis ſit audiam.
An. *Si res mihi ſecundæ eſſent de filio,* (*metus,*
Jampridem veniſſent. Tob. *Eſt ipſa.* An. *Ab! quos*
Octo. *Et quas anxietates meum mihi confecit ſilicernium!*

Tob.

Tob. Eccè, antiquum obtinet. A. *Qui modò foras, ſibi*
Dum verba parata ſentit, neſcio quò prorepſerit.
Sed opportunè hîc illum ſtantem reperio : adoriar, Sept.
Ut in eum, quod animo ægrè eſt, evomam. Bone
Vir, ſalve : ecquid remoratur filium ? viden'
Tuo conſilio jam me miſerè ſolicitarier ? Sept.
Infortunatior pol me mulier nec eſt,
Nec fuit unquam, tali viro quæ nupſerim.
Tob. *Ah ! pergin' linguæ uti petulantiâ ? quaſi*
Iſthîc minùs mea res agatur quàm tua.
Si quid nobis adverſi fortè evenerit,
Mihi major ſuſtinenda eſt portio : atque ob id
Nequaquam ea res mihi neglectui fuit.
An. *Niſi fuiſſes incogitans, pecuniam*
Hanc perdere maluiſſes, quàm periculis
Tot tantiſque objectare filium : neque
Ignoto commiſiſſes adoleſentulum.
Tobæ. *Muliere iniquâ nihil eſt quicquam injuſtius,*
Quæ, niſi quod ipſa facit, nihil rectum putat.
Opinione melius cedet res, arbitror.
Non cogitas quàm longè hinc abſit, & noſti Scaz.
Mores hominum, ad numerandum quiſq; eſt tardior.
An. *Tandem huc tua ſe recipit oratio ? virum*
Nonne aiebas Gabelem eſſe fidei optimæ,
Quîcum vel in tenebris micare ſit tutiſſimum ? Sept.
Si incolumis eſſet, jam hîc adeſſet, ſat ſcio :
Quando jampridem dictus præteriit dies.
Tobæ. *Non ceſſabis dijudicare iſtud priùs,*
Quàm quid veriſiet certò reſciveris ?
An. *Ah ! neſcio quid mihi animus præſagit mali.*

Tobæ. *Noli te macerare, obſecro: quin pectore*
Quieto ſis potiùs. Quid lucri ſit, tibi
Scaz. *Si ſolicitudinem adferas, cùm idem ſit vel*
Nolenti perferendum tamen? An. *Eheu! mihi hîc*
Sola videor, ille quia hinc abeſt diutius:
Et ejus mihi curæ eſt ſalus. Tob. *Adeon' putas*
Me omnem penitus exuiſſe humanitatem, ut hoc
Dimet. *Non mihi itidem, ut tibi, doleat?*
Sed quid profuerit, ſi me pergam affligere?
Quid aliud quàm malum conduplicem mihi?
Multùm juverit animus in re mala bonus.
An. *At vereor, ſi modò vivit, nè miſeram alicubi*
Scaz. *Vitam in ſordibus ærumniſque exigat.* Tob. *Pergin'*
Eandem nobis toties cantiunculam
Occinere? interiit, periit, quid ſit neſcio:
Quin ipſum ſalvum tibi jam ſpero propediem
Hîc adfuturum. An. *Spe niti miſerrimum eſt.*
At utinam ità Deus faxit. Tob. *Faciet, fac modò*
Divinæ nè diffidas munificentiæ. (*ſpicor:*
Septen. An. *Mi vir, neſcio quos procul huc adventare con-*
Scaz. *Duo ſunt; alter filio, alter haud multùm*
Spſ. *Diſſimilis ei, cui eſt commiſſus, adoleſcentulo.*
Tob. *Faxit Deus ut ſit filius.* An. *Ità ſpero quidem.*

ACT. V. SCEN. V.

Tobias, Rhaphael, Anna, Tobæus.

[Trochaici ſeptenarii & octonarii catalectici.

QUàm nos exoptatos arbitrare parentibus
Venturos Azaria! R. *Lacrymabunt præ gau-*
Tobia, *ubi ſalvos rediiſſe nos conſpexerint.* (*dio,*
At vide nè noſtrarum admonitionum nunc immemor

Sis:

Sis : tenes quid dicam ? de felle loquor, quo patri
Amiſſum reſtituas viſum. Tobi. *Hem, teneo. Quid,*
putas (*nùs*
Succeſſurum, ſi experiar ? dic ſodes. Raph. *Non mi-*
Juverit hîc fel, quàm corin abigendo Cacodæmone : Iam. Sep.
Tantùm divino confiſus numini, Deum
Ora, ut noſtros conatus ſuâ ſecundet gratiâ.
An. *Quò propiùs accedunt, & quò oculos intendo* Iam. Sep.
acriùs, (*ah !* 2.
Hoc illis mihi videntur ſimiliores. Tobi. *Quid ais ?*
Nunc demum crucior nil mihi proſpicere oculos. Senar.
Raph. *Tobia, patrem & matrem proforibus ſtantes conſpicor.*
Tobi. *Sunt ? hem, certè ſunt : quâ gratiâ hîc conſiſtant neſcio.* (*ipſus eſt :*
Raph. *Noſtrum opperiuntur adventum.* An. *Certè*
Mi vir. Tobæ. *Hem, quid ais ?* An. *Cum eodem* Acatal.
quicum hinc eſt profectus
Comite. Procurram obviàm, atque in amplexum illi proruam.
Tobæ. *Rape me ſodes tecum : quid me ſolum deſeris ?*
An. *O mi gnate, ô gnate mi, ſalvum te gaudeo*
Adveniſſe. Tobi. *Credo mater.* An. *Salvu ſum quæ* Acatal.
te valentem (*pater ?*
Atque incolumem rediiſſe intuear. Tobi. *Sed quid*
Valuitne uſque ? An. *Eccum tibi proforibus.* Tobi.
Interii miſer ;
In terram, dum te conſequitur, procul ab ædibus
Pronus illabitur. Ah ! quàm vereor nè læſerit
Seſe ! properemus, ut tollamus. Mi pater,

Sen.Catal. *Quidnam hoc est mali? siccine te hîc esse humi*
Iam.Oct. *Prolapsum? dolètne quippiam?* Tobæ. *Nihil*
Omnino, mi fili: & si quid dolerct, nunc vel immori
Mihi tuis dulcissimum foret complexibus. (&
Tobi. *Frustra me salvum reversum arbitrarer, nisi*
Te, pater mi, incolumem ac salvum offenderem. Tobæ
Deum
Iam.Sep. *Immortalem! præ gaudio quid agam, vel quid loquar*
Trim. *Planè nescio. Nulla mihi res posthac potest*
Tanta intervenire, ut ægritudinem adferat.
An. *Mi fili, Deus novit quàm miseram exegerim*
Te absente hîc vitam. Tobæ. *Hem Tobia, redistin'*
solus? hospitem (*ter?*
Nónne reducis tecum Azariam? Tobi. *Quidni, pa-*
Tobæ. *Ubi is est?* Raph. *Præstò sum Tobæe.* Tobæ.
Cedò manum,
Sen.Ca. *Mi frater, quò te amplectar, & exosculer. Tibi*
Benefaxim lubens, qui incolumem mihi restitutis fi-
Sed quid? quâ vos gratiâ istbùc miseram, (*lium.*
Accepistis argentum à Gabele? Tobi. *Ad assem, mi*
Conspecto chirographo numeravit protinus. (*pater.*
Tobæ. *Bene me hercule factum: gaudeo.* Raph. *Imò*
si scias
Quid boni adferamus præterea; tum istud magìs
Dixeris Tobæe. Tobæ. *Quidnam amabò?* Rap. *Idque*
triumphaveris
Serió. Tobæ. *Quin dic, quid est?* Rap. *Adducimus*
tibi nuram. Tobæ. *Hem.*
Tobia, uxorem injussu meo? Tobi. *Gaudebis sat scio,*
Pater, ubi cognoveris cujus sit filia.

Tobæ.

Tobæ. *Cujus?* Tobi. *Raguelis cognati noſtri.* Tobæ. *Hem, bene,* Iamb. Sen.
Ità me deus amet, factum. Audin' uxor hic quid dicat? An. *Oh!*
Quid ni audiam? at ubi illa eſt? Tobi. *Acri eam reliquimus,* Iamb. Sen.
Cum grege ancillarum & ſervorum, boves, oves,
Aſinos, & camelos huc ad nos trahentium.
Quam ſimul ſi adduxiſſem, multò huc veniſſem ſeriùs:
Et ſciebam quantoperè vos noſtra afflictaret mora.
Tobæ. *Unde tanta pecudum, & mancipiorum copia?*
Tobi. *Cuncta hæc: Raguel gnatæ dedit doti.* An. *Oh! lacrymæ mihi*
Erumpunt præ gaudio. Raph. *Tum tantam auri, argentique vim,*
Ut regalem vos videre credatis opulentiam.
Tobæ. *O ingentem numinis divini munificentiam!*
I nunc uxor, ac Deum nos deſtituiſſe clamita.
An. *Mi vir, peccatum à me maximum eſt: ſed non oportuit*
A vobis relictam. Tobæ. *Quid ſi nos noſtrum Syrum*
Illis obviàm mittamus? An. *Certè ſi ille occurrerit,*
Multò propiùs ibunt, & minor futura erratio eſt.
Nam viæ peritiſſimus eſt. Tobi. *Mater, conſulis probè.*
An. *Intrò igitur concedam, ut hoc illi dem negotii.*
Niſi quid diſſentis mi vir. Tobæ. *Jube properet quantum poteſt.*

ACT. V. SCEN. VI.

Tobæus, Tobias, Raphael.

Versus ejusdem generis.

Nunc experior illos nequaquam frustrari, Aza-
Qui in Deo omnem spem, fiduciámq; collocant. (ria,

Senar. *Hoc si & tibi, mi Tobia, persuaseris,*
Ad eundem modum cuncta tibi succedent bene.
Tobi. *Adnitemur pro virili, mi pater.* Raph. *Nunc,*
Fel quod dixi profer, eóque patris leniter (*Tobia,*
Illinito oculos. Tobæ. *Quam rem tu nunc occipis,*
Fili? Tobi. *Sine pater; profuturũ confido.* Tobæ. *Vide*
Iam. Sep. *Sodes nè malum pro remedio nobis exasperes.*
Tobi. *Nihil est quod metuas pater.* Rap. *Vin' quod*
libenter audias
Nunciem tibi, Tobæe? hodie pristinum tuis
Oculis visum restituet Deus. Tobæ. *Mi hospes,*
utinam ratum
Sit quod prædicas! Tobi. *Cave ejus pollicitationibus*
Senar. *Diffidas: nihil enim unquam consilio illius*
A me est susceptum, quod non successerit feliciter.
Dicas divino œstro percitum: adeò nihil ipsum fugit:
Huic uni hoc nostrum acceptum referri convenit
bonum: (*omnia.*
Utpote cujus suasu, atque impulsu sunt transacta
Tobæ. *Scio fili, atq; ob id magis solicitus sum, quo*
munere
Hanc tantam erga nos compensem beneficentiam.
R. *Si vobis quid feci, aut facio, mi senex, quod pro-*
Istud haud mihi sed divinæ debetur gratiæ: (*fuit,*
Ac proinde nihil à te pretii repeto. Tobæ *Ah! nimi-*
ùm me putas *Ingra-*

Ingratum. Certum eſt, nunc tibi contrà referre gratiam,
Ut penes me eſſe poſitum pietatis præmium ſcias.
Quodcunque à me donum optâris, optatum feres.
Rap. *Nil moror munera: abundè mihi magnum præmium* (*vobis*
Arbitror relatum, quando id quod feci gratum eſſe
Perſpicio. Tobæ. *Tace ſodes: non committam ingratitudinis*
Ut crimen, quo vix ſcio an aliud deteſtandum magis
Reperiatur flagitium, incurriſſe videar: atque eo
Genere prognati ſumus, ut nos dedeceat admittere
Quicquam, quod hominum vulgus meritò irrideat: at neſcio
Quid mihi ſolito acriùs pungant, ac puriant (*potes:*
Oculi; vix manum abſtineo. Raph. *Frica quantum*
Mox ſquammæ, quæ nunc impediunt viſum, decident.
Tobæ. *Oh! vide amabò, ne me fruſtra in lætitiam conjeceris.* (*dubitatio.*
Rap. *Itáne parvam mihi apud te eſſe fidem? ah! abſit*
Tobæ. *Nil dubito quicquam: tu modò quod facto eſt opus, impera.* Iam. Oct. Senar. 2.
Rap. *Nihil ad hanc rem neceſſe eſt amplius: vide*
Solùm, nè quod Deus indulget, tibi tua
Intercipiat diffidentia. Sed intrò ſtatim
Hinc concedamus: volo univerſam familiam tuam
Admirandum illud ſpectare prodigium. Tobæ. *Agedum, ſi lubet,*
Duc me. Ecquis me fortunatior futurus eſt, (*rier?*
Si quidem te, ô cœlum, iterum mihi detur contempla-

PERO-

PERORATIO.

Iambici Trimetri.

NOn eſt quòd hîc moremini diutiùs,
Hos noſtros qui ſpectâſtis ludos ſcenicos.
Intus, ſi quid reſtat, peragetur clanculum:
Ibi viſus pio reſtituetur ſeni,
Divinúmque exhibebitur ſpectaculum;
Scaz. *Ludis non exprimendum ſcenicis. Sed quid*
Mihi, ſpectatores, occipitium obvertitis?
Reſiſtite puliſper. Priuſquam vos domum
Hinc recipiatis, audite, precor, paucula.
Quæcunque ſacris continentur literis,
Ad noſtram ſunt ſalutem prodita. Hic ſenex
Tobæus, invictæ exemplar patientiæ,
Tot undique circumſeptus calamitatibus,
Nec animum deſpondens tamen. Quem non, licèt
Graviſſimis intricatum infortuniis,
Eò ſuâ reducat tolerantiâ,
Ut temporarii jacturâ commodi aut
Nihil quicquam moveatur, aut certè minùs
Se pergat affligere? ratus quod à Deo
Immittitur, quamvis moleſtum ac aſperum
Appareat, nihilo minùs tamen ſibi
Salutifore: quin hunc ſuum luctum brevi
In gaudium commutatum iri; cùm nihil
Adeò in rebus terrenis firmum, ſtabiléque
Eſſe intueatur, quod non æſtuario
Quodam curſu modò huc, modò illuc fluctuet.
Eant nunc mortales inſipientiſſimi, ac,

Deo

Deo diffisi, ob res tam momentaneas
Cœlum mari commiſceant : his perditis,
Seſe interiiſſe clamitent. Cùm tot Deus
In hunc præter ſpem olim contulerit commoda :
Nec erit hodie ipſius manus contractior,
Si nos hac dignos præbeamus gratiâ.
Sed quidnam Tobiæ monet connubium ?
Et interempti ſeptem Saræ conjuges ?
Adeſte huc adoleſcentuli, qui uxoriis
Animum adjunxiſtis complexibus : audite quod
In rem veſtram futurum eſt maximè. Hi viri
Septem, quos ſacra cæſos narrant Biblia,
Rarum ſtupentes ſponſæ pulchritudinem,
Brutorum animantium ritu, libidinis,
Non procreandæ prolis ſtudio, amplexui
Formoſæ inhiabant conjugis, ſalacium (rum,
Canum in morem : atque ob id, vix dum ingreſſi to-
Pereunt, & in atrum protruduntur Tartarum.
At Tobias pudicitiæ memor, ac Deo
Suam precibus vitam commendans, ſic dolos
Impuri evadit ſpiritûs & fructibus
Exoptati tutus potitur connubii.
Atq; hæc ob id nunc repetimus verboſiùs,
Ut & illorum interitus, exitiúmque miſerabile, Septen.
Et hujus feliciſſimi rebus in omnibus
Succeſſus, à laſcivia vos avocent :
Nè iiſdem Aſmodæi irretiti caſſibus,
Supremi vindictam incurratis numinis :
Atque ità tandem ſimili plectamini modo.
Valete, & ſi placuit quod actum eſt, plaudite.

FINIS.

JUDITHA.

Actorum nomina.

Holofernes imperator Aſſyriorum.
Moabus } duces militum.
Ammonides }
Achior, Ammonita.
Thraſo } milites Aſſyrii.
Labrax }
Bagoas, Cubicularius Holofernis.
Ozias, Conſul Betuliensis.
Joachimus, ſummus ſacerdos.
Sadochus } cives Betulienſes.
Melchias }
Azarias }
Juditha, vidua.
Abra, Judithæ ancilla.

¶ PROLOGUS.

Trimetri Iambici.

Salutem vobis exoptamus plurimam,
Viri colendi, civéſque humaniſſimi,
Quicunque ad ludos hos ſpectandum ſcenicos
Alacres frequentéſq; huc confluxiſtis. Agitedum,
Non multis verbis, aut oratione vos
Prolixâ remorabor. Sed quam acturi ſumus
Paucis hîc coràm narrabo comœdiam;
Et quis ſit ille, eam qui nunc dedit novam.
Schoræus noſtræ archididaſculus ſcholæ,
Quia ſuam vobis antè probari induſtriam
Sæpe animadverit, aliam rurſus fabulam
Profert: neq; profanam tamen; at piam, & ſacram,
E ſacro Bibliorum ſumptam codice.
Quodcunque ei tempus vacuum à ſcholaſticis
Negotiis conceditur, id omne huic ſtudio
Libenter impendit. Neque inutilem ſuam
Operam, aut laborem ſtudioſæ pubi, neque

Vobis

Vobis ingratum fore putat, ſeu literis
Divinis, ſeu politioribus animum
Dicâſtis artibus. Nam quemodmadum ſuam
Orationem à veterum poetarum ſtylo,
Phraſique procul abeſſe confitetur: ità
Hoc quicquid eſt aut jacturæ, aut diſpendii,
Eo penſatum utcunque exiſtimat, nihil (crum,
Quod hîc uſquam aut obſcœnum, aut turpe aut lndi-
Nihil quod ſit teneris offecturum auribus:
Verùm pudica, caſta, verecunda, ac pia,
Quæ audituri eſtis, comperietis omnia.
Itaque non deſunt homines docti, qui illius
Legunt libenter, & probant comœdias.
Quorum ſequi vos nunc mihi videmini
Sententiam: quos attentos, ac benevolos,
Et cum ſilentio auſcultantes conſpicor.
Nunc nè quis veſtrâ abuſum eſſe patientiâ
Me dicat, ſi ſuſpenſos hîc diutius
Vos teneam; eia, aures admovete ſedulò
Hujus periocham dum recito actiunculæ.

Comœdiæ Periocha.

HOlofernes dux Aſſyrici exercitûs, potens
Bello, & rebus præclarè geſtis efferus,
Gravi obſidione urbem Betuliam premit.
Cives ſuis diffiſi viribus, Dei
Subſidium implorant. Deinde aquæ penuriâ
Laborantes, ſtatuunt ſeſe hoſti dedere,
Niſi intra quinque dies ipſis opem ferat
Deus. Quod ſimulac reſciviſſet Juditha,
Cum Ozia civitatis principe graviter

Expo-

Expoſtulat. Hinc divino afflata numine;
Noctu cum ancilla caſtra ingreditur hoſtium:
Scitéque fictis Holofernem fallit dolis.
Quem poſtea vino immoderatè hauſto obrutum
Cùm obtruncâſſet, ſecum auferens caput, ad ſuos
Revertitur. Hoſtes, ſubito perculſi metu,
Fugiunt. Iſraelitides, victoriâ
Prædâque potiti, ſummum callaudant Deum.

ACTUS I. SCENA I.

Holofernes, Moabus.

Iambici ſenarii & ſeptenarii.

Est iſthuc per Jovem datum mihi, feliciter
Ac proſperè ut eveniant, quæ facio, omnia:
Scaz. *Nam in quamcunque orbis partem cùm meo accedo*
Exercitu, metus continuò maximus,
Atque ingens illîc exoritur trepidatio.
Nec ulla eſt uſquam civitas, neque regio
Tam naturâ loci munita, aut viribus
Opibúſque potens, reſiſtere quæ audeat mihi:
Quin omnes, ſimulac adventare me procul
Reſciverint, protinus accurrunt, & ſe, & ſuas
Urbes, munitiones ac propugnacula, quibus
Confiſi, quoſlibet alios hoſtes procaciter
Contempſêre, atque averſati ſunt hactenus,
Vel ultro dedunt ſupplices: per omnia
Præceptis, mandatiſque parentes meis.
Ex qua quidem re tam feliciter, atque fortiter
Geſta, ſummam profectò apud regem meum
Laudem, præmiáque magnifica; ad hæc gloriam
Memorabilem, atque adeò decus immortale apud

Poſte-

Posteros me consecuturum confido. Troch.
Quandoquidem una hæc viris principibus est via,
Quâ ad honorem nunquam interiturum, æternamq;
nominis
Memoriam emergant: cùm ignavorum & inertium
Hominum fama, unà cum vita intereat turpiter.
Quod pol dedecus & evitâsse me hactenus scio, &
Inposterum me spero vitaturum sedulò.
Sed inter hæc tam multa, quæ ex animi sententiæ
Mihi succedunt, unum illud hercle me malè habet,
Quòd hos Betulienses, reliquúmque Israeliticum
Populum audio etiam nunc imperium aspernari
meum. (bus
Quod equidem modò mihi retulerunt quidem, qui-
Credo satis. Atque adeò ex eo id verissimum
Esse, facilè pol intelligi atque perspici
Potest, quòd nullos adhuc, aliorum malis
Et cladibus admoniti, legatos ad me miserint,
Neque de dedendis civitatibus suis
Inter se aut egerint aut cogitaverint quicquam. Scaz.
Sed faxo nè id inultum auferant: neque ego contu-
meliam (tror.
In me tam insignem impunitam relinquendam arbi-
Quin totum hoc recutitorum hominum extirpabo ge-
nus.
Mo. *Isthuc pol rectè, princeps illustrissime: hem,*
Laudo: nihil enim in eos tam crudele unquam statu-
Quin pejora meriti sint sceleratissimi. (eris,
Hol. *In utramq; utì apparet, nunc aurem dormiunt:*
At ego jam illos, ut digni sunt, commovebo sacrilegos,

Qui

Qui ſe neque edictis noſtris, neque ullis legibus
Teneri exiſtimant : qui nos illudendos ſibi
Proponunt audaciſſimi. Mori nos ſatius eſt,
Octo. *Quàm non hos indignis modis ulciſcamur maſtigias.*
Sed opportunè huc ad me accedit Achior.
Ex illo quæram quodnam hoc ſit hominum genus :
Troch. *Tum quæ eorum ſit confidentia, qui maximo ſuo*
Malo adverſus ſtimulũ, ut aiunt, calcitrare audeant :
Hîc illum, dum propiùs accedit, opperiar foris.

ACT. I. SCEN. II.

Achior, Holofernes, Moabus.

Senarii & ſeptena ii Iambici, admiſtis paucis octonariis.

DUcis Holofernis vocem audire viſus ſum mihi.
Atque eccum: accedam, & colloquar. Salveto plurimùm,
Dux invictiſſime. Hol. *Salve Achior: pol commodè*
Huc adveniſti ; nam eſt, in quo mihi tuâ
Operâ, atque conſilio ſit opus. Ach. *Si in me quid eſt*
Princeps honoratiſſime, quo tibi queam
Prodeſſe ; agedum, impera : quodcunque volueris,
Effectum dabo protinus. Hol. *Hem, laudo : ſed eſt quod te rogem.*
Ach. *Quid obſcero?* Hol. *Dicam. Cùm omnes, quotquot in his ſunt regionibus, (putent ;*
Magno metu, atque horrore nos ſibi extimeſcendos
Et cùm ex variis locis, atque urbibus undique (nus:
Ad nos cuncti accurrant, ac ſupplices tendant ma-
Quid cauſæ ſit miror, cur præfractum hoc & pertinax
Apellarum genus, arma adverſus nos ſibi
Sumenda, ac noſtrum imperium contumaciter

Contem-

Contemnendum, atque rejiciendum existiment.
Præterea montes, & viarum angustias
Occupare munireque conentur potiùs quàm, Troch.
Quod suo cum exitio nihilominus erit eis
Faciendum postea, sese dedant nobis. Achi. *Dicam hercule*
Quod sentio; & verum dicam, dux ornatissime:
Mentiri enim non est meum. Hol. *Age loquere:*
Nam audire gestio. Ach. *Populus hic, contemptis*
Deabúsque omnibus, quos diversos regionibus (diis
Indiversis alii colunt, unum Deum,
Cœli terræq; conditorem, veluti illi sibi
Persuadent, observant, & venerantur religiosissimè.
Cujus præcepto olim obsequentes, cùm fames
Ingens totum terrarum urgeret orbem, ex patria
Procul in Ægyptum se contulerunt. Atque ibi
Per quadringentos annos, aut eo amplius, (modis:
Miris eorum soboles ac propago amplificata est
Dein cùm iniquâ atque intolerabili tyrannide
Regis premerentur, opem & subsidium sui
Dei precibus imploraverunt supplices.
Qui ipsorum misertus, variis & inauditis cladibus Troch.
Totam Ægyti regionem ità afflixit, ut eos,
Necessitate tandem rex coactus, missos fecerit.
Quos tamen haud multò pòst, mutatâ in diversum
sententiâ,
Armatâ cùm insequeretur manu, in mari, quod per-
vium his
Effecerat Deus, refluentibus aquæ fluctibus,
Unà cum Pharaone totus interiit exercitus.

In quo equidem Ægyptiorum interitu iſthuc fuit
Memorabile, quòd nè unus quidem ſuperfuerit,
Scaz. *Qui tantæ cladis nuncius eſſe poſſet. Mox*
Montoſa ac ſolitaria ingreſſi loca, cùm cibi
Catal. *Et potûs inopiâ laborarent, amari*
Fontes divinâ eis ſunt edulcati gratiâ.
Paniſque quo ſe exaturaverunt affatim,
Troch. 2 *E cœlo illis nunquam audito depluit modo.*
Porrò, quod magis etiam eſt mirandum, inermes
Cùm eſſent, hoſtes tamen vicerunt quoſlibet,
Deo pro ipſis pugnante. Neque unquam rex fuit,
Aut princeps, aut monarcha quiſpiam, licèt
Opibus & copiis fuerit adjutus maximis,
Qui non adverſo Marte, & infeliciter
Planè cum eis bellum geſſit, dum ſe ſuo
Troch. *Morigeros atque obſequentes præberent Deo.*
Quem ſi quando ſprevisſent (quod quidem ab eis
factum eſt ſæpius)
A quovis ſunt ſuperati, ac debellati protinus.
Quare priuſquam illos adoriaris, hæc (quæras
Scaz. *Quo pacto ſe habeant, mi domine, velim omnia in-*
Et perſcruteris ſeduló. Quòd ſi in Dei
Sui cultu etiam nunc eos perſiſtere intellexeris,
Troch. *Fruſtra te fatiges, atque actum, quod aiunt, (um*
Agas: cùm vinci, aut ſuperari nequeant, donec De-
Iſtum, de quo dixi, propitium habent ſibi.
Hol. *Vah ſacrilege, næ ego te pro iſtis dictis exer-*
cebo probè.
Mo. *Dignus pol eſt, qui indignis intereat modis.*
Ach. *Commovi: væ miſero mihi!* Hol. *Quid tecum*
muſſitas, Scelus?

Scelus? Ach. *Nihil hercle, mi domine, niſi quod*
conſilium liberum
Oportere eſſe exiſtimo: neque graviter,
Aut iniquo animo ferendum, ſi quid fortè ſit
Dictum, quod placet minùs. Hol. *Etiam loqui* } Troch. 2
Mecum audes, aut quicquam mutire, verbero?
Agedum, jam faxo experiaris, quàm ſit potens
Ignavorum iſtorum Deus, quem tu mendacibus,
Vaniſq; nimiùm hîc nobis vexiſti præconiis. (*ſcio.*
Ach. *Me Miſerum! qui nunc quamobrem accuſer ne-*
Hol. *Ah! neſcis impudens? jamjam faciam ut ſcias.*
An tu me, nebulo, dignum putas, quem irrideas,
Et quem tam apertè fallere incipias dolis? (*viros*
Ebodum, comprehendite illum, & ad Betulienſes,
Iſtos fortes, ſi diis placet, atque ſtrenuos,
Vinctum deducite; ut cum illis intereat, & ſuo malo
Diſcat, in univerſo terrarum orbe præter Troch.
Aſſyriorum regem, nullum uſquam reperiri Deum.
Ach. *Heu me infelicem! Quid feci, aut quid com-*
merui, obſecro? (*Niſi*
Hol. *Abripite eum, inquam: quid ſtatis ſtipites?* Mo.
Sequitur, pugnos in ventrem ingerite venefico. (*die.*
Hol. *Scelerate, tu tuo indicio quaſi ſorex periiſti ho-*

ACT. I. SCEN. III.

Thraſo, Labrax, Achior.

Ejuſdem generis verſus.

Quid reſtitas? vah! ſequere ſceleratiſſime,
Niſi obtorto collo te malis protrahi. (*lum,*
Lab. *Ceſſator, perge. Ah! cruciar mihi deeſſe bacu-*
Quo ſcapulas huic conteram impuriſſimo. Troch.

In quo equidem Ægyptiorum interitu iſthuc fuit
Memorabile, quòd nè unus quidem ſuperfuerit,
Scaz. *Qui tantæ cladis nuncius eſſe poſſet. Mox*
Montoſa ac ſolitaria ingreſſi loca, cùm cibi
Catal. *Et potûs inopiâ laborarent, amari*
Fontes divinâ eis ſunt edulcati gratiâ.
Paniſque quo ſe exaturaverunt affatim,
Troch. 2 *E cœlo illis nunquam audito depluit modo.*
Porrò, quod magis etiam eſt mirandum, inermes
Cùm eſſent, hoſtes tamen vicerunt quoſlibet,
Deo pro ipſis pugnante. Neque unquam rex fuit,
Aut princeps, aut monarcha quiſpiam, licèt
Opibus & copiis fuerit adjutus maximis,
Qui non adverſo Marte, & infeliciter
Planè cum eis bellum geſſit, dum ſe ſuo
Troch. *Morigeros atque obſequentes præberent Deo.*
Quem ſi quando ſprevisſent (quod quidem ab eis
factum eſt ſæpius)
A quovis ſunt ſuperati, ac debellati protinus.
Quare priuſquam illos adoriaris, hæc (quiras
Scaz. *Quo pacto ſe habeant, mi domine, velim omnia in-*
Et perſcruteris ſeduló. Quòd ſi in Dei
Sui cultu etiam nunc eos perſiſtere intellexeris,
Troch. *Fruſtra te fatiges, atque actum, quod aiunt, (um*
Agas: cùm vinci, aut ſuperari nequeant, donec De-
Iſtum, de quo dixi, propitium habent ſibi.
Hol. *Vah ſacrilege, næ ego te pro iſtis dictis exer-*
cebo probè.
Mo. *Dignus pol eſt, qui indignis intereat modis.*
Ach. *Commovi: væ miſero mihi!* Hol. *Quid tecum*
muſſitas, Scelus?

Scelus? Ach. *Nihil hercle, mi domine, niſi quòd*
conſilium liberum
Oportere eſſe exiſtimo: neque graviter,
Aut iniquo animo ferendum, ſi quid fortè ſit
Dictum, quod placet minùs. Hol. *Etiam loqui* } Troch. 2
Mecum audes, aut quicquam mutire, verbero?
Agedum, jam ſaxo experiaris, quàm ſit potens
Ignavorum iſtorum Deus, quem tu mendacibus,
Vaniſq; nimiùm hîc nobis vexiſti præconiis. (ſcio.
Ach. *Me Miſerum! qui nunc quamobrem accuſer ne-*
Hol. *Ah! neſcis impudens? jamjam faciam ut ſcias.*
An tu me, nebulo, dignum putas, quem irrideas,
Et quem tam apertè fallere incipias dolis? (viros
Ebodum, comprehendite illum, & ad Betulienſes,
Iſtos fortes, ſi diis placet, atque ſtrenuos,
Vinctum deducite; ut cum illis intereat, & ſuo malo
Diſcat, in univerſo terrarum orbe præter Troch.
Aſſyriorum regem, nullum uſquam reperiri Deum.
Ach. *Heu me infelicem! Quid feci, aut quid com-*
merui, obſecro? (Niſi
Hol. *Abripite eum, inquam: quid ſtatis ſtipites?* Mo.
Sequitur, pugnos in ventrem ingerite veneſico. (die.
Hol. *Scelerate, tu tuo indicio quaſi ſorex periiſti he-*

ACT. I. SCEN. III.

Thraſo, Labrax, Achior.

Ejuſdem generis verſus.

Vid reſtitas? vah! ſequere ſceleratiſſime,
Niſi obtorto collo te malis protrahi. (lum,
Lab. *Ceſſator, perge. Ah! crucior mihi deeſſe bacu-*
Quo ſcapulas huic conteram impuriſſimo. Troch.

Ach. *O indignum facinus! quid peccavi miſer?*
Th. *Tace nequam.* A. *Si illum, qui ex animo conſulit,*
Affligendum & perdendum exiſtimat; quid faciet ei,
Scaz. *Qui aut damnum dederit, aut malum?* Lab. *Vetus*
dictum eſt,
Malum conſilium conſultori peſſimum.
Idque adeò miror, quomodo tam ineptum quid tibi
In mentem potuerit venire, homo ſtultiſſime.
Ach. *Ut res eſt, dixi, atque hercule id quod ſentio:*
Et me nihil mentitum cognoſcetis poſtea.
Th. *Nugæ ſunt, quas adfers, meræq; fabulæ.*
Lab. *Mihi pol quidem non ſit veriſimile, neque com-*
mentum placet.
Sed agedum, properemus. Rurſúſne reſtitas,
Ignave? pugnum, niſi ſequeris, in os impingam tibi.
Ach. *Næ ego ſum infelix, qui pro conſilio bono*
Tam malam ineo gratiam! Th. *Quid gannis, impu-*
Pretium fers ob ſtultitiam te digniſſimum. (*dens?*
Ach. *Iſthuc quidem malim, quàm ob peccatum; nam,*
quod ſciam,
Mali pol commerui nihil. Lab. *Tun' te nihil*
Commeritum dicere etiamnum audes, furcifer?
Qui hos Iſraelitas homines ignaviſſimos,
Scaz. *Nullis aut copiis, aut viribus vinci,* (*hinc*
Aut ſuperari poſſe aſſeris? Dignus pol qui in crucem
Abſque ulla abripiaris mora. Thr. *Vah! non vides*
Quantâ & regem Aſſyriorum invictiſſimum,
Et Holofernem fortiſſimum noſtrum ducem
Afficias contumeliâ, cùm contra imbelle hoc homi-
num genus

Ne-

Nequicquam nos pugnaturos prædicas: quibus Tro Sep.
Jam totus terrarum orbis victus præbet manus, 2. Catal.
Et quorum vim nullæ usquam nationes sufferunt?
Lab. *Sapienter pol quidem à nostro duce factum existimo,*
Atque adeò ex re tua: qui ab his, quorum potentiæ
Opibúsque diffidis, te distrahendum censuit;
Et ad eos ablegandum, qui insuperabili
Virtute præditi, se adversus nos, & te suum
Patronum, defendent atque tuebuntur optimè.
Sed nescio quos huc procul adventare conspicor,
Fundis armísque instructos. Ex Betulia
Urbe huc illos speculatum exivisse arbitror.
Nos ad latus hujus montis, si videbitur,
Secedamus, parúmque isthàc à recta flectamus via:
Nè pauci temerè in multorum incurramus manus.
Thr. *Placet, agè, propera, atque os vide ut comprimas, scelus.* Tro. Sep. 2. Catal.
Vah! quid cunctare? move te, inquam, carnifex. Tro Sen.
Ach. *Moveo hercule sedulò.* Thr. *Video, sed promoves nihil.* Catal.
Ehem Labrax, neque hîc morandum nobis diutiùs,
Neque propiùs ad urbem accedendum existimo.
Quare arbori isti, quam haud procul hinc abesse conspicis,
Manibus atq; pedibus alligatum cum reliquamus, Scaz.
Nobísque consulamus in tempore. Lab. *Agedum, placet: in pedes*
Nos nunc conjiciamus, quantum possumus. Th. *Age,*
Præcurre: ego sequor.

ACT. I. SCEN. IIII.

Achior, Sadocus, Melchias.

Ejuſdem rationis verſus.

——*Eheu miſeriam! itáne me hîc*
Dimet. *Relinqui ſolum, aut àferis*
Dilacerandum, aut inediâ perituram propediem?
O barbaram crudelitatem! ô pectora
Quavis immaniora tigride! Sad. *Eho Melchia,*
Satìs pol, ſatìs inquam procul jam progreſſi ſumus:
Nam vereor, ſi pergamus ire longiùs,
Nè ab hoſtibus circumventi pereamus infeliciter.
Mel. *Nihil adhuc nobis periculi eſt.* Ach. *Sed propiùs huc*
Ad me in valle iſthac accedentes video, neſcio
Quos; vocem hercle intendam, & eorum, quicunque ſunt,
Troch. *Implorabo opem. Si pereundum eſt, manibus*
Hominum, quàm laniatu ferarum me malim mori.
O populares, accurrite, mihique
Auxilium ferte miſero, accurrite obſecro,
Troch. *Atque infelicis vos miſereſcat mei.*
Mel. *Quem hîc audio vociferantem, & calamitatem deflentem ſuam?* (hîc
Deus bone! quid iſthuc monſtri eſt? hominem arbori
Ego alligatum eſſe video. Sad. *Eho Melchia,*
Video ego quoque. O prodigium! hinc quantum poſſumus
Fugiamus, & ad urbem rectâ recurramus viâ.
Me. *Mane pauliſper, Sadoce.* Ach. *Accedite propiùs,*
Viri humaniſſimi, & innocenti ſubvenite mihi.

Sad.

Sad. *Insidias hercule ego hîc nobis positas esse video,*
Melchia:
Quare fugiamus, inquam, dum fugiendi datur
Copia. Mel. *Quin accedamus potiùs: nihil periculi est*
Cùm neminem hîc videamus uspiam. Sad. *Nequeo*
Mirari, neque conjicere quid rei siet: (*satis*
Nisi quicquid est, ad illum ego istùc accedere non au-
deo:
Nam insidias metuo nimis. Ach. *Adeste sodes* Catal.
Viri, omnémque ex animo abjicite formidinem:
Nihil enim hîc vobis eveniet mali. Mel. *Quæso* Scaz.
Quid tu hominis es, aut quis te alligavit ad arborem
Hanc? & quodnam ob facinus? Ach. *Nullo hercule*
merito id
Mihi contigit meo. Sed cujates estis, viri Troch.
Aut quibus venistis è regionibus?
Mel. *Ex urbe hac proxima speculatum egressi sumus.*
Ach. *Betuliâ?* Sad. *Scilicet.* Ach. *O factum bene!*
nullos ego
Pol nunc mihi malim dari. Sad. *Quid ità? cedo.*
Ach. *Dicam: sed hoc utì sciatis priùs volo;* (*dis-*
Me vestrâ causâ indignis hisce esse acceptum mo-
M. *Quid ais? propter nos hæc tibi contigisse prædicas?*
Ach. *Ità est profectò ut dico: solvite me, obsecro;*
Rem omnem, utì sese habeat, vobis commemorabo
ordine.
Mel. *Hem, solvamus eum ac disrumpamus vincula.*
Ach. *Gratiam habeo vobis, & quoad vivam habi-*
turus sum maximam:
Et majorem etiam precor utì vobis referat Deus.

Sad. *Probum esse te tua indicio est oratio,*
Quæ cujusque ut vita est declarat maximè.
Sed nunc eloquere sodes, quod promittebas modo,
Tro.Sen. *Cùm nostrâ causâ hæc te passum diceres.* (*cule*
Catal. Ach. *Faciam, atq; lubens quidem: sed nimis ego her-*
Vobis metuo malè. Sad. *Quid ità?* Ach. *Nescitis quo*
in malo,
Et in quanto periculo sitis miseri. Me. *Mitte, obsecro,*
Ambages, rémque omnem uno verbo nobis expedi.
Act. *Longum foret. s. hìc vobis commemorem omnia.*
In urbem vestram me deducite potiùs:
Ibi convocatis civitatis proceribus, (*bè:*
Rem omnem vobis narrabo ordine. Sad. *Mones pro-*
Atque ideo tibi libenter hîc obtemperaverimus. Ac.
Bene (*moram.*
Pol facitis. Agedum, properemus: res non patitur

ACTUS II. SCENA I.

Ozias, Achior, Joachimus.

Trochaici senarii & septenarii catalectici.

PRÔ Deum immortalẽ! facinus indignũ! Achior,
Quid narras? actum est, siquidem tu hæc vera
prædicas. (*tum.*
Iam.Oct. Ach. *Est ut dixi, Ozia: putes hominem furore perci-*
Oz. *Hen me miserum! iáne obstinatè opperam dat, ut*
Nos affligat innocentes? Ach. *Quin ego jam brevì*
Hîc cum futurum cum omni exercitu esse existimo.
Iam.Sep. Joa. *O efferam hominis immanissimi dementiam!*
Ah! nullóne nos pacto tyrannidem,
Acatal. *Ac crudelitatem illius evitare*
Poterimus? Ach. *Joachime, quid cum illis agas*

Qui

Qui neque jus, neque bonum, neque quid æquum ſit
ſciunt:
Nec quicquam faciunt, niſi quod lubet. Ozi. *Eheu*
miſeriam! ut nihil
Eſt diuturum, aut ſtabile in rebus mortalium!
Jam aliquot hîc annos in pace, ac ſine periculo
Viximus: at ecce rurſus de improviſo exoritur hic Iam. Sep.
Holofernes, homo importunus pol, atque impius,
Qui hoc unum ſtudet, hùcque omnibus incumbit vi-
ribus, (*cibus:* Tro. Oct.
Quò hanc nobis tranquillitatem extorqueat infeli-
Nóſque feritate diſcruciet & excarnificet ſuâ.
Cùm tamen à nobis ei nulla unquam orta ſit
Injuria, ſedulóque caverimus hactenus,
Nè illum aut dicto, aut facto offenderemus. Joa. *Ah!*
Quis pectore tam duro, atque adamantino eſt,
Cui non lacrymas iſthæc excutiat calamitas?
Verùm quid agemus nunc, aut quid conſilii capiemus Acatal.
Ozia? Ozi. *Neſcio herculè, niſi hoc unum, quod ſors*
feret,
Ut forti atque magno animo feramus: & in Deo
Omnis ſpes ſit nobis. Joa. *Hem! pie atque fortiter;*
Laudo: nam ſi ille opitulari dignetur, facillimè
Hominis impotentis & furioſi declinabimus
Atque avertemus injurias. Nihil enim agit,
Ac fruſtra ſe defatigat, cum Deo (*ter*
Quiſquis pugnare parat. Idque adeò re ipſa frequen- Acatal.
Experti ſumus. Ozi. *Scio iſthæc eſſe ità ut* Sen.
Dicis, Joachime: & tamen quando in mentem mihi Catal.
Noſtra veniunt damna, haud mediocriter vereor
miſer,

Nè

Nè ille nos deserat, & ab hoste immani atque effer
Superari sinat. Joach. *Peccavimus herculè*
Frater, fateor, ac pœnam commeruimus gravissimam.
Iamb. *Sed resipiscamus, & quod perpetravimus*
Crimen, agnoscamus, atque confiteamur supplices:
Nullum est delictum, cui non benignè ignoverit Deus,
Siquidem ex animo ejus pœnitere nos conspexerit.
Ozi. *Verè tu pol isthuc dicis, atque ut te decet.*
Quapropter nihil jam nobis restare arbitror,
Nisi ut ad divinam confugiamus clementiam,
Iamb. *Antactæ vitæ deplorantes crimina:*
Hoc unicum in his nostris calamitatibus (mo.
Confugium, hoc tutum salutis nostræ asylum existi-
Cæterùm tibi, Achior, pro indicio gratias
Agimus maximas, animóque infracto utì
Sis, oramus. Insanit Holofernes, suisque
Contumaeibus verbis atque minis impiis
Cœlum territet: nihil efficiet; modò, quod fore
Confido, Deum propitium habeamus nobis. Ach.
Hoc quidem (adeò quia id
Herculè haud dubium unquam fuit mihi. Atque
Futurum prædicabam, ille indignatus, huc
Me ad vos protrahi jussit: idem & vobis, & mihi (vos
Iamb. *Exitium minitans. Quæ quidem omnia ut meminisse*
Arbitror, intus narravi ordine. Jo. *Meminimus probè.*
Sed nunc intrò, si videbitur, concedamus, &
Acatal. *Cives ex tota urbe in templum convocatos,*
Iamb. *Ad resipiscentiam, delictorúmque pœnitudinem*
Exhortemur seduló. Oz. *Nihil est quod æquè feccrim*
Iamb. *Lubens. Agedum, præcede, sequimur è vestigio.*

ACT.

ACT. II. SCEN. II.

Holofernes, Moabus, Ammonides.

Ejuſdem generis verſus.

ITáne ? nondam quiſquam ex ignaviſſimo
Iſthoc recutitorum grege pacem petitum, Acatal.
Aut ſupplicatum nobis advenit ? Mo. *Nullus* Iam.
Omnino, princeps honoratiſſime. Scaz.
Hol. *Quæ eſt, ſi non hæc appellanda contumelia eſt ?*
Sed inultum faxo id nunquam auferant. Spero me Acatal.
habere,
Quo hos meo excruciem modo. Am. *Frequenter dixi, idémque*
Nunc dico denuo, dux ornatiſſime,
Niſi audaciſſimis horum ſeditioſorum hominum } Iamb. 3.
Molitionibus omnibus obſtiteris modis, }
Profectò in magnum aliquod malum temeraria }
Tandem hæc erumpet confidentia. Mo. *Bene herculè*
Ab Ammonide dictum eſt, prudentérq; admodum: Iamb.
Nam deteriores omnes ſumus licentiâ.
Quòd niſi protinus eos adoriamur, illudent, ubi
Nos aut ceſſare, aut languere ſenſerint.
Quare dum licet, & dum conſulendi tempus eſt,
Præfractam horum cohibeamus pertinaciam :
Ulciſcamur impuriſſimos : malè (placet.
Perdamus totum hoc apellarum genus. Hol. *Hem,*
Non pol deſinam, neque conquieſcam, donecid
Perfecero. Tum autem ſceleratus, atque perfidus
Achior (vih !)quibus illum exercebo modis ?
Quem quidem mihi nunc optârim dari obviàm, ut
Iram hanc omnem in eum evomam: ſatis id habuero ſupplicii,

Dum-

Dummodo illum ulciſcar, utì meritus eſt, maſtigiam :
Quem ego credo manibus pedibúſque obnixè jam omnia
Facere, magìs id adèo nobis ut incommodet,
Quàm ut illis conſulat, ad quos ſtultitiâ eſt ablegatus ſuâ.
Sed præmium jamjam, ſi vivo, ſe dignum feret.
Mo. *Quodvis ego ſuplicium commeruiſſe eum arbitror.*
Hol. *Faxo jam mox ſentiat. Sed agitedum, utì*
Fortes atque ſtrenuos viros decet : annitimini
Mecum, ut contumaces hos, atque improbos
Iam Sen. *Hoſtes, Judæos ſcilicet impuriſſimos,*
Iam.Sep. *Acerrimè ulciſcamur, & efficiamus, ut omnibus*
Exemplo ſient : nè quis ſit, nos in poſterum
Qui aſpernari, aut noſtra edicta repudiare audeat.
Iam.Sen. *Atque adèo in Betulienſibus hiſce proximis*
Quid noſter valeat excercitus jam oſtendam. Quin eò
Iam.Sen. *Redigam univerſum iſtud recutitorum genus,*
Ut quò fugiant, aut ubi deliteſcant, neſciant.
Nunc itaque vos moneo, atque hortor ſedulò.
Nè cujuſquam iſtorum vos miſereat ; quin potiùs
Diripiatis, mutiletis, proſternatis ac
Denique trucidetis protinus, quemcunque
Iam.Sep. *Nacti ſitis. Satìs jam, ſatìs erga nequiſſimum hoc*
Hominum genus noſtra eſt ſpectata patientia (bo
Itaque nunc nihil non experiar, nullumq; non move-
Lapidem, ut improbis horum conatibus reſiſtam,
Molitiones inhibeam, retundam inſolentiam,
Quin animam relinquam potiùs, quàm non hos, utì

Digni

Digni ſunt, ulciſcar ſacrilegos. Sed ſatis Iam.Sen.
Superque jam moratum, ac conſultum arbitror: 2.
Maturè facto eſt opus. Hem, præbete vos viros,
Atq; exercitum omnem ad urbem continuò admo-
Propiùs: paratis ſemper obfuit delatio. (vete Iam.Sep.
Am. *Imperio tuo & hîc, & in aliis omnibus*
Sedulò parebimus: impera, ac factum puta.
Hol. *Credo, mox ſupplicantes aderunt: ſed nihil* Iam.Sen.
Agent: errant, ſi lacrymis nos flecti poſſe cogitant. 2.
Jam faxo experiantur, quantum viribus,
Armis, atque virtute valeant, quos illi utì
Mulieres imbelles illudendos proponunt ſibi.
Atque hæc meritò illis accident, cùm evenerint, Iam.Sen.
Qui nos aſpernantur tam illiberaliter. (citu 2.
Mo. *Eia, ſic decet.* Hol. *Nunc ergò inſtructo exer-*
Proximè ad urbem accedamus: Ego, ut ſtrenuum
Imperatorem decet, præibo: vos me conſequimini.

ACT. II. SCEN. III.

Ozias, Joachimus.

Ejuſdem generis.

ITà me Deus amet, quanto ego magìs magiſque
Efferatam hominis impii violentiam,
Ac crudelitatem barbaram mecum perpendo,
Hoc magìs metuo, nè nos ſuâ opprimat,
Affligat, vexet, atque excarnificet tyrrannide. Iam.Sep.
Sed commodè Joachimum huc ad me venientem
conſpicor:
Hîc eum præſtolabor. Joa. *Enimvero nihil loci*
Eſt ſegnitiæ, neque ſocordiæ, quantum hoſtium
Aſſyriorum immanitatem intelligo.

Quo-

Iamb. 2. *Quorum impios conatus niſi prohibuerit Deus,*
Eò rem deventuram video propediem,
Ut collum capiſtro, & ſervituti, atque jugo
Intolerabili nobis præbendum ſit miſerrimis.
Sed video hîc ſtantem Oziam, quem quærebam.
Ozia,

Iamb. Scaz. *Scis quo in metu, & quanto in periculo ſimus?*
Ozi. *Utinam neſciam, Joachime. Deus bone!*
Militum ſecum huc quantas adducit copias?

Acatal. Joa. *Principes ſi ſimus, atque adeò monarchæ,*
Regéſque potentiſſimi; nequaquam pol tamen
Tantæ multitudinis vim, atque impetum
Suſtinere poterimus. Ozi. *Fuit hercule*
Crudelis ſemper Holofernes ille atque efferus:

Acatal. *Et nunc nil magis vereor, quàm nè quid in nos*
Iratus ſtatuat, ac decernat inhumanius.
Joa. *Adeon' impotenti eſſe animo, nihil ſuæ iſti ut*
imperans

Iamb. 4. *Libidini, pluſquam fatali odio non deſinat (impiis*
Nos innocentes perſequi? Ozi. *Ehcu! tantámne*
Illis hominibus malitiam ac vecordiam
Innatam eſſe, alienis ut ærumnis & calamitatibus
Gaudeant, atque ex aliorum incommodis

Iamb. *Sua ut conentur comparare commoda?*
Joa. *Niſi me fallit animus, Ozia, haud longè à nobis*
aberit
Infortunium: ità caſtris hoſtium undique

Iamb. 2. *Obſeſſæ, in anguſtiis oppidò noſtræ coguntur copiæ.*
Ozi. *Eſt ut dicis, Joachime: periimus funditus,*
Niſi Deus ſuâ nos tueatur clementiâ:

Nam

Nam in noſtris rebus nobis præſidii eſt nihil. Iamb.
Joa. *Verè iſthuc quidem abs te dictum eſt, ac ſapienter: &*
Ob id huc omnibus arbitror incumbendum ſeduló,
Ut precibus nobis placatum reddamus Deum.
Qui ſi noſtrarum calamitatum miſertus, Acatal.
Succurrere nobis dignetur, facilè vel
Validiſſimis illorum obſtiterimus cohortibus. } Iamb.
Namque id reipsâ frequenter experti ſumus: } Tr. 2.
Quando pauci cum plurimis Iamb. Tr
Congreſſi, victores tamen evaſimus,
Divinâ adjuti ope: nihil enim adverſus Deum Iamb.
Humanæ valent vires, nihil armatorum copiæ.
Tutus eſt profectò, & munitus abunde, hunc qui ha-
Propitium ſibi. Quapropter, veluti cœpimus, (bet
Divinam implorare pergamus clementiam.
Spero Deum noſtris placatum lacrymis,
In his miſeriis nos exauditurum ſupplices. (eſt Iamb.
Ozi. *Id quidem & ego futurum confido. Sed tempus*
Intrò ut concedamus, & omnes cives ad Deum
Exorandum cohortemur ſeduló. Joa. *Fiat.* Iamb.

ACTUS II. SCENA IIII.

Holofernes, Ammonides, Moabus, Thraſo.
Ejuſdem rationis.

Hancine ego tam inſignem in nos contumeliam
Impunitam relinquam, Ammonide? vah! mori Iamb.
Me ſatius eſt. Moabe, Thraſo, Labrax, Simalio,
Huc prodite, & præceptis meis parete ſeduló.
Mo. *Ebem, præſtò ſumus, domine, tua ut juſſa*

Exequa-

Exequamur gnaviter. Ho. *Eia, ſic fortes viros decet.*
Am. *Quicquid præceperis, efficium dabimus protinus.*
Iam. Sep. Thr. *Ego quoq; pro tuis ſummis erga me beneficiis*
Hoc tibi debeo princeps illuſtriſſime,
Conari manibus pedibúſque, nullum non ſuſcipere
Laborem, atque adèo capitis periculum
Libenter adire, dum proſim tibi. Hol. *Bene*
Iam. Sen. *Pol facitis, qui morigeros vos per omnia,*
3. *Atque obſequentes præbetis mihi. Efficiam*
Contrà, nè imperatoris benignitas
Vobis ulla in re videatur defuiſſe: Atque adeò
Totam hanc civitatem vobis diripiendam,
Vaſtandam, evertendámque propino omnibus,
Iam. Oct. Thr. *O liberalitatem maximam!* Hol. *Neque mihi ſatis erit*
Hanc evertiſſe urbem; quin quicquid eſt ubique Judæorum,
Iam. Sen. *Exagitabo, atque affligam crudeliſſimè.*
Sept. *Nullius miſereri certum eſt. Atq; audin' Amonide?*
Acatal. *Nè pueris quidem uſquam inventis aut mulieribus*
Vos parcere volo: nè ſit poſthac ſuâ
Qui nobis negotium faceſſere audeat
Contumaciâ. Quin quicquid uſquam eſt, ſanguine,
Iam. Oct. *Incendio, luctu, atque ſingultu complete ſtrenuè.*
Sen. Am. *Bonam hercle rem imperas, factúque facillimam.*
Hol *Nunc autem quo pacto minimo id negotio;*
Scaz. *Atque ſine ullo noſtrorum militum cæde*
Efficere poterimus, commemorabo: vos modò
Auſcultate, atque aures præbete attentas mihi.

Mo.

Mo *Arreximus utraſque, vel ad nutum tibi*
Obſecuturi ſeduló. Hol. *Aquarum ductus, ac fontium*
Tubos ab urbe ſtatim avertendos eſſe cenſeo. Iamb.6.
Am. *Conſilium callidum, placet. Id ſi effeceris,*
Aquæ penuriâ interituros illos arbitror (erunt,
Propediem. Neque nobis eorum mœnia oppugnanda
Neque cum illis dimicandum unquam. Hol. *Si quis aquatum egredi*
Ex urbe auſus fuerit, eum comprendite,
Et mille excarnificatum trucidate modis.
Sed aſtu rem videte ut aggrediamini, Iamb.
Nè præſentiant. Am. *Probè curavero:*
Nam quo pacto iſthuc ſoleat fieri, optimè
Calleo. Thr. *Quin ego quoque in rebus iſtiuſmodi*
Jam ætatem pol contrivi meam. Tum hoſtibus
Conſilia præripere, inſidiari clanculum, Iamb.3.
Occultis illorum obſiſtere molitionibus,
Ex longiori exercitatione, atque uſu, nunc mihi
Eſt notiſſimum. Hol. *Optimè herculè facitis,*
Qui imperatoris veſtri virtutem imitati, viros
Vos acres præbetis, atque ſtrenuos.
Mo. *De deditione jam illos in urbe ſeduló*
Agitare inter ſe auguror. Et ſapiunt, meâ
Quidem ſententiâ, qui ſeſe nobis vivos dedere (er. Iamb.3.
Malunt, quàm ad unum omnes miſerè obtruncari-
Hol. *Quamvis ſe dedant, non tamen vivent nequiſſimi.*
Quin oſtendam eis potiùs, quid ſit periculi
Illos ſpernere contumaciter, quos, cùm volent,

Iamb. *Placare nequeant. Sed ſatis hîc ceſſavimus diu:*
In caſtra quiſque jam ad ſuos ſe recipiat
Protinus. atque illa, quæ præcepi, ſine mora
Videte ut exequamini. Thr. *Fiet.* Hol. *De aqua*
Ab eis avertenda dico. Mo. *Meminimus probé.*

ACTUS III. SCENA I.

Joachimus, Ozias, Melchias.

Iambici Senarii & Septenarii, admiſtis paucis octonariis.

NUnc quod ſemper metui, & de quo nimis ſui
Sollicitus infelix, eveniſſe audio.
Nulli ſumus. Quid, obſecro, jam nobis aliud reſtat, niſi
Ut aquæ inopiâ omnes pereamus miſerrimi? O Deus!
Hæccine vides, & pateris? At opportunè eccum foras
Oziam egredientem conſpicio. Triſtis eſt, eadem
Hæc reſcivit mala. Ozi. *Hei mihi! quantis in calamitatibus*
Verſamur miſeri? actum eſt. Sed hiccine Joachimus eſt,
Quem huc ad me accedentem video? is eſt ipſus. O
Joachime, ô mi frater, quid agimus nunc, aut quid das conſilii?
Cedo. Joa. *Neſcio hercle: nam pejore res loco eſſe*
non poteſt,
Quàm in quo nunc eſt ſita. Ozi. *Ah! itáne de averſo aquæ*
Ductu rem, quomodo ſe habeat, intellextin? Joa.
Omnia.

Sed

Sed eccum Melchiam huc ad nos properare conſpicor.
Vide ut perturbatus ſiet. Eadem hæc, quæ nos, malè
Habent virum. Mel. *Væ miſero mihi! nunc illud eſt,*
Quòd ſi omnes omnia ſua conſilia conferant,
Atque huic graviſſimo malo ſalutem
Quærant, auxilii nihil adferant. O invidentiam! Troch.
Utrùm ſtudióne id habet, an laudi ſibi fore
Exiſtimat, ſi nos perdiderit innocentes? O Deus,
Serva, atque tuere nos miſeros. Sed video quos
Volebam. Eho fratres, quâ ſpe, aut quo conſilio freti ſumus?
Joa. *Ah! Melchia, neſcio: niſi, quod ſors fert, feramus fortiter.*
Mel. *Præformidine pol mens inhorreſcit mihi,*
Cùm, quàm afflictæ res noſtræ ſint ac perditæ,
Reminiſcor miſer. Hem, quò redacti ſumus? Ozi.
Animo
Bono ac forti oro utì ſis, frater: ſpero Deum
Suâ nobis ſubventurum clementiâ. (*nimis*
Mel. *Spero ego pol quoque: ſed nè hæc ſpes nos fallat,*
Metuo infelix. Tum quoties hominis efferi
Immanitatem mecum perpendo, animus præ metu,
Quod dici ſolet, in genua concidit mihi. Neque id
Immeritò certè, ut arbitror: Dimet.
Nam poſtquam tam crudeliter egerit cum iis,
Qui ultro ſeſe illi dediderunt; quid faciet
Nobis, qui conſtanter ei reſtitimus hactenus? Troch.
Utì lupus famelicus in agnos, ità
In nos ſuâ ille ſæviet tyrannide.

Joa. *Scio id futurum, Melchia, ſiquidem ille urbem*
ceperit.
Sed impios effrænati hominis conatus Deum
Fruſtraturum confido. Mel. *Utinam iſtuc fiat: ſed*
vide
Etiam ſodes, nè vanâ lactemur ſpe, Joachime. Joa.
Non
Fiet. Deus ad tempus nos affligi, non extingui ſinet.
Scaz. *Tum ſi omnino moriendum ſit, qui pro religione,*
Pro libertate, pro ſalute patriæ,
Troch. *Pro aris atque focis perit, haud pol interit.*
Itaque forti ac tranquillo animo ut ſis, obſecro.
Malum ego homini nullum præter culpam accidere
poſſe arbitror:
Eam ſi vitemus, quicquid nobis evenerit,
Moderatè ac patienter ferendum, non culpandum
eſt, Melchia.
Mel. *Rectè, ſed nè aquæ inopiâ afflictemur, atque*
poſtea
Etiam omnino pereamus, non mediocriter
Solicitus ſum miſer. Joa. *Potin' ut timere deſinas?*
Quid, obſecro, hac ſolicitudine, niſi malum tibi
Conduplicas? cùm idem vel nolenti ſit tolerandum
tamen. (*dictum*
Ozi. *Verè hoc quidem, atque utì ſe res habet, eſt*
Melchia.
Quare adverſa hæc ſi animo patienti tulerimus,
Pòſt, niſi me mens fallit, fruemur proſperis.
Mel. *Faxit ità Deus.* Joa. *Faciet, tu modò fac ſis*
animo bono:

Et

Et nobiſcum Deum precare, ut nos ſuâ
Tueri, ac conſeruare dignetur clementiâ.
Mel. *Fiet: nam talis mihi veſtra videtur eſſe oratio,*
Vt, ſi refrager pertinaciter, peccare me putem.

ACTUS III. SCENA II.

Holofernes, Ammonides, Moabus.

Ejuſdem generis verſus.

JAm tranquillo animo demum exeo foras, cùm eò
Redactos pertinaces hoſce apellas conſpicor, (em.
Vt aquæ penuriâ miſerè eis pereundum ſit propedi-
Ego pol nunc illos ſic ulciſcar maſtigias,
Vt nè impunè in nos illuſiſſe videantur. Vah! neſcio
Quos illi nos homines eſſe arbitrentur, qui Scaz.
Tantam ſibi contumaciam feliciter
Ceſſuram credunt. Næ illi vehementer errant, } Troch.
Siquidem noſtram priſtinam patientiam, }
Qua turpiter abuſi ſunt hactenus, ſibi
Perpetuam pollicentur fore. Sed eccum Ammo-
nidem,
Et Moabum. Am. *Opportunè pol, atque in ipſo*
tempore
Hîc aſtabas, domine: nam te quæſitum exieramus
foras.
Hol. *Quâ gratiâ? cedo.* Am. *Dicam: dum manè ad-*
modum
Diluculo per tota deambularemus
Caſtra, unumquemque ducem, ac militem officii ſui Scaz.
Admonentes ſeduló: móxque ad civitatem
Propiùs cùm aggreſſi eſſemus, munitiones hoſtium ac

Propugnacula ut contemplaremur accuratiùs:
Deprehendimus alios quoſdam etiam nunc civibus,
In collibus urbi proximis, ſupereſſe fontes: omnibus
Quos illi communiverant conatibus, magìs
His in montis radice poſitis, quàm armis confiſi ſuis.
Quapropter, niſi & ab his eos arcendos longiùs,
Ac diligenter propulſandos protinus
Curaveris, pol fruſtra hìc, atque adeò magna cum infamia, &
Dedecore multos deſidebimus dies.
Hol. *Quid audio? atqui exiſtimabam omnem jamdudum eis (id*
Aquam eſſe præreptam penitus. Mo. *Crediderat ego*
Quoque: &, niſi ipſe ex illis fontibus eos clanculum
Catal. *Aquam haurientes, atque in urbem deferentes*
Hiſce oculis vidiſſem modò, nunquam crederem.
Cui malo niſi remedium ſtatim tua
Invenerit prudentia, actum agimus: procaciter
Illudent, ſi id nos aut negligere, aut impedire non
Poſſe intellexerint. Hol. *Ego iſtuc facilè impediero:*
Dabóque operam, ut quæ nunc certa illis conſilia
Videntur, incerta dubiáque reddantur omnia.
Quin mihi ſic ſtat ſententia, potiùs animam
Troch. *Me relicturum meam, quàm non hanc urbem everterim,*
Solóque æquaverim planiſſimé. Am. *Eja! ſic decet.*
Hol. *Neque horum clade, atque interitu contentus ero:*
Verùm univerſum illum recutitorum gregem
Ad ſeditionem natum extirpabo radicitus.

Multa

Multa illos hactenus malè mea docuit facilitas:
At nunc faxo illius ut experiantur ſævitiam, cujus
Gratiâ, atque lenitate abuſi ſunt procaciter. Troch.
Neque à quoquam me exorari ſinam, quin pro Scaz.
Tam inſigni iſthac andacia Dimet:
Illos, utì digni ſunt, ulciſcar ſacrilegos.
Malim me crudelem, quàm diſſolutum in hos videri-
rier.
Nam niſi maturè eorum reſtiterimus pervicaciæ,
Ferociam cohibuerimus, retuderimus inſolentiam,
Ad extremum, quæ illorum eſt confidentia, nos quoq;
Urbéſque noſtras oppugnatum venient audaciſſimi.
Mo. *Iſthuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt*
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt,
Multò antè proſpicere. Hol. *Id ducis eſt officium:*
hoc qui nequit,
Fatetur ſe indignum imperatoris nomine. Sed nunc
ſine
Mora diſpoſitis paſſim præſidiis in montibus, fontes Scaz.
Eos omnes aut obſervari, aut obturari juſſero.
Am. *Iſthuc rectè laudo.* Hol. *Vos me hàc conſequi-*
mini.

ACTUS III. SCENA III.

Ozias, Joachimus.

Ejuſdem generis verſus.

PRofectò quantò ego magis magíſque ferociam,
Virésque invictas horum hominum, tum immæ- Catal.
nitatem,
Et impatientiam, atque adeò crudelitatem

Ducis hujus effrænati, barbaríq; mecum cogito, hoc
Magis metuo infelix, nè hæc nobis infeliciter
Cedat confidentia: quâ freti, tantis copiis
Resistere ausi fuimus hactenus. Neque (*aqua*
De ulla alia re magis nunc solicitus sum, quàm de
Troch. 2. *Nobis conservanda in fontibus hisce proximis.* }
Sed nè & hanc nobis præripiant, quemadmodum }
Reliquos aquarum rivos procul ab urbe averterunt,
nimis
Dimet. *Hercule ego nunc vereor miser.*
Quod si contingat, actum est de vita, atque salute
omnium.
At ità me Deus amet, ut ego nunc non tam meæ
Vitæ, cujus major pars jam exacta est mihi,
Troch. *Quàm religioni nostræ, quæ nobis maximæ*
Curæ esse debet, quàm uxoribus, ac liberis
Timeo. Quos illi indignis violatos modis,
In servitutem perpetuam abripient sibi.
Sed, nisi me oculi fallunt, Joachimum huc accedentem conspicor.
Vel ex solo illius vultu, in quàm afflicto rerum statu
Dimet. *Sumus, videas facillimè.* Joa. *Ut*
Nihil quietis est in pectore! dum advenio,
Cœpi egomet interim mecum rem aliam ex alia
Troch. *Cogitare, & ea omnia in pejorem partem, utì*
Fit, ubi quid in animo solet esse molestiæ.
Quid multis? quo magis hujus hominis impii
Crudelitatem mecum expendo, ac considero
Tyrannidem, hoc mihi mens inhorrescit magis.
Catal. *Eheu! lacrymo: quæ posthac est futura vita,*

Cùm

Cùm tam gravis, támque miſera in mentem venit
Servitus? At Oziam non procul hinc aſtare video. Troch.
Ozi. *Prior ego illum compellabo. Hem Joachime, quo inſtatu*
Sunt res, ac fortunæ noſtræ? Eheu! quid taces?
Aut quid ſuſpiras, obſecro? Joa. *Ozia mi, mi frater, nihil*
Ego nobis miſerius eſſe arbitror: quibus undique Troch.
Validiſſimo hoſtis barbari obſeſſis exercitu,
Nulla uſquam aut reſiſtendi aut elabendi datur Troch.
Copia. Ozi. *Eandem etiam hîc ego calamitatem doleo miſer.*
Sed neſcio quem procul exanimatum ad nos accurrere video.
Perii: quid ſibi vult tam præceps hominis curſus? quàm timeo nè
Ille nunc triſtiſſimam nobis rem nunciet! Troch.
Joa. *Idem & ego futurum auguror, adeò animus formidine*
Ac terrore obſtupuit mihi.------

ACT. III. SCEN. IIII.

Melchias, Joachimus, Ozias.
Ejuſdem generis.

-------*Eheu! vix ſum compos animi, ità*
Uſque currendo ſum defatigatus miſer. (culo } Troc. 2.
Pedibus pol magnam habeo gratiam, qui me experi- }
Tanto ſurripuerunt. Sed ubi nunc Oziam (chias
Noſtræ urbis principem reperiam cogito. Joa. *Mel-*
Eſt, & te nominat: appellemus. Ozi. *Heus, heus Melchia.*

Mel.

Mel. *Quis homo eſt qui me? Eho! teipſum quærebam, Ozia.* (ram
Hem, tu quoq; hîc aderas, Joachime? non prævide-
Te, ignoſce. Joa. *Quidnam eſt quòd ità trepidas, aut quid exanimatus es,*
Obſecro? cedó. Mel. *Actum eſt, periimus miſeri.*
Ozi. *Iſtud avertat Deus.*
Mel. *Neſcitis quantum ego vobis adventu meo*
Nunc apportem mali. Jo. *Eheu miſeriam! facilè qui-*
Iſthunc futurum, cùm te accurrentem procul (dem
Conſpiciebamus, augurabamur modó.
Mel. *Ad reſtim jam quidem res nobis devenit planiſſimé.*
Ozi. *Væ nobis miſeris! ſed narra ſodes quid ſit mali.*
Mel. *Hoſtes, omnibus undiq; obſeſſis fontibus, aquam*
Troch. 2. *Univerſam præripuerunt nobis.* Ozi. *O Deus!*
Quid ego audio? actum eſt, ſiquidem tu iſthæc vera prædicas.
Mel. *Veriſſimum eſſe reperietis quod nuncio.*
Nam clanculum modò ad hauriendam aquam dum exeo, priùs
Quàm ad ullum perveniſſem fontem, circumventus undique,
Ex inſequentium manibus vix effugi miſer.
Ozi. *Væ nobis infelicibus! ut animus in ſpe, ac formidine* (ſpes,
Uſque antehac attentus fuit, ità poſtquam adempta
Laſſus curâq; confectus ſtupet. Mel. *Eheu miſeriam!*
Quid facimus nunc, aut quid das conſilii, Ozia?
Ozi. *Neque*

Quid

Quid conſulam, neq; quid nobis faciendum ſit ſcio.
Joa. *Deum immortalem! quàm ego nunc totus diſpliceo mihi?*
Nullos credo uſquam nobis miſeriores vivere.
Sed intrò ſi videbitur, nunc concedamus, ut omnibus
Civitatis noſtræ convocatis optimatibus, Troch.
Conſilium unà capiamus, quid nobis potiſſimùm
Opus facto ſiet. Ozi. *Ut lubet; præcede, ſequimur:*
O Deus,
Serva obſecro, atque tuere nos miſerrimos.

ACTUS IIII. SCENA I.

Ozias, Joachimus, Melchias, Sadocus.

Ejuſdem generis verſus.

MUltos jam lamentando flendóque exegi dies:
Adeò ut oculi lacrymis cæcutiant mihi.
Præterea corpus longiori elanguit inediâ:
Quin genua labant, pedéſque vix ſuo
Funguntur munere. Dein, cùm de religione Catal.
Per impios hoſce homines planè extirpanda, de uxoribus,
Ac filiabus conſtuprandis, tum de liberis (gito,
Noſtris in ſervitutem hinc abducendis mecum co-
Dolor is mihi multò omnium eſt graviſſimus.
Atque hanc calamitatem, & miſeriam, quo modo
Nunc effugiamus, equidem neſcio: cùm aquæ penuriâ
Jampridem tota laboret civitas, ciſternis omnibus,
Quæ intra mœnia ſunt, ante aliquot dies planè Scaz. 2.
Exhauſtis. Atq; ideo nihil metuo magis, quàm nè
Cives, extremâ neceſſitate concitati, (quid hoc? Troch.
Vim nobis faciant, atq; ad deditionem cogant. Sed

Papæ,

Papæ, quantam hùc hominum accurrere video multitudinem!
Locus hic vix ceperit. Quid faciam neſcio.
Joa. *Prohibete tumultum, fratres, atque quieto animo eſtote, obſecro:*
Et quod Deus noſtris offenſus criminibus
Nobis immittit, patienter feramus, atque fortiter.
Mel. *Quam tu nobis patientiam, Joachime, quam*
Commemoras fortitudinem? cùm in tantis calamitatibus (ſore.
Verſemur miſeri Joa. *Spero Deum nobis adjutorem*
Sad. *Iſthuc quidem omnes ſperavimus hactenus: at nunc vides,*
Opinor, quàm miſerè hæc nos ſpes fefellerit. (to: ut
Sed ad Oziam, utì te facturum dixiſti, nos deduci-
Sciamus quidnam nobis faciendum ſiet. (hinc eum
Joa. *Agite, ſequimini. At eccum, non ità procul*
Stantem video. Ozi. *Deum immortalem! quid ego*
Reſpondeam, aut quid conſilii dem neſcio: (nunc eis
Ità conturbatæ ſunt omnes rationes mihi.
Sad. *Quid nunc eis, Ozia? viden' nos conſiliis tuis*
Miſerè impedirier? eóque redactos eſſe, ut (bono
Mors nobis vitæ præferenda ſiet. Ozi. *Reſpirate, ac*
Animo eſtote, obſecro. Deus etiamnum vivit, cui
Nos, noſtráque omnia curæ eſſe experti ſumus ſæpiſſime.
Troch. Mel. *Jampridem noſtris delictis ille offenſus, auribus*
Obturatis nos ſpernit, & adverſatur ſupplices.
Ozi. *Peccavimus, fratres, confiteor id quidem, &*
Malo graviſſimo, atque adeò exitio digni ſumus.

Sed

Sed ſpero tamen Deum noſtri miſertum, hunc luctum in gaudium (ſunt
Nobis commutaturum propediem. Sa. *Iſthæc verba*
Quibus os nobis ſubleviſti hactenus, nunc in Scaz.
Eum rem rediiſſe videmus locum, ut urbs hoſtibus
Jamjam dedenda ſit nobis. Namque ità jubet
Neceſſitas, durum telum. Et pol ſatius eſt, meâ
Quidem totiúſque populi ſententiâ, (um,
Ut captivi noſtrum colamus atq; veneremur De-
Quàm religione extirpatâ, per maximam
Ignominiam, dedecus atque opprobrium intereamus Catal.
Omnes. Ozi. *O conditionem infeliciſſimam!*
Joa. *Durum quidem: ſed levius fit patientiâ*
Quicquid nequit mutarier. Ozi. *Auſculta, obſecro,*
Sadoce, vóſque omnes, qui huc veniſtis, fratres, ad fortiter
Reſiſtendum hoſtibus exhortatus ſum vos hactenus:
Eo quidem animo, quòd certò confidebam, Deum
Suâ nobis ſubventurum clementiâ. Id
Quoniam nondum accidit, oro atque obteſtor vos
omnes, ut dies (animo
Tantùm quinq; patienter ferre pergatis, quæ magno
Ac forti ſuſtinuiſtis hactenus. Spero interim
Deum opitulaturum nobis. Quòd ſi diebus (quas Catal.
Illis quinque exactis, nondum precibus lacrymiſq;,
Sine intermiſſione effundendas puto,
Divinam conſecuti fuerimus clementiam,
Nè unum quidem urbis deditionem remorabor diem
Agite, atque hac in re vos præbete morigeros mihi.
Mel. *Si quidem quinq; verùm nè fiant iſti viginti*

Dies.

Dies. Ozi. *Profectò non plus quinque, aut.* Sad. *Aut! nihil*
Moramur. Ozi *Non fiet, tantùm hoc permittite, ut*
Vos exorem. Mel. *Pol virtus tua nos monet, Ozia, ut tibi,*
Rem quanquam gravem atque difficilem petenti,
Pareamus: niſi quid diſſentitis fratres. Sad. *Agedum, tibi*
Concedimus: ſed hac qua dixti conditione, Ozia.
Ozi. *Sic fiet. Ite nunc intrò, & divinam, utì hactenus*
Feciſtis, pergite implorare miſericordiam.
Felicìùs hæc res quàm arbitrabar ſucceſſit mihi:
Troch. *Quando commodè loquendo quinque etiam nunc impetravi*
Dies: interea ſpero aliquid eventurum boni.
Quòd ſi intra iſtud tempus Deus nondum nobis ſubvenerit,
Troch. *Actum erit: neque quicquam nobis reſtabit miſeris,*
Ut nos tyranno huic dedamus impio.
Quod ut prohibeas, avertáſque, oro te, mi Deus.
Troch. 2. *Maxima quidem noſtra ſunt peccata: ſed tua*
Longè major eſt clementia: quâ potiſſimùm
Scaz. *Tum demum auxiliari ſoles tuis, cùm omni*
Præſidio, omníque humanâ deſtituti ſunt ope.
Id obſecro ut nunc nobis eveniat Deus.
Sed éſtne hæc Juditha, quam multis ſtipatam urbis primatibus,
Ac presbytereris, huc ad me feſtinantem conſpicio? Ea pol
Eſt ipſa, miror quid ſiet: nec temerè eſſe arbitror.

ACTUS

ACTUS IIII. SCENA II.

Juditha, Azarias, Ozias.

Ejuſdem generis.

QVid iſthuc eſt, fratres? Itáne quinto abhinc exacto die
Ozias impiis his nos dedendos cenſet hoſtibus?
Aza. *Ità quidem res habet, ut dixti, Juditha.*
Sed eccum ipſum ſtantem pro foribus: nunc eum
Præſentem adoriaris licet, quem abſentem incuſâſti hactenus. (dem
Jud. *Id faciam, ac confidenter quidem: quandoqui-* Troch.
Errare, atque adèo (ut pace illius iſtud dixerim)
Peccare mihi videtur graviſſimé. Ozi. *Quiſnam, obſecro,*
Eſt ille, quem errâſſe ais, & peccati inſimulas? cedo, (ter
Juditha.
Jud. *Dicam, Ozia. Tu es ille, quem deliquiſſe gravi-*
Exiſtimo. Ozi. *Quid ità? dic ſodes: non enim*
Intelligo. Jud. *Non? hem!* Ozi. *Non profectò.* Jud.
At faxo jam ut (quin
Intelligas. Ozi. *Si peccavi, ſoror, non cauſam dico,*
Quod meritus ſim feram. Jud. *Tun' tempus aut diem,*
Quo nobis ſubveniat, ſtatues Deo? ut niſi
Intra quinque dies opem ferat, tu urbem impiis Troch.
Hiſce dedas hoſtibus? ab! itáne conſulem,
Ac civitatis principem facere decet? hoc meæ
Fidei credas velim: neque tali oratione, neq; animo
Nobis placandus eſt Deus: Dimet.
Quo quidem ad iram illum provocaveris faciliùs. Catal.
Non ille benignitati, ac clementiæ ſuæ

Tempus

Tempus à nobis ſibi præſcribi poſtulat :
Tum demum ſuccurret, cùm divinæ illius
Voluntati viſum fuerit, noſtræq; ſaluti (opem
Expedire cognoverit. Itaque nunc ſubſidium, atque
Ejus imploremus ; noſtráque crimina
Confeſſi, oremus ſupplices, ut cùm illi maximè
Placebit, tum nobis potiſſimùm auxilium ferat.
Scaz. *Quemadmodum quondam majores noſtri, quando*
præceptis
Divinis poſt tergum rejectis contumaciter (bus
Alienos coluerunt deos, graviter puniti, atq; hoſti-
Troch. *Traditi, miſeris interierunt modis :*
Ità & nunc idem ille patrum noſtrorum Deus,
Suo nutu qui regit atque moderatur omnia,
Noſtra ulciſcens delicta, nos premi & affligi ſinit.
Quam profecto afflictionem, quemadmodum
Nobis ſalutarem eſſe confido, ità brevem fore
Auguror. Atque hæc ſpes hinc nunc ſuggeritur mihi
Quòd impio aliorum deorum cultu contempto, piè
Ac religioſè ipſum unum venerati ſumus
Troch. *Hactenus.* Ozi. *O viraginem ſanctam, fortem atque*
ſtrenuam !
Vah ! pudeat nos noſtrî, qui viri, atque principes
Populi ſumus. Ju. *In memoriam vobis redigite, obſecro*
Quo pacto Abrahamus, Iſacus atq; Jacobus, patres
Noſtri, qui omnes quidem viri fuerunt optimi,
Variis malis, & cladibus olim explorati, neque
Catal. *Animum tamen deſpondentes, divinam conſecuti*
Sint gratiam. Sic etiam nunc, fratres, Deus
Nos exerceri, haud extingui ſinet. Ozi. *Veriſſima,*

Quæ

Quæ dixisti, sunt omnia: & laudo constantiam
Ac pietatem tuam, mea Juditha. Nunc itaque
Te oramus, ut precibus, atque lacrymis tuis
Placare nobis coneris Deum: tibi (scio
Enim, quia mulier pia es & multò melior quàm nos,
Illum obtemperaturum magis. Jud. *Ehodum, au-* Troch.
scultate: nam
Quod facere in animo concepi, exponam vobis. Aza.
Quid, Juditha?
Jud. *Hac nocte ego cum ancilla mea Abra constitui*
ex urbe egredi.
Neque hîc, quid sim facturа, perscrutari vos volo.
Deum tantùm orabitis, ut ancillam suam reverti Catal.
Permittat incolumem. Id si evenerit, utì
Confido, promitto vobis salva futura omnia.
Ozi. *I, mea Juditha: Deus tibi eunti, atq; redeunti*
sit comes.
Jud. *Spero ità fore: vos adportam me opperimini,*
Nè sit qui egressum remoretur meum. Ozi. *Age,*
fiet. Deum
Immortalem! mulier mulieri quid præstat? virtus ei
Relucet ex oculis, gravisque severitas
Inest in vultu, atque in verbis fides. Aza. *Ad hæc*
Rara vitæ integritas, moresque amabilissimi (lis Troch.
Eam commendant maximè. Huc accedit admirabi-
Quædam, quanquam in cultu neglecto, formæ gratia.
Sed hoc demiror, Ozia, quâ causâ ea sit ex
Civitate itura, aut quidnam molitura sit Troch.
Mulier: nisi quicquid est quod conatur, confidoei,
Et nobis omnibus successurum feliciter.

Ozi. *Confido ego hercule quoque. Sed nunc, ſi placet,*
Troch. *Ad portam rectâ concedamus viâ, atque eam*
Illîc expectemus, dum veniat. Aza. *Age, in nobis*
nihil eſt moræ.

ACTUS IIII. SCENA III.

Juditha.

Ejuſdem generis verſus.

DIfficile pol, atque arduum eſt, quod molior, & tamen
Spes magna habet animum, hanc rem mihi
Succeſſuram ex ſententia. Sed quoniam viribus
Humanis effici id nullo modo poteſt,
Orandus eſt mihi Deus, ut meis ſuccurrere
Et ſubvenire dignetur conatibus.
Clementiſſime, cœli terræq; conditor, Deus,
Qui es Dominus Simeonis patris mei: cui (lem
Virtutem, ac fortitudinem, atque adeò memorabi-
Victoriam contra hoſtes olim tribuiſti tuos:
Oro te, atque obſecro, ut divinâ gratiâ
Tuâque benignitate animum corrobores mihi:
Ut in eo, quod tuo, ut arbitror, afflata numine
Troch. *Adorior, facinore, conſtanter perſeverem.*
Nè patere, mi Deus, ut hoc impium, atq; barbarum
Hominum genus impunè in ſanctiſſimum tuum
Illudat nomen; nóſque divino tuo
Hactenus addictos cultui, majoribus
Affligat cladibus: bellóque ſuperatos miſerrimam
In ſervitutem abripiat ſibi. Quin potiùs, pro tua
Troch. *Priſtina erga nos, effice, facilitate & clementia,*
Ut glorioſus ille, atque efferus ſuarum virium

Oſten-

Oſtentator, tuíque numinis contemptor improbus,
Ab imbelli illuſus muliere, intereat turpiter.
Utque ipſâ re nobis declares, quàm nihil
Omnino adverſus invictam tuam potentiam
Hominum impiorum valeant vires: Tum quàm miſere inſaniant,
Et quantopere ſeſe fallant, qui copiis,
Qui gladiis, qui ſcutis, atque ſagittis, qui quadrigis, Hyper.
ſuóque
Equitatu freti contra te inſolenter criſtas erigunt.
Erit hoc per totum terrarum orbem memorabile, Troch.
Inprimis glorioſum nomini, ſi is, qui (*ac tuo* Scaz.
Non ſolùm homines, ſed etiam ipſum cœlum ſuis
Terret minis, non multitudine militum,
Aut bellicâ virtute, ſed per inermem fœminam, è
Medio ſublatus riſui ſit omnibus.
Hæc quæſo nunc ſic nobis eveniant, Deus:
Ut impii hominis exempti tyrannide, (*tiam.*
Summis tuam in nos laudibus evehamus munificen-
Eia, feliciter ſucceſſurum auguror,
Adeò divino afflatus æſtro, animus geſtit mihi.
Nunc tempus eſt, ad exeundum ut me parem.

ACT. IIII. SCEN. IIII.

Ozias, Azarias, Juditha.

Ejuſdem generis.

BOno animo eſto, Azaria, haudquaquam etiam ceſſat, &
Illam jamjam hîc tibi adfuturam polliceor: proin'
Tu vanam iſtam ſolicitudinem quæ te diſcruciat, Troch.
Ex animo fac ut amoveas tuo. Aza. *Credo quidem*

Ozi. *Confido ego hercule quoque. Sed nunc, ſi placet,*
Troch. *Ad portam rectâ concedamus viâ, atque eam*
Illîc expectemus, dum veniat. Aza. *Age, in nobis*
nihil eſt moræ.

ACTUS IIII. SCENA III.

Juditha.

Ejuſdem generis verſus.

DIfficile pol, atque arduum eſt, quod molior, & tamen
Spes magna habet animum, hanc rem mihi
Succeſſuram ex ſententia. Sed quoniam viribus
Humanis effici id nullo modo poteſt,
Orandus eſt mihi Deus, ut meis ſuccurrere
Et ſubvenire dignetur conatibus.
Clementiſſime, cœli terræq; conditor, Deus,
Qui es Dominus Simeonis patris mei: cui (lem
Virtutem, ac fortitudinem, atque adeò memorabi-
Victoriam contra hoſtes olim tribuiſti tuos:
Oro te, atque obſecro, ut divinâ gratiâ
Tuâque benignitate animum corrobores mihi:
Ut in eo, quod tuo, ut arbitror, afflata numine
Troch. *Adorior, facinore, conſtanter perſeverem.*
Nè patere, mi Deus, ut hoc impium, atq; barbarum
Hominum genus impunè in ſanctiſſimum tuum
Illudat nomen; nóſque divino tuo
Hactenus addictos cultui, majoribus
Affligat cladibus: bellóque ſuperatos miſerrimam
In ſervitutem abripiat ſibi. Quin potiùs, pro tua
Troch. *Priſtina erga nos, effice, facilitate & clementia,*
Ut glorioſus ille, atque efferus ſuarum virium

Oſten-

Oſtentator, tuíque numinis contemptor improbus,
Ab imbelli illuſus muliere, intereat turpiter.
Utque ipſâ re nobis declares, quàm nihil
Omnino adverſus invictam tuam potentiam
Hominum impiorum valeant vires: Tum quàm miſere inſaniant,
Et quantopere ſeſe fallant, qui copiis,
Qui gladiis, qui ſcutis, atque ſagittis, qui quadrigis, Hyper.
ſuóque
Equitatu freti contra te inſolenter criſtas erigunt.
Erit hoc per totum terrarum orbem memorabile, Troch.
Inprimis glorioſum nomini, ſi is, qui (ac tuo Scaz.
Non ſolùm homines, ſed etiam ipſum cœlum ſuis
Terret minis, non multitudine militum,
Aut bellicâ virtute, ſed per inermem fœminam, è
Medio ſublatus riſui ſit omnibus.
Hæc quæſo nunc ſic nobis eveniant, Deus:
Ut impii hominis exempti tyrannide, (tiam.
Summis tuam in nos laudibus evehamus munificen-
Eia, feliciter ſucceſſurum auguror,
Adeò divino afflatus æſtro, animus geſtit mihi.
Nunc tempus eſt, ad exeundum ut me parem.

ACT. IIII. SCEN. IIII.

Ozias, Azarias, Juditha.

Ejuſdem generis.

BOno animo eſto, Azaria, haudquaquam etiam ceſſat, &
Illam jamjam hîc tibi adfuturam polliceor: proin'
Tu vanam iſtam ſolicitudinem quæ te diſcruciat, Troch.
Ex animo fac ut amoveas tuo. Aza. *Credo quidem*

Venturam eam, Ozia: ſed quid ſit effectura neſcio.
Ozi. *Neſcio ego quoq; & tamen ſpero Deum non*
deſerturum ſuos:
In eo omnis ſpes ſit nobis: quandoquidem in humanis viribus, (*ſpes*
Aut opibus nobis præſidii eſt nihil. Aza. *Sed nè illa*
Nos fruſtretur, vereor miſer. Ozi. *Age, non fiet; bene*
Troch. *Ominare: at eccam eam cum ancilla huc conſpicor*
Catal. 2. *Accedentem.* Aza. *Eſt, an non eſt? certè ipſa eſt.*
Eia, ut venuſta,
Atque elegans eſt, omni ſuo mundo expolita,
Dimet. *Ornatáque ſplendidiſſimè!* (*gratia.*
Troch. Ozi. *Tum quemvis ornatum nativæ formæ excellit*
Jud. *Adſum Ozia, ut quod facturam me recepi,*
Vobis præſtem. Ozi. *Hem, conſtanter, atq; fortiter:*
Laudo. Jud. *Deum omnes tantùm orate ſupplices,*
Ut quicquid illud eſt quod molior, ſuâ
Nobis ſecundet indulgentiâ. Aza. *Eheu, Juditha!*
Dimet. *Quàm ego nunc tibi timeo miſer!*
Jud. *Azaria, abſit timor, animíque trepidatio: nihil*
Cuiquam innocentia incolumi accidere poteſt mali.
Scaz. *Tum ſi omnino moriendum fuerit, pro patria mori*
dulce & (*parvi æſtimo.*
Decorum erit mihi. Dum nè ob malefacta pereo,
Ozi. *O mulierem piam, fortem, atque ſtrenuam!*
Scaz. *Age, macte virtute: Deus faxit, ut quicquid*
Id eſt, quod animo tam magno concepiſti, tibi,
Nobíſque omnibus, ex animi ſuccedat ſententia.
Jud. *Spero ità futurum. Nunc portam, Ozia, jube*
Aperiri, ut quò ire conſtitui rectâ pergam viâ.

Ozi.

Ozi. *Effectum eſt quod vis, en patet. Deus deducat, ac*
Reducat te ſalvam, atque incolumem. Aza. *Egreſſa*
eſt illa; quo
Animo atque conſilio planè neſcio. Ozi. *Ego quoque*
Id, quod facere conatur, nè conjecturâ quidem Troch.
Aſſequi poſſum: nihilominus tamen id profuturum
Confido: nam mulierem eſſe ſcio eâ prudentiâ
Atq; ingenii induſtriâ, ut quodcunq; fuerit aggreſ- Troch.
Temerè aut inconſideratè, ſed ſapienter, & (ſa, non
Bono conſilio ſuſceptum eſſe dixeris.
Aza. *Eſt iſthuc quidem in his noſtris calamitatibus*
Et ærumnis magnum ſolatium mihi:
Sed illud multò majus ac firmius
Eſſe arbitror, quod mulier eſt antiquâ fide, Troch. 2.
Moribus integris, ac rarâ vitæ ſanctimoniâ:
Et propterea ſpero Deum illi adjutorem fore.
Oz. *Idem & ego perſuaſi mihi. Sed nunc tempus eſt,*
Ut ad ſomnum nos componamus: cras ſimulac di-
luxerit,
Omnem populum ad preces continuas excitabimus,
Atque exhortabimur ſeduló. Aza. *Age, ubi vo-*
les: I præ, ſequor.

ACT. IIII. SCEN. V.

Juditha, Abra, Labrax, Thraſo.

Ejuſdem generis verſus.

Gaudeo tandem nos hunc ſuperâſſe montem,
cujus ut
Aſcenſus difficilis, atq; moleſtus fuit,
Ità deſcenſus nobis erit facillimus. (procul
A. *Eſt ut dicis, hera.* Jud. *Tum exortus ſolis, qui non*

Abeſſe videtur, efficiet, necubi aberremus à via.
Abr. *Verum id quidem: at at, quid hoc?* Jud. *Quid, Abra?* Abr. *Neſcio*
Quos huc ad nos armatos properare video. Jud. *Bono Animo eſto, facilè illos placavero: meditata enim Jamdudum in pectore mihi ſunt conſilia omnia.*
Catal. Lab. *Vide dum ſodes diligenter Thraſo,*
Ut fontes hos obſervandos, ac præſidio ſatis
Troch. *Firmo muniendos cures.* Thr. *Iſthuc herculè*
Curatum eſt ſeduló: nullus enim jampridem hauriendæ aquæ
Troch. *Gratiâ, cujus tamen inopiâ laborant maximè,*
E civitate unquam fuit auſus egredi.
Sed hem, quid iſthuc Labrax? mulieres duas
Propiùs huc accedentes conſpicio. Lab. *Prô Jupiter!*
Troch. 2. *Monſtri ſimile. Ehodum, caveamus ne os ſublinatur*
Nobis. Quin procurramus eis obviàm, (*ſiſtite*
Ac comprehendamus, quantum poſſumus. Hem, con-
Troch. *Iſtîc illico, atque gradum cohibete veneficæ.*
Jud. *Salvete viri humaniſſimi.* Lab. *Apagè, dico ego*
Nobis inſidias fieri. Jud. *Animo quieto eſtote, ac mit-*
Nos, obſecro: nam neq; vobis inſidiæ, neque (*tite*
Quicquam omnino à nobis metuendum erit mali.
Thr. *Id nè fiat ſumma eſt adhibenda cautio.*
Sed cujates eſtis, aut unde venitis tam mané?
Jud. *Mulier ſum Hebræa, ex civitate Betulia*
Troch. *De nocte huc ad vos egreſſa clanculum.* Lab. *Hem,*
Scaz. *Betuliâ! quâ gratiâ?* Jud. *Ut imperatori*
Veſtro indicem, in quàm afflictio, atque miſero ſtatu
Res ſint civium: & ſimul commonſtrem quo modo

Urbem

Urbem facillimè capere poſſit, nè uno quidem
Ex copiis ſuis amiſſo. Thr. *Eho, bene herculè,*
Atque ſapienter à te factum eſſe arbitror,
Mulier, quæ in tempore ſaluti proſpexiſti tuæ.
Nam eâ pol formâ eſſe videris mihi, ut potiùs
Servari, quàm cum ſceleratis illis perire debeas.
Neque eſt quod à nobis metuas tibi. Quin ſcio
Adventum & conſpectum tuum Holoferni duci
Noſtro gratiſſimum futurum. Agitedum, ſequimini:
Ad illum vos rectà deducemus. Jud. *Placet.*

ACT. V. SCEN. I.

Holofernes, Ammonides.

Ejuſdem generis verſus.

PUlchrè pol etiam nunc, quod à me eſt inſtitutum Catal.
Procedit opus, atq; adeò opportunè admodum hæc
Mulier ſe nobis obtulit: quæ, quomodo
In civitate ſeſe habeant res, mihi narravit omnia.
Sed qualem ego nunc illam dicam eſſe fœminam?
Quâ herculè venuſtiorem nullam uſquam arbitror
Reperirier. Quare nimis ego illam aſpicio lubens.
O faciem pulchram! deleo omnes dehinc ex animo
Tædet harum quotidianarum formarum (mulieres: Troch.
Sed eccum Ammonnidem exeuntem conſpicor.
Am. *Quanquam in ſubigendis hiſce Iſraelitis magnus hactenus*
Nobis ſuſceptus eſt labor: patienter tamen eum
Ferendum, tolerandúmque eſſe exiſtimo, vel ob
Eam ſolùm cauſam, quòd tam formoſæ, atque optimè
Moratæ, apud illos reperiantur fœminæ. At
Eccum imperatorem, haud prævideram. Hol. *Hem*
Ammonnide,

Quid ais? itáne & hujus mulieris Hebrææ tibi
Forma placuit? Am. *Perplacuit pol, dux illuſtriſſime.*
Hol. *Eia, minimè te hallucinatum eſſe arbitror:*
Nam & ego quo pacto ſatis illius pulchritudinem,
Elegantiam, ac feſtivitatem prædicem,
Planè neſcio, Ammonide: & nôſti, ut opinor, quàm
Troch. 2. *Oculatus formarum ſpectator ſiem.*
Am. *Nè comparanda pol quidem hæc eſt ad eas, quæ in regionibus*
Reperiuntur noſtris. Hol. *Nova figura oris, color*
Verus, corpus ſolidum, ac ſucci plenum. Porrò mores
Tam excellenti formæ per omnia congruunt. (huic
Troch. *Præterea, quod in noſtratibus rariſſimum eſt*
Mulieribus, facundiam admirabilem,
Prudentiámque in illa deprehendiſſe videor mihi.
Itaque quod ſe recepit facturam, de eo quidem
Haud dubium eſt mihi. Sed intrò nunc eamus, &
Troch. *In caſtra ad noſtros revertamur.* Am. *Agedum, ut lubet, ſequor.*

ACT. V. SCEN. II.

Juditha, Abra, Thraſo.

Ejuſdem generis.

ENimvero gaudeo, Deóque gratias ago,
Cùm id quod meditor, etiam nunc mihi cedat feliciter. (militibus
Hem, ſequere me. Abra. Abr. *Vix auſim, hera, cùm*
Completa ſint hîc omnia. Jud. *Eſto animo bono,*
Dimet. *Nihil nobis periculi eſt:*
Nam etſi deprehendamur, mandato tamen (enim
Ducis Holofernis ſalvæ atq; incolumes erimus: id

Per

Per tota edixit caſtra, nè nobis, etiam
De nocte egredientibus, obſit, aut noceat quiſquam. Troch.
Sed obviàm video nobis venientem neſcio
Quem: præſenti, fortique animo fac ut ſies.
Thr. *Spero ego noſtros hos excubandi vigilandique* Catal.
Labores admodum breves futuros, cùm iſti apellarum Scaz.
Gregi ad reſtim res jam devenerit planiſſimè. (or.
Sed neſcio quem pedum ſtrepitum mihi audire vide-
Mulierem illam Hebræam eſſe credo, cui noctu etiam quolibet
E caſtris egredi ut liceret, imperator (adoriar, Catal. 2.
Noſtri voluit exercitus. Ipſa hercle eſt cum ancilla;
Ac compellabo comiter: Nam pol mulier mihi
Viſa eſt elegans, probiſque ornata moribus.
Matrona ſalve: quò tibi iter eſt? Jud. *Oratum exeo*
In proximam hanc vallem: quod ab Holeferne princi-
pe (his
Veſtro permiſſum eſt mihi. Thr. *Perge ut cœpiſti: in*
Noſtris caſtris nullus erit, qui aut dicto, aut facto Catal.
nocebit (&
Tibi. Jud. *Pro iſthoc beneficio vobis gratiam habeo,*
Habitura ſum, quoad vixero. Abra ſequere. Thr.
O mulierem
Feſtivam, atque pulchram! In vita pol venuſtiorem Troch.
Vidi nullam. Itaque minimè herculè mirum, ſi eam
Magni faciat princeps, nihilque illi negandum exiſtimet.
Jud. *Subſiſtendi nobis hîc jam dabitur locus.*
Secede hinc iſtorſum pauliſper, donec te vocem.
Magnas tibi, mi Deus, ago gratias, quòd hæc,

Quæ

Quæ numine tuo afflata, facere cœpi, mihi ſatis
Secundâſti hactenus. Oro te porrò Pater
Troch. *Clementiſſime, ut quemadmodum aliàs frequenter*
Majores noſtros, omni humanâ deſtitutos
Catal. 2. *Ope, præter ipſorum ſpem atque expectationem,*
Graviſſimis exemiſti periculis,
Hoſtéſque eorum, quamvis opibus, atque copiis
Catal. *Potentes, invictâ tuâ virtute deleviſti,*
Et extirpâſti funditus: ità nunc quoque,
Noſtrî miſertus, hunc ſuperbum atque impium,
Troch. 2. *Per me de medio ſinas tolli tyrannum.*
Ut re ipſa, atque adeò graviſſimo ſuo edocti malo,
Scaz. *Agnoſcant homines illi barbari, haud unquam*
Fruſtrari, qui in te omnem ſuam ſpem collocant:
Scaz. 2. *Eóſque inani opera, atque labore defatigari,*
Qui adverſum te tuóque cultui addictos
Bellum ſuſcipiunt. Peccata quidem noſtra maxima
Troch. 4. *Eſſe fateor; ſed tua, mi Deus, longè major*
Eſt benignitas: qua ſi nobis nunc opitulari
Digneris, profectò fiet, omnes ut tui
Numinis cultores divinam tuam
In ſe collaudent atque prædicent beneficentiam:
Utque alii horum clade, interitúque territi,
Neque vim, neque ullam injuriam inferre audeant
Nobis. Quod ut nunc per me, gratiâ tuâ
Adjutam eveniat, obſecro, atque obteſtor te, Deus.
Troch. *Sic tua maximè cunctis innoteſcet clementia,*
Si ſe facilem piámque in nos nocentes exerat.
Ehodum Abra, tempus eſt, ut, unde venimus,
Eò redeamus. Abr. *Ubi voles: præcede, conſequor.*

ACT.

AÇT. V. SCEN. III.

Holofernes, Moabus, Bagoas, Juditha.

Ejuſdem generis verſus.

O Piparum, delicatúmque, utì præcepi, fac ut appares (etiam
Convivium, Moabe: nam diem hunc totum, atque
Noctem, in lætitia cupio degere. Mo. Et hoc, & ſi quid aliud eſt (me.
Quod imperas, effectum dabo, princeps honoratiſſi-
Hol. Ad hæc, vinum nobis pincerna ut optimum
Promat, id imprimis fac cures ſeduló. Mo. Fiet. Troch.
Hol. Atque adeò nè quid omnino deſit, quod ad
Voluptatem excitandam, quódq; ad luxum & delicias
Aptum atque accommodum ſiet. Mo. Memini, ta- Catal.
metſi (rem
Non admoneas. Hol. Tum Hebræam iſtam mulie-
Nobis cupiam adeſſe in convivio, ut ſuâ
Nos recreet atque oblectet elegantiâ.
Quin Bagoæ id dedam negotii. Eho Bagoa,
Prodi ocyús. Bag. Præſtò ſum domine, hem, impera,
Si quid per me fieri velis. Hol. Iſraelitidem (dè
Illam mulierem abſque mora conveni, eíq; commo-
Loquendo perſuade, ut diem hunc nobiſcum in gaudio ac
Hilaritate exigat. Bag. Dabo hercule operam, & me Scaz.
impetraturum (vide
Confido. Hol. I, atque matura reditum, eâmque huc
Ut reducas mihi. Verbis pol vix poſſem conſequi,
Moabe, quantopere hujus mulieris mihi
Placeat forma: & quo pacto mores ejus amabiles.

Vul-

Vultúsque decorus, tum vox illus, atque oratio
Troch. *Quovis melle dulcior, animum commoverint*
Meum. Mo. *Nihil mirum: namque haud similis est*
mulier mulierum
Nostrarum, quæ student demissis esse humeris,
Cervice erectâ, ac vincto pectore, ut graciles sient.
Si qua est habitior paulò, pugilem esse aiunt: cibum
Catal. *Sibi subtrahunt. Quanquam bona est natura,*
Reddunt se curatura junceas. In hac
Scaz. *Genuinæ formæ gratia est: verus color, nullâ*
Cerussâ, purpurissо, aut stibio fucatus. Hol. *Ego pol*
Nullam in vita venustiorem vidi fœminam. (*tiar.*
Quare non desinam, neque conquiescam donec eâ po-
Opperiamur paulisper hîc, dum redeat Bagoas:
Quod jam jam futurum confido. Mo. *Placet.* Bag.
Optimè
Pol, atque sapienter facis mulier, quæ principi (*ne:*
Nostro animum induxisti obsequi. Ju. *Ità decet ô bo-*
Nihil ille unquam mihi imperabit, quod non sim
lubens (*sapis*
Atque expeditè factura. Bag. *Benignè dicis, laudo:&*
Dimet. *Meâ quidem sententiâ.*
Sed age, properemus, nè quid nostra illum offendat
cunctatio. (*per solet*
Hol. *Ut omnis mora, cupidè quicquam optanti, sem-*
Esse ingrata & molesta! At eccam eam cum Bagoa
Huc ad nos accedere video. Eho, quis me fortuna-
Si quidem hujus mulieris fruendæ copia (*tior,*
Concedatur mihi? Mo. *Id quidem facillimè*
Impetraturum te scio: nam quæ fœmina est,

Quan-

Quantumvis formoſa, atque nobilis, quæ non Scaz.
Ad nutum ſe morigeram præbeat tibi?
Hol. *Blandè illam appellabo, atq; ſalutabo comiter.*
Eho mea voluptas, meum ſuavium,
Adventus pol tuus eſt mihi gratiſſimus. (omnium
Oh, ut te amplector lubens! Jud. *Næ ego mulierum* Troch.
Quæ vivunt ſum fortunatiſſima, quæ placeo tibi
Dux invictiſſime. Hol. *Teneóne te, mea Juditha,*
Maximè animo expectata meo? At ſatis jam ceſ-
ſatum eſt diu: (mine,
Eamus commeſſatum. Am. *Ubi voles accumbe Do-*
Parata enim ſunt omnia. Ho. *Ehem Juditha, tu mihi*
Dextrum claude latus. Jud. *Id quidem faciam lu-*
bens:
Si quidem ea quæ ancilla apparavit, apponi ſinas
Mihi. Hol. *Sino: Moabe, fac ut accumbant cæteri.*
Mo. *Curabo ſeduló.* Hol. *Nunc genio indulgeamus,* Catal.
Atque hilares ſimus omnes. Agite, quiſque ſibi
Sumat, quod palato, atque gulæ ſapiat maximé. Troch.
Nam neminem apud menſam decet verecundarier.
Moabe, hunc tibi præbibo cyathum. Mo. *Ut tibi ſa-*
luti ſit precor,
Princeps clariſſime. Hol. *Hem, vide ut reſpondeas,*
Idque unico hauſtu. Mo. *Faciam herculè ſeduló:*
Nam fauces ariditate crepant mihi. Quid hoc,
Satin' tibi placet, Domine? Hol. *Pol ſtrenuum*
Virúmque fortem te eſſe judico. Oh, mea
Vita, mea voluptas unica, frontem exporrige, &
Te præbe hilarem. Jud. *Id quidem ut nunc cupidè,*
atque libenter faciam, tua

Domine

Domine, mihi præſtat benignitas. Hol. *O mulierem*
Lepidiſſimam! diſpeream, niſi te plùs quàm oculos
amo meos.
Da mihi oſculum, anime mi. Jud. *Neque hoc, neque*
Aliud, quod à me petieris amplius, tibi negandum
putem.
Hol. *Eia, laudo. Sed quid ceſſant cyathi?* Ba. *Hunc*
ſcyphum
Tibi, ſi placet, plenis propino faucibus,
Dux ornatiſſime. Hol. *Agè, nihil recuſo: ſed (pol eſt*
Audin'? ad fundum uſque ebibas velim. Bag. *Nihil*
Æquè quod fecero lubens. Hol. *Mea Juditha,*
Torch *Quanto jam formoſior videre quàm*
Dudum! quanquam antè ſemper mihi viſa es pul-
cherrima. (*hilarior.*
Jud. *Certè tu pol quidem, mi domine, multo nunc es*
Hol. *Verbum herculè hoc verum eſt: Sine Cerere &*
Bacchofriget Venus. (*&*
Nunc genio indultum eſt ſatis. Agedum, ſurgamus,
In conclave unà eamus, delicium atque ſuavium
meum.
Jud. *Nihil detrecto.* Hol. *At at, quid iſtuc? vicit*
vinum quod bibi. (*ſobrius!*
At dum accubabam, quàm videbar mihi pulchrè
Nunc poſtquam ſurrexi, neque pes neque mens ſatis
Suum officium facit. Mo. *Ebem, quid ſtas Bagoa?*
Obſerva principem, atque illum in conclave ducito.
Bag. *Non poſſum: nam ipſe quoque pedibus inſiſtere*
vix queo.
Et tamen experiar. Hem Moabe, ſubveni:

Solus

Solus enim tantum pondus ſuſtinere non poſſum. Scaz.
Mo. *Nunquam herculè, ità ut nunc, vino eum vidi obrutum.*
Bag. *Progredere placidè, Moabe: ego te ſubſequor.*

ACTUS V. SCENA IIII.

Juditha, Abra.

Ejuſdem rationis verſus.

EHem Abra, tu hinc à me foris abſiſte longiùs,
Ac diligenter obſerva omnia. Ab. *Faciam hera.*
Jud. *Nunc tempus eſſe arbitror, ut, cujus exequendi gratiâ*
Huc veni, aggrediar opus. Tu, mi Deus, vires Scaz.
Suffice, animúmque confirma mihi: nè in memorabili
Ac præclaro hoc facinore deficiam turpiter.
Sic divina tua majeſtas tuáque potentia
Evaſerit longè commendatiſſima:
Si non per hominum vires, neque militum
Copias, ſed per me imbellem mulierem
Nos, qui religiosè tuum nomen coluimus hactenus,
Ab impia horum barbarorum liberes tyrannide.
Eia; ſucceſſurum arbitror, adeò meus gaudio
Geſtit mihi. Abra, huc ad me accede protinus.
Ab. *Hera, adſum.* Jud. *Caput hoc in coriacea tua*
Reconde pera. Ab. *Hui, caput!* Jud. *Tace, atque deſine*
Rogare quicquam: modò, cujus ſit, narrabo tibi.
Ab. *Væ miſeræ mihi!* Jud. *Tace inquam, & eſto animo bono.*

Deum

Deum propitium habemus nobis: at move
Troch. *Te quantum potes.* Ab. *Moveo pol ſeduló.*
Jud. *Inter eundum nihil eſt quod metuamus mali:*
Nam principis edicto ſatis tutæ ſumus.
Ab. *Vide etiam ſodes, nè nimiùm tibi confidas, hera.*
Jud. *Oh, potin' ut deſinas? nihil periculi eſt,*
Inquam: nam adjutorem Deum mihi eſſe ſentio.
Ab. *Ego pol quid egeris planè neſcio: tum cujus ſit caput,*
Quod in pera recónditum geſto, multò minùs:
Neque de eo quid dicam, aut quid ſuſpicer ſcio.
Jud. *Nunc iſthuc percontari deſine: Poſtea ſcies.*
Ab. *Etiamne longiùs ire paras? quò me ducis miſeram?*
Jud. *Quieta eſto, obſecro: ad urbem rectâ imus viâ.*
Nec quicquam nunc eſt quod timeas: nam longiùs
A caſtris digreſſæ ſumus. Quin haud procul
A civitate nos jam abeſſe exiſtimo.
Ab. *Utinàm tu hæc vera prædices: ſed dic mihi*
Amabò cujus ſit caput quod porto. J. *Cujus ſit rogas?*
Ab. *Agedum, dic ſodes.* Jud. *Cujus arbitrare?* Ab. *Neſcio,*
Hera: ſed nihil eſt pol æquè quod ſciam lubens.
Jud. *Age, dicam; quandoquidem divinâ gratiâ*
Omni periculo nunc exemptæ ſumus:
Nam ad portam venimus. Ab. *Oh, audire geſtio.*
Jud. *Holofernis Aſſyriorum principis eſt hoc, quod geris, caput.*
Ab. *Væ miſeræ mihi, nobíſque omnibus!* Jud. *Tace*
Troch. 2. *Stulta: quos tu miſeros appellas, ego omnium*
Puto eſſe feliciſſimos: utpote quibus Pro-

Propitius eſt Deus. Ab. *Hera, téne auſam fuiſſe rem*
Tantam aggredi? Jud. *Quid ni, Abra? Non fit ſine*
periculo
Facinus magnum, ac memorabile: & Deum mihi
Adjutorem fore ſperabam. Neque hæc me ſpes Scaz.
Fefellit: divinâ enim ope, non meis, id eſt
Effectum viribus. Sed quid portam pulſare ceſſo, Catal.
Et civibus tam inſperatum impertire gaudium?
Heus, heus, aperito aliquis portam protinus. Ah! quid
moramini?
Rem omnem vobis incolumem ſalvámq; eſſe nuncio.

ACTUS V. SCENA V.

Melchias, Juditha, Sadocus, Ozias,
Joachimus, Achior.

Ejuſdem generis verſus.

CVjus ego vocem hîc audio? Jud. *Cujus arbitrare?* Mel. *Neſcio.* (ris,
Jud. *Hem, neſcis? Judithæ.* Mel. *Túne huc revertere*
Juditha, quam jamdudum interiiſſe putaveramus? Catal.
Jud. *Deus ſuâ me ſervavit clementiâ.*
Sed portam aperi, jam vos beavero. Mel. *Nihil*
Detrecto: ingredere. Agè, nunc dic ſodes Juditha,
Quidnam adferas bonæ rei. Jud. *Dicam, ſed non niſi*
Convocatis civitatis optimatibus. Mel. *Hem Sadoce* Troch.
Propera, ac Joachimum ſummum ſacerdotem, & Oziam,
Reliquóſq; urbis noſtræ proceres huc accerſe omnes.
Sad. *Cauſæ quid dicam?* Mel. *Judithan redijſſe.*
Eho, vola. (nobis
Mea Juditha, dic amabò quid ſit factum? aut unde Catal.

Salutem jam auguraris, cùm in graviſſimis malis
Verſemur miſeri? Jud. *Haud miſeros ego, ſed felices*
eſſe arbitror,
Troch. *Quos Deus ſuâ protegit ac defendit clementiâ.*
Mel. *Confiteor id quidem eſſe verum: ſed quidnam*
iſthuc ſit boni,
Quid te nunc nobis adferre ais, id herculè (obſecro.
Nimis ſcire cupiam Juditha. Agedum, nè celato,
Sed video unà cum Sadoco accedentem Oziam, &
Quos accerſi juſſiſti civitatis principes. (cæteros
Jud. *Hos ego nunc ingenti complebo gaudio.*
Ozi. *Ehem mea Juditha, itáne nobis te ſalvam re-*
ſtituit Deus?
Jud. *Utì vides, Ozia: atque adeò re geſtâ feliciſſimé.*
Itaq; animo jam nunc vos tranquillo atq; quieto eſſe
impero:
Catal: *In utramvis aurem otioſe ut dormiatis*
Scaz. *Fratres.* Ozi. *Eho, dic mihi, quid factum eſt? aut*
quid iſthuc eſt,
Juditha, quod tibi feliciter ceſſiſſe prædicas?
Jud. *Neſcitis quantum ego vobis adventu meo ap-*
portem boni.
Ozi. *Mitte ambages, oro. Quin potùs unico (dem*
Verbo dic, quo pacto ſe noſtræ habeant res: quæ qui-
Efflictæ, imò deſperatæ nobis fuerunt hactenus.
Jud. *Agite, expediam paucisſimis. Hem, Abra, quod*
habes
In pera profer caput. Abr. *Accipe, hera.* Jud. *Eia*
adeſte,
Troch. 2. *Atque ſpectate, obſecro, prodigium. Hoc Holoſer-*
nis caput
Eſt,

Est, principis Assyriorum, cujus insuperabilem
Tyrannidem, viréſq; invictas extimuistis hactenus.
Ozi. *O facinus inauditum! Caput Holofernis, Juditha!*
Quam ego rem novam audio? Joa. *Deum immortalem! nihil* (*put*
Unquam in vita audivi admirabilius. Tun' huc ca-
Adfers Holofernis? Jud. *Contemplamini, obsecro,*
An non sit. Ozi. *Præ gaudio, ità me Deus amet,*
ubi sim nescio:
Quia præter spem, atq; incredibile hoc nobis accidit.
Joa. *Bone Deus! cui unquam quicquam æquè feliciter, atque commodè*
Evenit? aut quis nobis fortunatior? (*testatem*
Nemo hercle quisquam: nam in nobis Deus po- Scaz.
Planè per te, mea Juditha, ostendit suam.
Jud. *Verè tu quidem isthuc dicis, atq; piè, utì te decet,* Troch.
Joachime. Hoc enim quod nobis obtigit bonum, haud
Industriâ aut virtute, sed divinâ ope (*meâ*
Et præsidio adepti sumus. Nam majus id est opus,
Quàm ut humanæ hîc quicquam sibi vires arrogent.
Ozi. *Scio, mea Juditha, scio, non nisi Dei opitulante*
gratiâ (*minus*
Te facinus tam arduum perficere potuisse. Nihilo-
Erit hoc tibi memorabile apud posteros tamen,
Te maximo vitæ periculo, in tanta rerum omnium Troch.
Desperatione nobis subvenisse: téque
Patriæ salutem vitæ præposuisse tuæ. Jud. *Nihil*
moror
Inanem gloriam: Deo solùm nobis sunt maximæ

Agendæ gratiæ, qui & vitam incolumem & integram,
Illæſámque pudicitiam ſervavit mihi.
Sed auſcultate fratres, quid nunc porrò vos facere velim. (muris
Scaz. Ozi. *Quid, Juditha?* Jud. *Caput hoc Holofernis ex*
Suſpendendum, & mox ſimulac exortus ſol fuerit, in hoſtium (impetu
Caſtra irrumpendum vobis arbitror. Quo inopinato
Illi perculſi, ad excitandum principem
Dimet. *Suum procurrent illico.* (guine
Quem ubi obtruncatum atque volutatum in ſan-
Suo conſpexerint, ſubitâ formidine
Atque pavore exanimati, fugient protinus.
Quos unà cum illis, qui hæc montoſa loca incolunt
Vos inſecuti facilè trucidabitis,
Atq; interimetis omnes. Sed priùs Achiorem velim
Huc ad nos accerſi jubeatis: ut videat ejus caput
Qui gentem Iſraeliticam contempſit tam procaciter.
Et à quo ad nos, tanquam ad mortem, eſt miſſus. Oz. *Age, fiat: hem*
Sadoce, propera, atque Achiorem ex noſtris huc accerſe ædibus.
Sad. *Faciam herculè ſeduló.* Ozi. *O nos feliciſſimos!*
Troch. *Eia Juditha, næ tu mulier es pia, atque beata*
Præ reliquis, quæ vivunt, mulieribus: cùm tibi
Propitius ſit Deus, qui tanta támque prodigioſa per
Te nobis præſtitit. Ju. *Ozia, hic ſolus laudandus, hic*
Nunquam intermittendis celebrandus eſt præconiis.
Sed adeſt Achior: ehodum Achior, en caput illius,

Qui

Qui propter nos tibi infensus, se perditurum te Scaz.
Miseris minabatur modis! Ach. *Deus bone!*
Quid istuc est prodigii? ah! animus pol stupet,
Genuáque deficiunt mihi. Joa. *Ehem: quid istuc, Achior?* (secro, &
Itáne in terram prolaberis? animum recipe, ob-
Ad te redi. Ach. *O admirandam Dei potentiam!*
O mulierem quavis beatiorem fœminâ!
Nihil unquam in vita audivi admirabilius.
Nunc itaque relictis, quibus hactenus involutus Troch.
Fui, erroribus, eundem quem vos veneramini,
Quoad vixero, religiosè colam Deum:
Si modò vos in consortium vestrum me recipere
Dignemini. Joa. *Euge, recipimus, ac libenter hercule.* (tia.
Jud. *Bene facitis: & Deo pol nobis est habenda gra-*
Nunc quisque se ad pugnam paret. Mel. *Age, placet: faxo armatos* Scaz.
Nostros omnes hîc præsentes videatis protinus.
Ozi. *O nos felices! cùm tuâ operâ ac virtute, mea Juditha,* (tulit
Immanem hunc, impiúmque tyrannum è medio sus-
Deus. Sed quonam nos munere tantam hanc tuam
Erga nos compensabimus beneficentiam?
Quibus te laudibus, quibus celebrabimus præconiis?
Nihil unquam tam magnificè dicemus vel faciemus tibi,
Quin virtus plus mereatur tua. Jud. *Apagesis, nihil*
Ego me promeritam existimo. Dimet.
Quod divinæ acceptum ferri debet clementiæ.

Ob id me aut magni pendi, aut laudari à quoquam, impium,
Et iniquum eſſe arbitror. Sed heus Sadoce, tu
Caput hoc de muro conſpiciendum propone hoſtibus:
Niſi quid diſſentitis fratres. Joa. *Et hîc,& alibi tibi*
Lubenter paruerimus, Juditha. Sadoce, ocyùs
Hoc effectum reddito. Sad. *Faciam herculè ſedulò.*
Troch. Ozi. *O Deus, ſerva obſecro nobis hæc bona.* (*Bone*
Sed Melchiam eccum redeuntem conſpicio procul.
Deus, quantam hominum adducit multitudinem!
Videte ſodes quàm læti & quàm alacres ſient.
Joa. *Nihil pol mirum, tanto ac tam inſperato intellecto nuncio.* (*petu*
Jud. *Portam nunc aperiri jube, Ozia, ut omnes im-*
Troch. *Inopinato ſimul in hoſtes irruant.* (*ros:*
Ozi. *Agedum, pandatur porta. Eia,præbete vos vi-*
Et ſtrepitu clamoréque quanto poteſtis maximo,
In hoſtium irrumpite caſtra, & divinâ freti gratiâ,
Fugate, ſternite, atq; trucidate impium, (*cedite*
Ac barbarum iſtud hominum genus. Mel. *Ebo,pro-*
Viri, victoriam nobis in manibus conſtituit Deus.
Fugam dabunt, ubi ducem ſuum occiſum cognoverint.

ACT. V. SCEN. VI.

Thraſo, Labrax, Bagoas, Ammonides.

Ejuſdem rationis verſus.

INfortunatos pol Labrax ego nos eſſe arbitror,
Quibus ſuper montem hunc uſque excubandum ac vigilandum fuit:
Cùm reliqui noſtri exercitûs duces genio

Interea

Interea indulſerint, vinóque ſe compleverint
Affatim. Lab. *Hæc belli alea eſt, ſed luceſcit : qui-* Troch. 2.
eſcendi
Atque adeò potandi, ſi lubet, jam dabitur copia.
Sed quid hoc rei eſt, quòd tantam civium
Ex urbe conſpicio erupiſſe multitudinem ?
Cùm nullus omnino auſus fuerit prodire hactenus.
Thr. *Neſcio per Jovem : quin huc ad nos rectâ per-*
gunt viâ. (*ſperatio,*
Lab. *Credo, ut fit, omnium rerum inopia, atque de-*
Ignavos etiam fortes ſtrenuóſque facit. Thr. *Age,*
In caſtra nos ſine morâ conferamus, &
Rem, quo pacto ſe habeat, renunciemus. Lab. *Conſulis*
Probé. Bag. *Expergiſcere ſodes Bagoa, ſomnúmque*
oculis excute :
Nam clarus jamdudum illuxit dies : pol crapulam
Heſternam nondū etiam me edormiviſſe ſentio ſatis:
Neque mirum id certè, cùm nunquam me epulatum
meminerim
Lautiùs, nunquam prolixiùs. Nunc imperator Troch.
Noſter in amore eſt totus, mulierem illam comple-
ctens, quâ ego
Pol in vita elegantiorem vidi neminem.
Sed eccum Ammonidem. Heus Ammonide, quid
te tam manè
E lecto expulit, qui herì tantum piberas ? Am. *Sitis* Troch.
Mehercule è primo ſomno experrectum me, hactenus
Miris diſcruciavit modis. Ohe, cedò quod bibam.
Bag. *Huic etiam nunc homo eſt ebrius. Sed quid hoc,*
Quòd milites huc ad nos perturbatos properare vi-
deo ?

Thr. *Opportunè pol te hîc ſtantem reperimus, Bagoa.*
Bag. *Ah! quid trepidatis? quídve exanimati eſtis, obſecro?*
Lab. *Ad principem in conclave ingredere protinus.*
Caral. Bag. *Quid ità?* Thr. *Rogas? hoſtes omnes ex civitate*
Egreſſi, celeri huc accurrunt gradu. Bag. *Quid audio?*
Lab. *Age, propera, quid ſtas?* Bag. *Non auſim.* Thr. *Hem, non? quid igitur*
Faciendum cenſes? Am. *Nos illos facilè repulerimus*
Scaz. *Maſtigias.* Lab. *Iſodes, Bagoa: nam quod*
Cavere potes, ſtultum eſt admittere. Bag. *Eo.* Am. *Vah! neque*
Verum neque veriſimile mihi videmini
Dicere, neq; uti fortes viros decet. Th. *Vera herculè*
Quæ nuncíamus invenietis omnia.
Et pol ſatìs conjicere, aut intelligere nequeo,
Unde hæc tanta apùd hoſtes exiſtat rerum commutatio, ut
Qui ex muris urbis jampridem vix auſi fuerint proſpicere,
Nunc non metuant ad noſtra caſtra propiùs impetu
Tanto procurrere. Bag. *Væ nobis miſerrimis!*
O cœlum, ô terra, ô maria Neptuni! Am. *Hei mihi!*
Quid ità times tremíſq; Bagoa? Bag. *Nulli ſumus,*
Actum eſt, Ammonide. Lab. *Quid ità? cedó.* Bag. *Periimus funditùs.*
Am. *Quin dic, quid eſt?* Bag. *Holofernem noſtrum principem*
Obtruncatum in conclavi reperi miſer.

Adeſte

Adeſte ut ſpectetis flagitium. Am. *Prohibeant*
Iſthuc ſuperi: væ nobis infelicibus!
Lab. *O facinus indigniſſimum!* Bag. *Hebræa illa venefica*
Os ſublevit nobis, quam nuſquam ego invenio. Vah! diſpudet,
Tam turpiter nobis data eſſe verba. Am. *Eſt, ut ais, Bagoa;*
Illa nos miſeros ſuis circumvenit fallaciis. Troch.
Thr. *O ſcelus inauditum! ô ingentem confidentiam!*
Hinc ille repentinus hoſtium incurſus Troch. 2.
In nos. Eheu! quid conſilii das, Ammonide?
Am. *Neque pol conſilii locum habeo, neque auxilii copiam:*
Nam ità ſum perturbatus, ut animum Dimet.
Ad cogitandum inſtituere nequeam. Tum præ formidine
Pedibus vix inſiſto miſer. Bag. *Quin fugimus, quantum poſſumus:*
Dum ſalvi, atque incolumes ſumus. Am. *Non diu erimus, per Jovem:*
Namque hoſtium imminentium ſtrepitum, ac tubæ
Vocem audire videor mihi. Fugiamus, Bagoa.
Bag. *Probè mones.* Am. *Præcurrite vos: ego jamjam* Scaz.
Cum toto ſequar exercitu. Sed næ ego homo ſum
Stultiſſimus, qui non ipſe mihi in tanto conſulam
Periculo. Agè, nihil moror exercitum:
Namq; hocce tempus præcavere mihi me, non aliis ſinit.

ACTUS

ACTUS V. SCEN. VII.

Melchias, Sadocus, Azarias.

Iambici ſenarii & ſeptenarii.

NUnc irruendi tempus eſſe exiſtimo.
Hem, macte virtute: Deus noſtros conatus ſuâ
Secundabit clementiâ. Sad. *Agite, quiſque ſe*
Virum præſtet. Nè metuite impias hominum
Troch. *Barbarorum copias: nam adverſus hos abundè*
Nos muniet, atque tuebitur Deus. Et ſi humanitus
Quid fortè nobis acciderit, equidem pro patria,
Ac religione qui perit, non interit pol turpiter.
Scaz. 2. *Sed quidnam hoc eſſe dicam, Melchia, quòd è caſtris*
Videmus prodeuntem neminem? Mel. *Credo*
Illos reſciviſſe imperatoris ſui
Necem, & ob id perculſos metu fugiſſe. Sad. *Ità*
Me Deus amet, ut mihi nunc verum videris dicere.
Octon. *Accedamus propiùs. Deum immortalem! deſerta*
hîc ego
Conſpicio eſſe omnia. Eho, accurrite, ſpolia
Hîc ~~nobis ſunt~~ relicta ſplendidiſſima. Mel. *O*
Octon. *Admirandam divini numinis clementiam!* Aza. *Bone*
Deus! quàm ſæpe eveniunt, quæ non audeas
Sperare? Sed quidnam faciendum cenſes, Melchia?
Hoſtéſne perſequemur, an priùs urbis principes
Scaz. *Hujus rei reddemus certiores, ut*
Ex illorum ſententia agamus, quicquid hîc
Faciendum porrò ſit nobis? Mel. *Mittamus protinus*
Aliquem: quin tu potiùs ipſe i, Azaria, rei

Tum

Tam prodigioſæ nuncius. Nos interim
Partim prædam hanc opimam, quam nacti ſumus,
Servabimus, partim fugientes inſequemur Catal.
Hoſtes. Aza. *Nihil pol unquam injunctum eſt mihi,*
Quod fecerim
Lubentiùs. Næ ego gratiſſimum apportabo nuncium. Octo.
Age Azaria, omnem è corpore torporem excute:
Viarúmque omnes aſpernare crepidines.
Nam quemcunque hac in re laborem reperis,
Eum tibi abunde penſatum iri credito.
Sed ſatìs hîc ceſſatum eſt: nunc me inpedes quantum queo.

ACTUS V. SCENA VIII.

Ozias, Juditha, Joachimus, Azarias.
Ejuſdem generis.

E Nimvero, niſi me mens fallit, ſpero ex ſententia Octo.
Hanc rem nobis porrò eventuram, Juditha:
Adeò animus nunc gaudio geſtit mihi. Jud. *De eo*
Pol haud dubito, Ozia. Sed extra portam paululum
Progrediamur: ſpero adfuturos modò, qui nuncium
Nobis gratum, ac jucundum ſunt allaturi. Joa. *Id quidem*
Et ego brevi confido fore. Aza. *Deus bone!*
Boni quid adfero? Sed nequaquam hic mihi (mora.
Subſiſtendum arbitror. Ad urbem ſine ulla pergo
Ozi. *Hem Juditha, neſcio quem huc accurrentem*
video. (*de*
Bonum herculè, id quod apportat, fore auguror. Vi-
Ut geſtiat, útque lætus, atque alacris ſiet.
Jud. *Azarias eſt.* Joa. *Aut ille eſt, aut oculi hal-* Catal.
lucinantur *Mihi.*

Mihi. Aza. *Sed non procul à porta video ſtare neſcio*
Quos: illos primùm delibutos reddam gaudio. Joa. *Is*
Catal. 2. *Eſt ipſus: occurramus.* Aza. *Eho, nemo geſtientem*
Azariam videt? nemo illi gratulatum
Advenit? Jud. *Audin' quid dicat, Ozia?* Ozi. *Oh!*
quid ni audiam?
Aza. *Sed adſunt, quos optabam.* Jud. *Hem Azaria,*
quid ità (*tha,*
Geſtis, aut quid lætus es, obſecro? Aza. *Mea Judi-*
Troch. 2. *Quæ eventura prædixiſti, contigerunt omnia.*
Hoſtes ſubito terrore, ac formidine
Exanimati, cuncti fugerunt turpiter.
Ozi. *O ſummis laudibus celebrandam Dei*
Dimet. *Benignitatem! ô numinis*
Divini nunquam nobis reticendam clementiam!
Oh, Azaria! ob, mi frater! quid nobis felicius,
Si quidem tu hæc vera prædicas? Aza. *Veriſſima*
Octo. *Reperietis quæ nuncio. Nunc adeò ad vos ſum miſ-*
ſus, ut,
Quid præterea faciendum ſit, ſtatuatis protinus.
Joa. *Agitedum, ingrediamur, ut accitis cæteris*
Urbis magnatibus, de eo unà conſultemus: &
Tantam, támque admirabilem erga nos Dei ſimul
Omnes laudemus, atque prædicemus beneficentiam.
Jud. *Piè atque prudenter. Præcedite vos: ſequor.*

PERORATIO.

Iambici ſenarii & ſeptenarii.

POſthac egredientem hîc nullum videbitis:
Nam ſi quid eſt quod reſtat, intus tranſigetur.
At *Subſi-*

Subsistite etiam nunc paulisper, & coronidis vice Octo.
Quam autor subjicit, audite admonitiunculam.
Hæc, quam spectâstis, sacra est historia, non ludicra,
aut
Profana fabula. Itaque ad anagogen, ac mysticum
Arcanúmque rei sensum animos advertite seduló.
Vidistis hîc Holofernem, glorioſum atque impium
Suarum virium ostentatorem, qui non modò
Homines pios, sed ipsum etiam Deum procaciter
Convitiis probrisque incessere est ausus. Sed quam, Octo. 2
precor,
Catastrophen nefanda illius sortita est immanitas,
Deóque exosa ostentatio? Non fortiter
In acie cum viris pugnans, sed ebrius
A muliere imbelli obtruncatur turpiter.
Eant nunc impii tyranni, ac viribus
Opibúsque suis confisi sese jactitent:
Minisque cœlum territantes, neminem sibi
Aut formidandum, aut extimescendum putent.
Cùm nihil adversus Deum ipsorum impotentes Troch.
Valeant molitiones, nihil conatus improbi;
Quos divinâ adjuti ope facilè declinant boni,
Ut sacra hæc nos docet, monétque historia: quam
Ludo vobis hîc exhibuimus comico.
Qui si placuit, agite dum sodes, PLAUDITE.

FINIS.

❧ PSEUDOSTRATIOTÆ. FABULA JOCOSA, atque ludicra.

Actorum nomina.

Phormio, Victor.
Dorio, ahenarius faber.
Perilla, Phormionis uxor.
Bromia, Dorionis uxor.
Lesbia, caupona.
Syra, Lesbiæ ancilla.
Chremes, rusticus.
Nisa, Chremetis uxor.

❧ PROLOGUS.

Trimetri Iambici.

PAcem, & quietem vobis atque publicam
Tranquillitatem grex exoptat scenicus,
Quicunq; huc confluxistis, fabulam hanc novam
Spectaturi, nostrósque Ludos comicos
Hodie vestrâ decoraturi præsentiâ,
Vos appello, quicunque liberalibus
Atque ingenuis animum excoluistis artibus:
Et candidâ qui humanitate præditi,
Studiis bonorum provehendis sedulò
Incumbitis, nigrósque odistis Zoilos.
Malevolos nil moramur: qui dum industriam
Nostram culpant, suam produnt insciti am.
Nunc quàm sumus exhibituri audite fabulam:
Non sacram, aut seriam, ut consuevimus hactenus,
Verùm festivam, jucundam, atque ludicram.
Jocos hoc tempus postulat, & facetias,

Salés-

Salésque, ſed caſtos tamen atque innoxios.
His nos jam ludere permiſit didaſcalus.
Neque id ſibi vitio vertendum exiſtimat.
Bonorum habet exemplum, quo ſe defendere
Facilè queat ab invidorum morſibus. Troch.
Valeant igitur malorum hominum calumniæ,
Quos non melius ulciſcaris, quàm ſi auribus
Obturatis prætereas, nihilique æſtimes.
Abunde ſibi ſatis factum putabit, ſi ſuam Sept.
Operam vobis non diſplicere ſenſerit.
Cui hoc ſolum eſt in votis, ut quas hactenus
Et fecit, & poſthac facturus eſt, bonis
Probet comœdias: ſive illæ ſint ſacræ,
Seu ſint futuræ ludicræ. Verùm ſatis
Prolixâ oratione præfatus mihi
Videor. Agitédum, ad argumentum fabulæ
Attenti quæſo eſtote abſque ullis fabulis.

PERIOCHA.

Duo combibones admodum diluculò
Foras nuà egreſſi, ad potandum commeant.
Uxores per totum illos quærunt oppidum.
Mox deprenſos plagis contundunt plurimis.
Hi poſtea Hiſpanos mentiti milites,
Ruri adoriuntur ruſticum, miſeríſque eum
Exercent, & cruciant modis. Qui ſumptibus,
Magníſque impendiis gravatus, conjugis
Subſidio ex ædibus ambos exturbat, probè
Sugillatos. Compulſi mox inopiâ, Catal.
Domum ſe recipiunt: & confeſſi ſuam
Culpam, cum uxoribus redeunt in gratiam.

ACTUS

ACT. I. SCEN. I.

Phormio.

Senarii & ſeptenarii Iambici.

NÆego hominum qui vivunt ſum infeliciſſimus,
Cui præter alia eáq; innumera incommoda,
tam procax,
Difficilis, támque imperioſa uxor contigit.
Cum furia quapiam infernali vitam agere mihi
Videor, adeò ſuis dies noctéſque me exagitat,
Scaz. *Cruciátque præſtigiis. Quanquam operi ſedulo in-*
Uſque officio meo perſungor gnaviter: (tentus,
Nunquam tamen ſuis me rixis atque jurgiis
Obtundere, & enecare ceſſat bellua. (eſſe me,
Mirum eſt profectò, etiam nunc animi compotem
Neque jampridem redactum eſſe ad demeutiam,
Qui cum tali Tiſiphone annos jam vixi plurimos.
O me temerarium, atque hominem multo omnium
Stultiſſimum! qui tam duro, & inamabili
Capiſtro collum irretiendum præbui: unde quo
Troch. *Pacto me expediam, aut quibus rationibus*
Scaz. *Exolvam, planè neſcio miſer: tam arcto,*
Támq; inſolubibi nodo illigatum me eſſe ſentio, ut
Malè illos perdat Jupiter, nobis jugum
Scaz. *Iſtud qui impoſuerunt graviſſimum: qui tam*
Dcto. *Moleſtas, odioſáſque maritis injecêre compedes:*
Sed quid agas? Quod factum eſt, infectum reddi non
poteſt.
Cui cum cacodæmone, ut aiunt, navem ingredi
Contigit, ei inter navigandum mores illius,
Omnéſque ſunt ferendæ injuriæ: non diutiùs

Tamen

Tamen quàm cùm in portum ſit perventum: tum eo
Relicto, liberum eſt abire quolibet. (ſcr?
Sed quàm procul ego adhuc ab illo portu abſum mi-
Neque de ulla re ſum ſollicitus magis, quàm nè Scaz.
Ad eum nunquam acceſſus concedatur mihi:
Niſi quis Deus Apomechanes, *utì dici ſolet,*
Apparens, de medio hanc tollat veneficam.
Tum ego me quovis homine feliciorem deputem. At
Nequaquam pol hoc eſt ſperandum mihi, cùm ultra Scaz.
Neſtoreos annos illa ſit victura ſacrilega. (Hem,
Sed jam ſatìs ſupérque querelarum eſſe exiſtimo.
Virum, non fœminam te eſſe recordare, Phormio.
Quin potiùs ità te compara, ut quicquid animo
Ægrè eſt, procul abs te removendum atque pellen-
dum putes.
Agedum, ſic pol poſthac facere certum eſt mibi.
Nunc itaque quemadmodum ſtatueram, his Bac-
chanalibus
Pagos vicinos, atque etiam longiùs ab urbe diſſitos,
Perambulare pergo, probè, utì conſpicamini,
Oneratus. Quoniam hoc tempore, ruſticis paſſim Scaz.
Conviviis, atque genio indulgentibus,
Confido commeatum ventri haud defuturum Catal.
Famelico: idque ſine labore, atque opere tamen,
Quo pol domi miſerè crucior, ac torqueor
Infelix. Sed quemnam huc procul accedentem con-
ſpicor?
Eſtne hic Dorio familiaris meus, ac fidiſſimus
Compotor? Is eſt ipſus, commodè herculé.
Hìc illum præſtolabor, dum propiùs acceſſerit.

ACTUS I. SCENA II.

Dorio, Phormio.

Ejuſdem generis verſus.

Hyper. *Mirum ni mihi mater fuerit Ignavia,*
Patérque Lethargus, ità laborem corpus ex-
timeſcit
Meum, adeóque nihil otio dulcius eſt mihi. Itaque
Oct. Scaz. *Relictâ, quæ me jam ſatìs ſupérque defatigavit,*
Troch. *Officinâ; atque uxore, quam habeo domi,*
Octo. *Quavis moleſtiorem Xanthippe; lebete ac cacabo*
In humeros ſublato, opportuno hoc tempore,
Quo omnia paſſim lætitiâ, commeſſationibus,
Conviviſque perſtrepunt, hinc longiùs
Abire decretum eſt mihi: ubi mea me haud facilè
Eſt inventura blitea. Satìs jam diu
Non ſecùs ac claudus ſutor deſedi domi.
Credo reperturum alicubi me non opus,
Troch. *Quod quidem cane pejus & angue ſemper horrui,*
Sed pabulum huic gulæ atque aqualiculo gratiſſimū:
Nempe petaſonem, aut pernam, aut armum aliquem
ovillum, bene
Troch. *Aſſum. Cui quidem potus ſi acceſſerit*
Talis, quali à ſummo mane, uſq; ad multam noctem
heri (*quovis*
Scaz. *Me opplebam largiter: O (Deus bone!) tum ego me*
Apitio beatiorem, atque adeò ipſo Midâ,
Scaz. 2. *Aut Cræſo ditiorem exiſtimem. Et ſpero*
Eventurum quod auguror, ità animus præter
Solitum geſtit mihi. Sed in ipſo tempore
Eccum ſodalem Phormionem non procul

Hinc

Hinc ſtantem conſpicor, ad iter quoq; inſtructum, Scaz.
Vtì videtur. Nullum pol ego nunc obvium
Mihi dari malim. Accedam, atque alloquar. Hem,
hîccine
Aſtabas, Phormio? oh, ut te aſpicio lubens!
Phor. *Tuus quoque, per Jovem, conſpectus, Dorio,*
Mihi longè eſt gratiſſimus: atque ob id procul
Te huc accedentem conſpicatus, ſubſtiti
Lubenter herculè, atque adventum expectavi tuum.
Dor. *Facis amicè, atque ut te decet.* Dimet.
Sed quid te tam manè evocavit è lecto, qui herì
Tantum biberas? Lucri bonus odor, opinor, afflavit Scaz.
Nares tuas. Phor. *Non pol ſpes lucri, aut quæſtus* Octo.
tam diluculò, at
Uxor ſuis è nido me exturbavit jurgiis.
Dor. *Quid audio? etiam hîc illa tecum litigat?*
Phor. *Quaſi tua hoc nunquam fecerit hactenus.* Dor.
Frequentiùs
Quàm volui, Phormio. Phor, *Credo, & tamen mea*
Tuam longè ſuperat procaciâ: itaq; nuſquam mihi
Conceditur, illâ præſente, quies. Et ob id ubivis gen-
tium Octo.
Malo eſſe, quàm domi. Dor. *Sapis meâ quidem*
Sententiâ: nam ego quoque crucem nonæ què atque
meam
Exhorreſco veneficam. Sed quò nunc eſt iter?
Aut ubi quæſtum tibi futurum exiſtimas?
Phor. *Ego hoc tempore, nè quid amice ſimulem, nullo* Scaz.
Labore me fatigare ſtatui: à quo aliàs quoque
Non mediocriter abhorrere ſoleo, ſed quod Scaz.

Dies hi poſtulant, curandam cuticulam
Mihi eſſe duxi, genióque indulgendum affatim.
Dor. *Cur igitur hæc circumfers, aut quare ad opus*
te paras?
Phor. *Vis dicam, Dorio? ut os uxori ſublinam.*
Octo. Dor. *Ha, ha, he, ad eundem modum ego quoque non*
rarò fallo meam. (*Non ſitis?*
Sed quid, quod te rogem? Phor. *Quid, obſecro?* Dor.
Phor. *Utinam ſit qui iſthuc cupiat experirier,*
Mihíque cantharum offerat! Malè peream
Niſi totum, quantumvis capacem, protinus unico
Hauſtu ebibam. Dor. *Mihi quoque ex compotatiun-*
cula,
Quam in multam noctem producebamus herì,
Fauces ariditate crepitant. Phor. *Eamus ergó: quid*
Stas? Sed ubi nunc cerviſiam arbitrare nos (*quere.*
Inventuros bonam? Dor. *Non procul hinc: hem, ſe-*
Rectâ iſthùc jum te deducam viâ. Phor. *Quó?* Dor.
Ad Lesbiam. (*ximo*
Troch. Phor. *Feſtivámne illam mulierculam, quæ in pro-*
Hoc habitat vico? Dor. *Eam ipſam.* Phor. *Eamus*
ergó: nam
Nimis vereor, nè, ſi hîc ſubſiſtamus diutiùs,
Uxor obtorto collo me intrò retrahat. At at, crepat
Troch. *Oſtium: in pedes nos conjiciamus quantum poſſumus.*

ACTUS I. SCEN. III.

Perilla.

Ejuſdem generis verſus.

EHo, quid hoc monſtri eſt? quò tam ſubitò meus
Hinc ſe ſubduxit furcifer? credo hîc eum
Aliquem

Aliquem conſpexiſſe cacodæmonem, adeò
Has horret ædes, adeóque invitus eſt domi.
Non tamen illum puto hinc tam citò abiiſſe longiùs,
Sed alicubi hîc aſtare otioſum pro foribus,
Et cum vicinis de rebus frivolis, nihilque ad Troch.
Farinam conducentibus confabularier:
Aut percontari res novas. Quod pol multò facit
Lubentiùs quàm opere ſe exercet ſuo. At
Quid hoc? nuſquam hîc ego illum conſpicio miſera.
Perii, mirum ni ſe rurſus aliquò abdiderit
In diverſorium, aut in proſtibulum potiùs.
Eheu! nullam me miſeriorem uſquam arbitror
Mulierem vivere. Utinam terra dehiſcat, méque Octo.
abſorbeat
Suo hiatu! tam me vitæ piget ac tædet meæ:
Nam cur hac luce frui cupiam diutiùs?
Quocunquè me verto, luctus atque miſeria
Me urgent, premúntque undique. Tum paupertas, grave
Profectò onus, rerúmque neceſſariarum
Penuria, ad hæc liberorum grex inops, Troch. 2.
Nudus, atque famelicus, eò me redigunt infelicem,
Ut quò me vertam, aut quid agam, planè neſciam.
Fruſtra hîc ego lamentando conſumo diem. (*At*
Quin potiùs miſſas facio querimonias,
Quibus proficio nihil: atq; me ità comparo,
Non perpeti diutiùs nebulonis contumelias, Octo.
Quem jam, ubi ubi eſt, per totum quæram oppidum, inventúmque ità
Exercebo, atque ulciſcar ſacrilegum, ut hujus

Diei, meíque, quoad vivet, memor ſiet.
Et primùm viſam apud Dorionem vicinum hunc, ubi
Eam nunc eſſe cogito: nãm cum illo potitat
Libenter. Dignum pol patellâ operculum:
Adeò ille huic noſtro eſt ſimilis per omnia.
Ignavus, iners, tardus, ſtipes, potator ſtrenuus.
Unum ſi nôris, alterum cognoveris:
In eodem mihi videntur ludo edocti ad nequitiam.
Sed eccum Bromiam ejus uxorem: hanc adoriar.

ACTUS I. SCEN. IIII.

Bromia, Perilla.

Senarii & ſeptenarii Iambici, admiſtis paucis octonariis.

VBi ille ſceltus eſt? vah! nuſquam eſt: heu me miſeram! occidi.

Scaz. *Rurſus tam manè? ut illum dii deæq; perdant, qui*
Tot mihi curas, tot ſolicitudines parit. (giam.
Porcum pol mihi maritum, malim, quàm hunc maſti-
Per. *Irata eſt, neque quæ loquitur intelligo ſatis:*
Accedam propiùs, atque compellabo. Hem Bromia,
Quid eſt, quòd hîc ſtomachare ante oſtium? aut quid accidit
Tibi? ſatin' ſalvæ res? Bro. *Hem, Perilla, tun'*
Hîc aſtabas? ignoſce, non prævideram (age,
Te. Per. *Credo: ſed quid triſtis es, aut quem incuſas?*
Dic ſodes Bromia. Bro. *Quem incuſem rogas? quem niſi meum?*
Per. *Maritum?* Bro. *Eum ipſum, qui nunc ſi detur, faxo meas*
Experiatur manus: oſtenderem quid ſit, dolis
Ac ſycophantiis uxorem fallere.

Pe-

Pe. *Tu pol mecum in eodem luto hæres, Bromia.* (cro?
Sed quid tuus ille deſignavit? aut ubi nunc eſt, obſe-
Bro. *Credo hinc illum abiiſſe in malam crucem: &*
utinam (*imprecata ſum*
Revertatur nunquam! Per. *Ego quoque idem ſæpe* Dimet.
Meo. Sed cedò quod rogo.
Bro. *Dicam. Cùm herì totum potando exegiſſet diem,*
Tandem multâ nocte reverſus domum, (*Deum*
Immortalem!) *quam ille temulentus excitat*
Ibi nobis tragœdiam! quas turbas, & tumultus Catal.
Ciet! nunc quoq; cùm ego illum operi intentum puto,
Neſcio quò ſe clàm ſubduxit modò. Per. *Facilè,*
Ità me Deus amet, id eſſe divinabam: eoſdem enim
Ludos hodie meus mihi fecit furcifer:
Et propterea huc illum quæſitum egreſſa ſum foras.
Bro. *Quid ais? ô nos infelices, quæ talibus*
Maritis nupſimus! quid reſtat, obſecro,
Niſi ut perpetuò ſimus miſeræ? nam meus quidem
Frugi futurus eſt nunquam. Per. *Neque de meo*
Quicquam ſpei eſt reliquum mihi. Dimet.
Adeò in naturam jampridem illi verſa eſt malitia.
Tamen inultum, quod mihi fecit hodie, nunquam
auferet: (*ſoriis;*
Nam pergam eum porrò in omnibus quærere diver-
Pugnos, ſi vivo, non evitabit meos,
Ad manes imos etiamſi confugerit. Mori
Me malim, quàm non tantam ganeonis illius
Ulciſcar impudentiam. Atq; idem, Bromia, tibi quoq;
Faciendum cenſeo: facilitate enim nihil
Effectum eſt hactenus: atque adeò tales eos

Nobis noſtrâ reddidimus indulgentiâ: dictum eſt vetus,
Phryx non niſi verberibus emendari ſolet.
Scaz. Brom. *Agedum, placet. Malo nodo malus nobis*
Quærendus eſt cuneus. Per. *Rectè, laudo.* Brom. *Sequar*
Quocunquè præceſſeris. Per. *Ungues mihi pol pruriunt:*
Væ illis ſi quidem in noſtras hodie inciderint manus.

ACT. II. SCEN. I.

Phormio, Dorio, Lesbia, Syra.

Ejuſdem generis verſus.

HEm Dorio, quo pacto ſe tuæ habent fauces, & quomodo (tur ſiccitate
Catal. *Valet ſtomachus?* Dor. *Rogas Phormio? pol gut-*
Jamdudum exaruit mihi: & lupo eſurientior
Sum. Phor. *Mihi quoque ſitim non parvam hæc concitavit ambulatio.*
Dor. *Væ cantharo illi, qui ori primus occurret meo:*
Nam pumice aridior, & quavis ſpongiâ
Siticuloſus ſum magis. Sed eccam Lesbiam
Foras conſpicio prodeuntem. Juppiter
Supreme, quàm elegans & quàm venuſta eſt! formæ gratia (vibus
Venerem ſuperat ipſam. Les. *Demiror nullum ex ci-*
Huc etiamnum devertiſſe adjentaculum,
Præſertim hoc Bacchanaliorum tempore,
Scaz. *Quo adventuros ſperabam plurimos. Præter*
Opinionem iſthuc mecaſtor accidit mihi.
Sed credo, ut fit, frugalitatem ac temperantiam

Multos

Multos docet penuria: & hoc bellum, quo plurimos Scaz.
annos (*dis,*
Hæ noſtræ regiones miſeris jam divexatæ ſunt mo-
Multorum loculos exhauſit penitus: hinc noſter
quæſtus eſt (*quibus*
Frigidior. Nihilominus tamen credo adfuturos, à
Lucellum aliquod nunc expectandum ſit mihi. (*pit:*
Sed eccos quos volebam: pol Salus me ſervatam cu-
Non alios magìs ego nunc optârim mihi:
Nam belli ſunt homunculi, faceti atque lepidi.
Phor. *Accedamus, eámque appellemus comiter.*
Quem hîc ante ædes præſtolare Lesbia, Troch.
Suavium, atque delicium meum? Oh, ut te ample-
ctor lubens! (*& ut*
Leſ. *Vos opperiebar advenientes.* Dor. *Facis amicè,*
Te decet. Leſ. *Adventus pol veſter multo omnium*
Mihi eſt gratiſſimus. Dor. *Vis ut id ex animo exi-*
ſtimem
A te dici, Lesbia? age, da mihi oſculum, mea
Feſtivitas. Leſ. *Nihil detrecto: tale enim*
Quid vobis negare, aut eo etiam amplius, religio
Mihi eſſet maxima. Sed intrate ſodes, atq; ſarcinas
Deponite, ut hilarem lætúmq; hunc ſumamus diem.
Phor. *Placet: ſed cantharum promi, & menſam in-*
ſterni jube. (*ra.*
Leſ. *Nihil in me erit moræ. Hem Syra, ocyùs exi Sy-*
Syr. *Adſum: quid me facere jubes, hera?* Leſ. *Inſterne* Scaz.
Menſam. Dor. *Primùm omnium amabò cerviſiam*
Promi jube: nam ingens fauces meas urget Scaz.
Ariditas. Leſ. *Næ tu pol antiquum Dorio obtines.*

Age

Age Syra, prome cantharum. Dor. *O dulciſſimam*
Troch. *Cantiunculam!* Leſ. *Tales mihi hoſpites*
Gratiſſimi eſſe ſolent: nam edaces illos pamphagos
Nihil moror. Syr. *Sit fauſta vobis hæc cerviſia.*
Dimet. Dor. *Habeo pol gratiam, Syra;*
Tibi viciſſim benefaxim lubens: præbibo tibi
Scaz. *Dimidium, Phormio.* Phor. *Perge: quid cunctare,*
ceſſator?
Troch. *Nam ſiti hercle jamdudum enecor. Ut Dii*
Deæq, te omnes perdant! totum exhauris, impudens?
Dor. *Quæſo nè ægrè feras: nam imprudens ebibi.*
Mirum ni mihi favillæ aut prunæ inhæreant in gut-
Nam vix etiamnum me bibiſſe ſentio. (ture,
Troch. 2. Leſ. *Mitte iſthæc, Syra, & ſine mora alium prome*
Cantharum: atque audin'? fac diligenter annotes.
Syr. *In hoc profectò oblivioſa neutiquam*
Eſſe ſoleo. Phor. *Vah? quid moraris peſſima?*
Non verba tua, ſed cerviſia meam mihi
Troch. *Reſtinguet ſitim.* Leſ. *Quietus eſto, jamjam*
Aderit: atque eccum. Syr. *Hem, accipe.* Phor. *Utinam tam cupidè Deus*
Animam excipiat meam, atque ego nunc hunc arripio cantharum!
Dor. *Ut haurit helluo! Bithum cum Bacchio*
Commiſſum dixeris. Leſ. *Agitè, apparata jam ſunt omnia:*
Ubi voletis, accumbite. Phor. *Accumbamus, Dorio.*
Hîc ego mihi locum deligo. Eho Lesbia,
Tu dextrum mihi claude latus. Tum ut Syra nobiſcum quoque

Accum-

Accumbat jube. Leſ. *Syra, cape ſedem, & Dorioni* Troch.
Te adjungito. Syr. *Nihil eſt quod æquè fecero*
Lubens. Leſ. *Nunc admovete manum patinis: apud*
Menſam etenim neminem decet verecundarier.
Phor. *Ego mehercule ſemper eo fui animo, ut ſi quid* Scaz.
Unquam eſſet appoſitum, incunctanter, atque liberè
Attingendum, ac diſcerpendum putaverim.
Dor. *Rectè, laudo: namque ideo non apponitur cibus*
Ut oculos oblectet, ſed ut ventrem ſaturet famelicum.
Leſ. *Hem, nè cerviſia deſit curato, Syra.* (cum.
Syr. *Faciam pol ſeduló.* Leſ. *Eho Phormio, hunc*
Tibi præbibo cantharum. Phor. *Ut ſaluti ſit precor,*
Mea Lesbia, mea voluptas unica. Dor. *Hem Syra,*
Videre mihi ſubtriſtior. (chil Dimet.
Num quid te torquet, aut ſolicitat? cedó. Syr. *Ni-*
Omnino, anime mi. Dor. *Frontem igitur exporrige,*
Ac te præbe hilarem. Syr. *Id pol hoc tempus atque*
locus hic poſtulat.

ACTUS II. SCENA II.

Perilla, Bromia.

Ejuſdem rationis.

Opportunè ædepol iſthæc vicina Glycera
Nobis veniebat obviàm, noſtros maritos quæ
Ex urbe egreſſos ſe vidiſſe dicebat modó.
Brom. *Percommodè, ac feliciter ſanè: iſta enim*
Niſi hoc nobis indicium feciſſet, per oppidum
Totum hunc fruſtra illos quæſiviſſemus diem.
At nunc eò rectâ contendimus viâ.
Per. *Novi ego proſtibulum iſthuc, ad quod frequenter commeant.*

Brom.

Brom. *Ubi illud eſt?* Per. *Non ità procul ab urbe.*
Brom. *Quod eſt nomen hoſpitæ?*
Troch. Per. *Lesbia.* Brom. *Vah! Lesbia? impuriſſima*
Illa eſt meretrix. Per. *Tenes. Tum ancillam habet Syram:*
Noſtin'? Brom. *Quid ni? non arbitror in toto oppido*
Scortum uſquam eſſe impudentius: adeò ſimiles habent labra
Lactucas. Sed quid quod te rogem? Per. *Quid?*
Brom. *Hiccine*
Nos illos inventuras autumas? Per. *Non eſt dubium id quidem:*
Nam illic frequenter potitant. Hem Bromia, (mus.
Para ungues, non procul enim nunc ab ædibus abſu-
Brom. *Non pol unguis modò, ſed dentes etiam exacui meos.* (meum
Nunquam me, per Jovem, quiſquam exorabit, quin
Iſtum hodie, utì meretur, ulciſcar maſtigiam.
Per. *Meum quoque (vah!) quibus exercebo modis,*
Næ ille ſibi cum viragine rem eſſe dixerit.
Troch. *Sed placidè accedamus, nè præſentiant.*
Ego præibo: tu ſubſequere, Bromia. Brom. *Hem, ſequor.*

ACTUS II. SCENA III.

Phormo, Dorio, Lesbia.

Ejuſdem generis.

OHe Dorio, jam abunde ſatisfactum eſt ſtomacho. Nunc hauriamus, ac potemus ſtrenui.
Hem, quid tibi vis, Syra? cantharus vacuus eſt: quid ſi hoc rerum ſtatu

Incen-

Incendium contingat, quo pacto reſtingueremus?
Leſ. *Ob* (*bia,*
Periculoſum facinus! Hem, vola. Phor. *Mea Leſ-*
Quanto mihi nunc formoſior videre, quàm. (*or.*
Dudum! Leſ. *Certè quidem tu pol multò es hilari-*
Phor. *Da ſodes oſculum, meum ſuavium* (*pido*
Dor. *Bene herculè fecimus, quòd longiuſculè ab op-*
Sumus digreſſi: nam hîc, ut opinor, non faeilè nos
Invenerint uxores. Phor. *Quid ſi invenerint?*
Nihil ego moror fœminam. Leſ. *Eia; ſic decet:*
Viros vos eſſe judico. Dor. *Hem, præbibo tibi, Phor-*
mio.

ACTUS II. SCENA IIII.

Perilla, Bromia, Dorio, Phormio.

Ejuſdem rationis verſus.

O *Cœlum! ô terra! ô facinus indigniſſimum!*
Brom. *Quid vociferare, Perilla?* Per. *O Juppi-*
ter! hæccine
Vides, & pateris? Brom. *Hem, quid eſt?* Per. *Ambo*
probè
Poti, inter meretrices duas hîc accubant.
Pudet me commemorare quæ vidi, per oſtii
Rimas proſpiciens clanculum: irruamus, Bromia.
Brom. *Agedum, præcede: ſequor. Ego meo, tu tuo*
In faciem unguibus involà venefico. Troch.
Per. *Hîccine ſedes, ſacrilege?* Brom. *Hiccine quæ-*
rendus eras, nequiſſime? (*nihi!*
Dor. *Me miſerum! ſuccurrite populares.* Phor. *Hei*
Perimor infelix: ſubvenite inopi. Brom. *Etiam*
Subſidium imploras, furcifer? Dor. *Ignoſce, obſecro,*

Si

Si aliàs unquam pedem foras extulero, occidito.
Brom. *Id nunc faciam.* Phor. *Eheu! parce, quæſo, meæ Perilla.* Per. *Vah!*
Tibi ego parcam omnium? Dor. *O me infeliciſſimum!*
Phor. *Ah! ſiccine me, uxor, ſtrangulas?* Per. *Hem Bromia, (lam*
Crumenas illis eripiamas: deinde abeant vel in ma-
Crucem impuriſſimi. Brom. *Hoc ago. Nunc quò dignus es,*
Abi ſcelerate. Per. *Sic exercendi ſunt, qui rem decoquunt.*
Brom. *Qui meretrices impuras plùs amant quàm conjuges.*
Per. *Quòd ſi omnes uxores, ſuos maritos rem malè*
Scaz. *Gerentes, ad eum tractarent modum, non tam*
Multi paſſim invenirentur decoctores & adulteri:
Nunc ad quævis facinora illos impunitas
Illectat. Sed ſatìs jam hîc remoratæ ſumus diu:
Catal. *Ad urbem redeamus. Propediem ſupplicantes*
Aderunt famelici. Sed nihil agent: me mortuam
Malim, quàm cum tali marito vivere.
Brom. *De iſthoc quid ſit futurum, conſilium unà capiemus domi.*

ACT. II. SCEN. V.

Phormio, Dorio, Lesbia.

Ejuſdem generis.

QVid nunc agendum nobis cenſes, Dorio?
Audebimúſne foras egredi? Dor. *Circumſpice*
Troch. 3. *Etiam ſodes, anne alicubi hîc hæreant,*
Phormio. Phor. *Perii: ut etiam nunc timeo miſer!*

Dor.

Dor. *Circumſpicito, inquam, nè rurſus ex inſidiis*
Nos adoriantur harpyæ obſcœniſſimæ.
Me miſerum! differor doloribus, membra Scaz.
Luxata ſunt omnia, genuâque labant mihi.
Phor. *Mea quoq; caput totum mihi tuber reddidit*
Venefica. Leſ. *O viros fortes ac ſtrenuos!*
Eho! quo pacto vobis hoc ſapit jentaculum?
Phor. *Etiam rides, peſſima?* Leſ. *Pol jam defeſſa ſum*
Vos ridendo. Dor. *Pergis, inepta?* Leſ. *Eia, pugnatum* Troch. 2.
eſt fortiter: (*ſodes*
Quid reſtat, niſi ut triumphum agatis? Dor. *Mitte*
Jocari, Lesbia: ſatis nos diſcruciat infortunium
Noſtrum, etiam ſi tu iſtud tuis dicteriis
Atque jocis non conduplices. Leſ. *Prô Jupiter!*
Quàm velim me non vidiſſe tantum dedecus, Troch.
Viros vos cædi ab uxoribus ut pueros! ô inauditam Scaz.
Infamiam, atque turpitudinem! at ſatis
Jam verborum eſt: nam me cum talibus viris
Loqui pudet. Agitè, numerate pro jentaculo.
Phor. *Eho! quid numerabimus miſeri, quibus*
Adempta ſunt marſupia? Leſ. *Quid iſthuc meâ?*
Numerate, inquam. Do. *Id quidem nihil habentibus*
Difficillimum. Leſ. *Iſthæc verba ſunt, quibus*
Nihil moveor. Scio quid agam. Hem Syra, cacabum Troch.
Hunc, atque lebetem, intrò anfer. Phor. *Hem! ſicci-*
ne agis, Lesbia?
Leſ. *Quid ni? ubi perſolveritis quod debetis, redden-*
tur protinus.
Valete. Phor. *Quid nunc agimus, Dorio?* Dor.
Neſcio herculé:

Nam

Nam, cùm crumenam adimebat uxor, consilium etiam
Omne eripiebat mihi. Phor. *Tamen inveniendum est remedium huic malo:*
Et damnum hoc ratione aliquâ sarciendum existimo
Dor. *Nihil malim, siquidem quid tale posset inveniri.*
Sed nè frustra quæras, nimis metuo miser.
Phor. *Ad uxores redeamus, culpámque fateamur supplices.*
Dor. *Rides? egon' isti supplicabo sacrilegæ?*
Nunquam faciam. Phor. *Durum telum necessitas.*
Scaz. Dor. *Suadere noli: nam pol inediâ mori malim,*
Quàm dominan tam difficilem, & tam imperiosam perpeti.
Phor. *Age, ausculta: inveni aliud, quod magis probes.* (*ti,*
Dor. *Quid?* Phor. *Dicam. Nôsti, opinor, quàm mul-*
hoc præsertim tempore,
Troch. *Passim per pagos, vicósque vagentur milites,*
Nihil non impunè perpetrantes. Dor. *Illorum herculè*
Jam ingens ubique est copia. At quorsum isthæc?
Phor. *Milites*
Dimet. *Quoque nos esse assimulabimus:*
Atque miseros hoc prætextu spoliabimus
Troch. *Rusticos.* Dor. *Dicis probè, si pro sepulcro*
Crucem statui velimus nobis. Phor *Vah! nihil*
Catal. 3. *Periculi est. Quasi non multò gravior a ubique*
Tolerentur scelera, & flagitia: inter arma

Silent

Silent leges. Dor. *Pol vera prædicas. Sed unde nobis*
Arma, quibus & ab aliis dignoſcuntur, & agricolis
Terrori eſſe ſolent milites? Phor. *Si mutuò non poſſu-*
Sumemus alicunde fœnore. Dor. *Hem, placet (mus,*
Conſilium: itaque & hîc, & alibi tibi lubens
Obtemperavero. Phor. *Benignè dicis: ſequere me.*

ACT. III. SCEN. I.

Niſa.

Ejuſdem generis.

Miſeram me! quàm dura, aſperáq; vitæ condi-
tio
Nobis obtigit agricolis, quibus à ſceleratiſſimis
Nihil uſquam tutum eſt militibus, qui ſibi licere in Scaz.
nos
Quicquid lubet putant! Æquum ſit, an iniquum
quod imperant,
Nihil morantur, aut vident, nihilque penſi habent:
Tum niſi protinus ad nutum illis inſervias
Sacrilegis, ſi quid eorum, quæ impudenter exigunt,
His denegaveris, cædunt, ſpoliant, milleq; nos
Affligunt & cruciant modis. Næ illi admodum
Fortunati, atque felices ſunt, qui hoc rerum ſtatu
In urbibus, & intra muros vitam exigunt:
Qui portis, atque mœnibus à ſe arcent hoc impium
Execrabileque hominum genus: cùm ruri apud
Nos illis pateant omnia: ubi plerunque januæ,
Feneſtræq; ruinoſis deſunt tuguriis.
Adeò in cinerem pulverémque verſa ſunt (veram Troch.
Quæ poſſedimus omnia. Nunc quoniam quæ porta-
Ad mercatum, ova, gallinas, atque caſeos, ſatis

Troch. 2. *Vendidi feliciter, pecuniâque*
Loculos oppletos gero: rectà domum propero.
A qua cùm abſum diutiùs, neque maritus, neque
Troch. *Liberi, ſatis officium faciunt ſuum.*
Omitto liberos, qui propter ætatem parùm
Sibi conſulunt. Sed hominem tam grandem, virum
Dico, nihil etiamnum ſapere, deſidem,
Vecordem, atque ignavum eſſe, quæ mulier ferat?
At at, neſcio quos huc procul adventantes conſpicor:
Pol milites ſunt, niſi oculi mihi proſpiciunt parùm.
Abeo, atque in pedes hinc me quantum queo.

ACT. III. SCEN. II.

Dorio, Phormio.

Ejuſdem generis verſus.

Scaz. *EHo Phormio, quo pacto nunc tibi inſtructus*
Eſſe videor haſtâ atque gladio? Phor. *Probè admodum:*
Nam, niſi qui ſis nôſſem, veteranum quendam militem
Troch. *Te eſſe dejerem. Sed circumſpice ſodes; ſatin'*
Mihi hic thorax, galeáque conveniant? Dor. *Pol formæ gratiâ*
Evenit, ut, quicquid indueris, te deceat maximé.
Phor. *Derides?* Dor. *Nequaquam; quod res eſt dico. Sed*
Meus hic enſis totus rubet ferrugine,
Troch. *Intra annum nec mundatum, nec deterſum eſſe dixeris.* (ſtici.
Phor. *Nihil refert: cruore eum rubere credent ru-*
Dor. *Ha, ha, ha, ſcitè herculé! Sed cætera quoq; an me deceant, vide*

Obſecro.

Obſecro. Dor. *A capite uſq; ad talos miles mihi*
Videris ſtrennus. Phor. *Utinam* Dimet.
Ità armati heſterno fuiſſemus die,
Cùm in diverſorio nos adorirentur conjuges: (ficæ.
Nunquam vivæ è manibus noſtris evaſiſſent vene-
Dor. *Phy, tam periiſſent, quàm extrema faba, quod*
dici ſolet.
Sed ubi predam paratam nunc nobis fore (mihi.
Putas, Phormio? nam jamdudum ſtomachus latrat
Phor. *In proximo hoc vico, ibi cadaver erit, quod*
involabimus
Vultures. Dor. *Itáne arbitrare?* Phor. *Certè.* Dor. Troch.
Sed vide
Etiam nè te iſthæc fallat ſpes: néve quis ibi ſit, cui
Fucus ſuboleat, nóſque agnoſcat: atque ità fabula
Fiamus vulgi, ac riſui ſimus omnibus.
Phor. *Non fiet: tu modò fac ſis animo bono,*
Ut fortem militem decet. Sed commodè hîc
Mihi quippiam ſuccurrit. Dor. *Quidnam iſthuc eſt,*
Phormio?
Cedò ſodes. Phor. *Hiſpanos nos eſſe aſſimulabimus.*
Dor. *Quid, Hiſpanos? cur iſtud, obſecro? non enim*
Intelligo. Phor. *Ut terrori ſimus omnibus.*
Nam nullum militum genus (ſtici. Dimet.
Eſt, quod magìs metuant, atque exhorreſcant ru-
Dor. *Non illi ſoli per Jovem: nam nos quoque*
Quales ſint, experti ſumus frequenter, idque non
Sine magno noſtro, ut arbitror, malo: verùm Scaz.
Quo pacto iſthuc queamus, non intelligo,
Cùm linguam uterque ignoremus Hiſpanicam.

Scaz. Phor. *Teneo ego verba aliquot vulgaria, quæ ex illius Hiſpani*
Sermone, quem pridem domi meæ dies
Dimet. *Complures pertuli, mihi*
Etiam nunc hærent in memoria. Dor. *Vah! ſi iſthuc ſatis (iis,*
Eſſe arbitraris, age, ego quoq; quædam memini ex
Quibus meus mecum ſæpe ſolebat ſtomacharier.
Phor. *Iſthæc ſuffecerint: nam ſtupidi atque ſtolidi ſunt ruſtici,*
Minimo illis os ſubleverimus negotio.
Dimet. *Tum in vultu utrique is ineſt color,*
Ut pro Hiſpanis probemus nos facillimé.
At ſatis hîc jam cunctati ſumus. Eamus, ac bonis
Avibus Martis experiamur aleam. Dor. *Placet.*

ACTUS III. SCENA III.

Chremes, Niſa.

Ejuſdem generis.

NÆ ego agricolarum qui vivunt ſum infeliciſſimus,
Cui nulla unquam conceditur quies, nullum otium,
Troch. *Nulla laboris intermiſſio, nulla denique*
Tranquillitas, tam gravibus curis, ac negotiis
Moleſtis diſtrahor, atque obtundor undique:
Nulli feſti; at profeſti omnes mihi ſunt dies.
Tam imperioſam habeo uxorem, támq; difficilem,
Ac moroſam. Quæ cùm ipſa dies totos domi
Deſideat otioſa, aut cum vicinis garriat,
Troch. *Non magis parcit marito, quàm ſi aſinum illum judicet*

Mer-

Mercede conductum: adeò neq; quid imponat, neq;
Quid imperet mihi, unquam cogitat; neque
Me reſpicit, neque ætatem meam. Nunc ſunt mihi
Concinnandi lecti, nunc defricanda mutula, nunc
Verrendum pavimentum, nunc convolvendæ ſtra-
gulæ,
Nunc vaccæ mulgendæ, nunc lac agitandum, nunc Catal.
in agris
Aut arandum, aut fodiendum, nunc purgandum Troch.
ſtabulum: his
Aliiſque multò pluribus Dimet.
Atque gravioribus occupationibus
Quis, obſecro, ſolus ſuffecerit? quis non Scaz.
Tanto ſuccumbat oneri? Sed lupum eccum in fabula.
Hui! tam citò è mercatu? Væ mihi! perii miſer:
Vapulabo largiter: nam nondum, quæ modò Troch. 3.
Imperabat exiens, curata ſunt (agam.
Omnia. Hæc mihi reſtant eluenda mulctralia: id
Niſ. *Hei miſeræ mihi! genua labant, vox deficit;*
Tum æger fatiſcit ſpiritus. Deum immortalem!
quàm ferè
Ego in iſtorum prædonum incideram manus!
Pedibus pol habeo magnam gratiam, qui me ex Scaz.
Tanto ſurripuerunt periculo. Sed ab ædibus
Noſtris me non procul jam abeſſe gaudeo.
Atque ut hîc quoque ſatis tuta ſim vereor miſera. Troch.
Chr. *At at, quid ego illam turbatam, & metu exa-*
nimatam conſpicor?
Compellabo. Hem uxor, quid ſibi vult hic timor?
Aut quid expalluiſti? quidve reſpicis

Identidem? ſatin' ſalværes? quid taces?
Niſ. *Actum eſt.* Ch. *Quid ità? cedò ſodes.* Niſ. *Noſtra ædepol*
In dubio vita eſt. Chr. *Quin dic quid ſit.* Niſ. *Paululùm* (*timeo, nè*
Sine ad me ut redeam. Chr. *Me miſerum! quàm*
Tu nunc triſtiſſimum mihi nuncium adferas!
At omiſſis ambagibus, rem paucis expedi,
Amabó. Sed quid hoc? video huc procul adventare neſcio
Quos, haſtis gladiiſque armatos. O Juppiter,
imet. *Serva nos, obſecro.* Niſ. *Hem, viden'?*
caz. *Illi me prædones per totum iter inſequuti ſunt*
Hactenus; & nunc nihil magìs metuo miſera,
Quàm nè huc divertant, nóſq; ſuo crucient atque affligant modo.
Quare ocyùs intrò nos recipiamus, Chreme,
Atque occludamus oſtium. Chr. *Nè feceris, Niſa:*
Namque hoc pacto multò illos irritaveris magìs: & fores
Perfringent, aut irrumpent per feneſtras
atal. 2. *Potiùs, quàm ſe ſinent excludier.* Niſ. *Quid ergò*
Faciendum exiſtimas, aut quid das conſilii, Chre-
roch. 2. Chr. *Opperiamur hîc eos ante oſtium,* (*me?*
Et comiter appellemus: fortaſſe utì
Prætereant, impetrabimus cum gratia.
Niſ. *Utinam id fiat. Sed animus mihi neſcio quid præſagit mali.*
Chr. *Bene ominare, res ſuccedet opinione melìus:*
Nam ſpero adjuturum Deum. Tu modò fac ſis animo bono.

ACTUS

ACTUS III. SCENA IIII.

Phormio, Dorio, Niſa, Chremes.

Ejuſdem rationis verſus.

Nunc vultus nobis eſt ſumendus Martius,
Et non niſi caſtrenſia proferenda verba. Troch.
Dor. *Seſquipedalia pullóſq; Bellonæ decentia.*
Ph. *Tum nomina quoq; erunt mutanda nobis : nam*
Doriones, atque Phormiones inter Hiſpanos Scaz. 2.
Inveneris pauciſſimos. Dor. *Scio iſthuc, atq; ob id*
Sennores *erimus utrique. Neque alio ego te,*
Neque tu me unquam appellabis nomine.
Hic militibus Hiſpanis mos eſt : & ſapiunt meâ
Quidem ſententiâ, qui ſe metui, quàm amari
Malunt. Nam facilitas contemptum, ſeveritas Catal. Troch.
Autoritatem parit. Phor. *Ità me Deus amet, ut*
Mihi verum videris dicere : namque eo
Pacto fiet, ut & noſtra juſſa ruſtici
Extimeſcant, nobiſq; ad nutum ſuppeditent omnia : Troch.
Tum ut quidvis impunè faciamus. Nam quis eâ
Audaciâ eſt, licèt indignis ſit exceptus modis,
Ut Hiſpanum audeat incuſare militem? (cat ſuum?
Aut id ſi faciat, quid, obſecro, niſi malum conduplí-
Sed jam ſatis hîc remorati ſumus. Domum
Hanc adoriamur proximam. Quicunq; hîc habitat
ruſticus,
Is primus à nobis comedetur, atque exhaurietur Catal.
Planiſſimé. Sed eccum eum pro foribus ſtantem
conſpicor.
Niſ. *Hem Chreme, rectà huc ad nos affectant viam.*
O nos infeliciſſimos! Dimet.

Nimirum consilium illud rectum est, de occludendis ædibus. (gis.
Chr. *Mitte id: nihil, inquam, juverit, imò oberit ma-*
Non sunt irritandi crabrones, quos cùm volueris,
Scaz. *Placare nequeas. Prior ego illos compellabo. Salvete,*
Viri boni. Ph. Apero vellaco, como es taeys ayſy?
Dor. Quien es peraeys Luterano? Niſ. *O miseriam!*
Hispani sunt: crucem non æquè atque hos horresco milites.
Phor. O traydores del Rey, deſpachaos præſto.
Chr. *Actum est, perii miser.*
Dor. 'Que hazeis tantas bozes. Chr. *Hei mihi! etiam verberas?* (*O facinus*
Phor. A Luterano trae paen blanco, y vino. Niſ.
Troch. *Indignum!* Chr. *Nostrate linguâ me, obsecro,*
Compella, Sennor: *nam neque quid loquamini,*
Neq; quid velitis intelligo. Phor. *Non?* Ch. *Non, ità*
Me Deus amet. Dor. *Credo, quia parùm placet*
Quæ loquimur, simulat se non intelligere furcifer.
Niſ. *Non pol intelligimus*, Sennores: *nam vernaculum*
Solum sermonem nos callemus agricolæ: eo utimini,
Obsecro: quicquid jusseritis, effectum dabimus protinus.
Dor. *Insterne mensam, prandiúmq; nobis appara:*
Præſto præſto, *quid cunctaris venefica?*
C. *Paramus sedulò: vos modò desinite stomacharier.*
Niſ. *Quicquid in ædibus est nobis, apponemus liberaliter.*

Phor.

Phor. *Hoc etiam atq; etiam cogitate, militem vobis* Scaz.
Eſſe excipiendum regium : quapropter nè vulgaris aut
Quotidianus apparatus ſit, cavete ſeduló.
Eho, quid tu nobis panem atrum adfers blitea ? Troch. 2.
Album apponito, eúmque recentem, niſi cerebrum
Tibi velis hîc diſpergier. Dimet.
Tum petaſonem, lardum, aut fumo induratas carnes nolumus.
Servate iſthæc vobis : nam talibus noſter Scaz. 2.
Non aſſuevit ſtomachus. Niſ. *Atqui nihil præter*
Illa eſt nobis uſquam in penario. Dor. *Apage in*
Malam crucem, garrula : vinum etiam ex oppido Scaz 2.
adferri
Nobis volumus in veſperum, idque Rheuenſe.
Chr. *Hui!* Phor. *Præterea armum ovillum, capum, aut leporem potiùs : hæc*
Niſi maturè parata, atque probè aſſa fuerint
Omnia, væ veſtris capitibus, atque ſcapulis. (ribus.
Hac conditione contenti nunc hiſce erimus vulga-
Niſ. *Eheu! ad reſtim jam nobis res rediit planiſſimè.*
Phor. *Quid muſſitas peſſima ? quod præceptum eſt tibi*
Fac exequare protinus : etiámne reſpicis ? (ros
Dor. *Hem furcifer, ubi ſunt oculi? vidéſne cantha-*
Eſſe vacuos? Chr. *O me miſerum !* Phor. *Quid ſtas ſtipes ? vola. (cum*
Probè, ut arbitror, ſe habent principia. Dor. *Ruſti-*
Hîc nacti ſumus ſatis opulentum, ac divitem.
Phor. *Sciebam ego iſthuc, & propterea te potiſſimùm*

Huc

Catal. *Huc deducebam.* Dor. *Feciſti probé: ſed eccum*
Accedentem ſilicernium: pol dignus eſt
Ad hunc qui tractetur modum. Chr. *Sit fauſtus, ac*
Felix vobis hic potus. Dor. *Aconitum eſſe optes, ut*
arbitror, (gem?
Quò his exonereris ſumptibus. Sed quid quod te ro-
Jámne ad macellum exiit uxor? Chr. *Jamdudum.*
Dor. *Abi*

Catal. *Tu, atque ex corte adfer gallinas aliquot, eáſque*
Partim elixas partim aſſas cura ſeduló.
Chr. *Eheu me infelicem! etiámne amplius? trium*
Dierum vix mihi eſt familia. Phor. *Ehem! quid murmuras*
Maſtigia? abi inquam, niſi pavimentum hoc tuo
Velis conſpergi ſanguine. Ut incedit teſtudo! Chr. *Prô*
Deum immortalem! quis me eſt infelicior?
Hos tantos ſumptus quis ferat vel ſatrapes?
Dii perdant hoc imperioſum, ſuperbum, atque intolerabile
Hiſpanorum genus: qui cùm domi ſunt, vix habent

Troch. *Quo ventrem exaturent famelicum, appludam vorant,*
Vappam bibunt; tum nuditate horrent, ringunturq; inediâ:
In his verò noſtris regionibus, haud ſecus
Ac heroes, magnatéſque coli & honorari volunt.
Noſtrates autem adeò præ ſe contemnunt, ut pecudes potiùs,
Quàm homines eſſe illos arbitrentur. Quare eos

Odi

Odi peſſimé: adeò ut ad occurſum illorum animus ſtatim
Inhorreſcat mihi. At metuo nè hîc me audiant
Querentem: gallinarium adibo, ut quod juſſerunt exequar.

ACTUS III. SCENA. V.

Phormio, Dorio.

Ejuſdem generis.

OHe! nunc affatim expleti ſumus, ſurgamus, &
Ambulando in veſperum exacuamus ſtoma- Troch.
chum.
Tum viſamus quot vaccas hic ruſticus habeat in ſtabulo.
Dor. *Quin ædes perſcrutemur omnes, omnes arculas*
Scriniáque omnia; denique involemus, atque Troch. 2.
Auferamus etiam quæ uſui nobis futura ſunt.
Phor. *Quo jure?* Dor. *Bellico.* Phor. *Placet: militibus enim*
Quodcunque lubet licet; neque pol injuriâ:
Nam in rempublicam merita illorum ſunt maxima. Troch. 2.
Propulſant hoſtem, pugnant pro patriæ
Salute, pro aris ac focis, pro libertate publica.
Hi ſi quid cuipiam ademerint, ſi quem ſpoliaverint,
Aut cæciderint, ſi cui vim fecerint, Troch.
Si quid perfregerint, incuſandi, aut culpandi erunt?
Dor. *Nequaquam: nam cùm ex illis maxima percipiantur commoda,*
Ad hæc levia connivendum eſt incommoda.
Phor. *Rectè dicis: ſed pergamus, quò perluſtremus ſingula.*

ACTUS

ACTUS IIII. SCEN. I.

Chremes, Niſa.

Trochaici, partim catalectici, partim acatalectici.

PRô Deûm atque hominum fidem! minimè miror ſi homines
Inſanire incipiant ex injuria.
Niſ. O mores! ô flagitia! ô inauditam impiorum
Hominum audaciam, atque malitiam! Chr. O ſupi- (nam
Judiciorum, legúmque oſcitantiam! (nam
Per quam his nebulonibus, & ſcurris quidvis impu- (tatibus
nè licet.
Niſ. Hei mihi! mori malim, quàm in tantis calami-
Vivere, & tam acerba perpeti. Chr. Non perpetiar
Iamb 3. Ampliùs; atque adeò animam relinquam potiùs, (moliors
quàm non hos, utì
Merentur, ulciſcar maſtigias: magnum eſt quod
Et ſpero adjuturum Deum.
Niſ. Quid, Chreme? Chr. Vi ego illos pellendos, atq;
ex ædibus
Exturbandos cenſeo: quandoquidem blandiendo
Et benefaciendo, omniáque tolerando, nihil
Hactenus profecimus. Hâc non ſucceſſit, rem aliâ
Iamb. Nunc experiar viâ. Niſ. Mi vir, ſi tibi velis
Conſultum, ſententiam muta: nè et ipſe te, (lum
Et nos omnes perdas. Chr. Non me clam eſt, perica-
Hac in re eſſe maximum: verùm ſic animum
Induxi meum, priùs me perditurum
Meam vitam, quàm hæc perpetiar diutiùs.
Tum ſi maximè velim ferre, facultates non ſinunt.
Nam unam cœnam herì illis dedimus; quæ ſi iterum

Nobis

Nobis ſit danda, actum ſiet. Ut enim alios
Sumptus omittam graviſſimos, indeſinenter
Sorbendo, nobis quid vini abſumpſerunt! Eho,
Quid futurum exiſtimas, Niſa, ſi nos aſſiduè exe-
dant? (*entiâ,*
Niſ. *Durum quidem haud nego: ſed levius ſit pati-*
Quod mutari non poteſt. Chr. *Nimiùm herculè*
Improbi iſti noſtrâ abutuntur patientiâ;
Quam tum demum nobis profuturam exiſtimo,
Cùm in furorem ſeſe commutaverit.
Niſ. *Laudarem animum, niſi ſupra vires tuas*
Eſſe, quod conaris, arbitrarer Chreme. Chr. *Nihil*
moror:
Si moriendum eſt, in tali facinore mori, mihi
Hac tam miſerâ vitâ futurum eſt gratius. (*bile.*
Non ſit ſine periclo facinus magnum, ac memora-
Tu modò fac ſis animo quieto. Niſ. *Facilè poſſem,* Iamb.
Niſi ſæpius, quantum armati valeant, experta eſſem
miſera. Iamb. 4.
Chr. *Audendum eſt: nemo ignaviâ victoriam*
Eſt conſecutus unquam. Prima coitio eſt accerrima:
hanc
Si ſuſtinueris, pòſt illos ut lubet ludas licebit.
Itaque hoc, quicquid periculi eſt, magnarum erit
Remedium ægritudinum: nam poſthac incolumes
Sat ſcio fore nos, ſi ſemel infractō animo injuriam
A nobis propulſaverimus. Niſ *Nè Hercules*
Quidem contra duos. Chr. *Vah! quaſi tibi deſint*
manus. (*ſumpſero.*
Tu fac utì colus in promptu ſit, ego mihi furcam

Si

Si illis machæra ; & nobis urbina eſt domi.
Quanquam non magnopere iſtorum me terret ferocitas,
Quâ tum in nos bacchantur maximè, cùm tuti poſt principia
Verbis belligerantur ebrii. Tum eorum eſt
Operæpretium audire audaciam, quando miſerum
Scaz. *Et inermem agricolam, qui referire non audet,*
Maledictis laceſſunt, atque verberibus.
Iamb. *At nunc faxo, ut cum ruſtico minimè ignavo ſibi*
Rem fuiſſe ſentiant ; & ſuperi, niſi quid me animus
Iamb. *Fallit, noſtros conatus juverint. Nam qui tibi*
Nunc viri videntur, nebulones ſunt ignaviſſimi.
Niſ. *Si iſthuc certum eſt tibi, age, parebo : tu modò, quod facto erit*
Iamb. *Opus, impera.* Chr. *Nihil quidem amplius, niſi ut*
Cùm tempus fuerit, te talem præbeas,
Qualem ego te expertus ſum ſæpiſſimè.
Niſ. *Euge, rem feliciter ſucceſſuram auguror,*
Adeò animus ad pugnam exardeſcit mihi.
Modò aderunt, opinor, rurſus nos ſuis
Iamb. 2. *Adorituri maledictis, probris, ac convitiis.*
Quod ſi fiat, faxo ſe cum viragine
Congreſſos intelligant. Adeò ego jam ferre poſſum
Iamb. 7. *Illorum minas, & contumelioſa verba. At*
Eccum foras utrumque prodeuntem. Tu
Accede ad illos, ac primùm quidem experire
Si quid cum gratia impetrare queas : nam, quod cavere
Potes, ſtultum eſt admittere. Quòd ſi comiter

Blandè-

Blandéque loquendo nihil effeceris, nósque
Affligere, cruciare, atque verberare porrò
Pergant; memento te virum eſſe. Ego introeo, ut
Quæ ad pugnam opus erunt parem, reverſura eveſtigió.

ACT. IIII. SCEN. II.

Dorio, Phormio, Chremes, Niſa.

Ejuſdem generis verſus.

QVid iſthuc? itáne ad clarum dormivimus diem? (*ternus*
Multa nox meis adhuc eſt oculis. Phor. *Hic ve-*
Herculè eſt pellendus ab animo. Sed nauſea
Quæ tanta ſtomacho? Quidnam hæc ſibi vult oſcitatio?
Extendere nunc demum nervos juvat: juvat Iamb. 4.
Ab oculis propellere ſomnum. Dor. *Quid, an ructas*
Heſternam crapulam? Phor. *Id quidem facio inſolens: nam vel*
Ad cruda concoquenda ſtomachus mihi valet ſatis:
Nec ventrem tantâ ſaburrâ unquam gravatum memini, ut
A vomitu remedium quærendum fuerit mihi:
Quod nè nunc contingat periculum pol maximum eſt Iamb.
Dor. *Nihil herculè mirum, qui herì tantum cibi*
Deglutiveris, tot cyathos exorbueris.
Phor. *Te quoque nihil unquam vidi edacius, aut bi-* Iamb. 2.
bacius
Quicquam. Dor. *Certè aliàs non ſoleo eſſe parcior,*
Aut abſtemius: verùm nunquam antè, quod ſciam,
Cœnavi unctiùs, nunquam prolixiùs.

Phor.

Phor. *Sic indulgere juvat genio.* Dor. *Sic curanda*
eſt cuticula. (*meo*
Chr. *Mortuum ego me malim, quàm hoc vobis de*
Contingat ſæpius. Phor. *Iô Liber pater!*
Dor. *Iô Ceres! quis vobis fortunatior?*
Iamb. Chr. *Dii veſtris ſceleribus dignum vobis reddant*
præmium.
Niſ. *Chreme, in promptu ſunt quæ parari juſſeras.*
Chr. *Bene feciſti.* Phor. *At eccum furciferum cum*
conjuge!
Vellato Luterano. *Dor.* Ennemigo de Dios.
Chr. *Blanda herculè atque amica ſalutatio.* Phor.
Quid muſſitas ſcelus?
Chr. *Vos hîc demirabar tam manè, qui herì* (*tur,*
Tantum biberatis. Dor. *An tibi id nimium videba-*
Sacrilege? An nos vento, aeréque victitare
Iamb. *Crediderâs?* Chr. *Non profectò: ſed tantos tamen*
Heluones ac tantos gulones eſſe vos
Nunquam exiſtimaveram. Phor. *Vah! tun' nos*
heluones (*mus,*
Appellabis, maſtigia? Niſ. *Quales vos deprehendi-*
Tali honeſtamus nomine. Nos agricolæ rudes,
Atque ſimplices, ſcapham ſcapham, ligonem
Iamb. 4. *Ligonem dicimus.* Dor. *Etiam ſententias*
Loqueris, garrula? Phor. *Quid iſthuc? tun' in tam*
gravi
Delicto iſti impudenti, atque temerario
Audes patrocinarier? Niſ. *Quod tu mihi*
Objectas patrocinium? an non maximo
Noſtro incommodo, graviſſimiſque impendiis

Vos

Vos tales herì per totum pertulimus diem?
Phor. *Eho venefica, ego pol tibi, nisi taces,*
Istam linguam præcidam impurissimam. (*um.* Iamb.
Abi ad macellum, emptura quæ appares in prandi-
Chr. *Hui! Etiam prandere hîc statuistis? itineri ego*
(*vos*
Accinctos putabam. Dor. *Ha, ha, he! totâ erras viâ:*
Neque hodie, neque cras, neque perendino hinc dis-
cedimus (*me*
Die. Quare absq; mora ad urbem te confer, ibiq; e-
Quæ parato opus erunt, atque vide nè quid desit, nisi
Vapulare mavis, sceleratissima. Chr. *Ex*
Cœna hesterna non pauca supersunt: ea
Vobis toto hoc sufficient die. Phor. *Servate vobis*
Liberisque vestris frusta illa atque reliquias:
Nos recentia, integráque volumus. Chr. *Recentia?*
Dor. *Recentia, inquam, atq; integra: quoties idem* Iamb. 2.
Dicendum erit, trifurcifer? Chr. *Pecuniam*
Igitur numerate, quâ emantur recentia.
Phor. *Pecuniam? hem tibi mastigia.* Dor. *Accipe,* Iamb.
Sacrilega. Chr. *Etiam verberare audetis, pessim?*
Hem uxor, ad arma, ad arma: insonuit buccina.
Nis. *In me nihil erit moræ.* Phor. *Etiam referire pa-*
ratis,
Audacissimi? huc, si quid lubet. Non, herculè,
Vivi è manibus nostris evadetis hodie. Chr. *Siccine*
Ais, canis? Phor. *Eho populares, succurrite,* Iamb.
Atque auxilium ferte miseris. Nis. *Hem Chreme,*
virum (*mus.*
Te præbe. Dor. *Væ mihi!* Phor. *Interimor infelicissi-*

Chr. *Sic, ſic vobis apparamus integra.*

Iamb. Niſ. *Sic mercamur recentia.* Chr. *Eho Niſa, vide*
Nè iſtum elabi ſinas ſcelus. Ego huic ſpiritum
Intercluſero. Niſ. *Vapula, impuriſſime.*
Dor. *Perii miſer.* Phor *Interii.* Niſ. *Quo pacto*
hæc vobis placent (mihi!
Cupedia? Chr. *Quomodo hoc villi ſapit?* Dor. *Hei*
Etiam illuditis? Ch. *Hem Niſa, arma illis eripiamus*
Atque ex ædibus exturbemus ſceleratiſſimos.
Niſ. *Non pol vivi ejicientur hodie, ſed efferentur*
Mortui. Dor. *Miſereat vos noſtrî obſecro.*

Iamb. 2. Ch. *Apagite, apagite.* Ni. *Indigni qui vivant ta-*
men.
Chr. *O fortes atque ſtrenuos*
Milites! Niſ. *O inſuperabilem ferociam!*
Chr. *Eia, pugnâſtis fortiter. Egregiam pol laudem*
& ſpolia
Ad commilitones referetis magnificentiſſima.

Iamb. Phor. *Fugiamus, fugiamus, dum evadendi datur*
Copia———

ACT. IIII. SCEN. III.

Chremes, Niſa.

Iambici ſenarii & ſeptenarii, admiſtis paucis octonariis.

———Jámne abierunt, Niſa? Niſ. *An abierint*
rogas?
Imò ſimulac elabendi facultas
Dabatur, non ſecùs ſe conjiciebant in pedes
Homines timidiſſimi, quàm lepores aut damæ aufu-
gere ſolent,

Conſpectis

Conſpectis canibus venatoriis. Chr. *Non hercule* Scaz.
Reverſuros illos credo propediem. Niſ. *Sic, ſic*
Exercendum eſt ſceleratum hoc militum genus.
Quòd ſi omnes à ſe injuriam & violentiam
Ad hunc propulſarent modum, haud pol quoſlibet
Tantâ audaciâ, támq, intrepidè paſſim laceſſerent, Troch.
Deſpoliarent, atque cruciarent improbi.
Sed hoc quis eventurum credidiſſet, Chreme? viros
Longâ militiâ præliiſque frequentibus
Exercitatos, præterea Hiſpanos, qui bellicâ
Virtute cæteris præſtare dicuntur, Scaz. 3.
Tam meticuloſos, ignavos, & imbelles
Eſſe, ut quidvis potiùs eos, quàm milites eſſe
Putes? Chr. *Prodigii, ità me Deus amet, ſimile, nec*
Quidnam ipſis acciderit, divinare aut ſuſpicari Troch. 2.
Poſſum, niſi aliquam Nemeſin, vel conſcientiam
Sibi multorum ſcelerum malè conſciam, animum eis
Labefactâſſe penitus: ut cùm ſuperiores
Facilè eſſe poſſent, mente tamen conſternati neq,
Referire, neque ſe valuerint tuerier.
Niſ. *Mirum ni tale quid fuerit, Chreme: nam poſtquam minis*
Cœlum antè territabant, nihilque non ferociter,
Atque animoſè loquerentur, cùm ad pugnam eſt ventum, arma illis ſtatim
E manibus excidebant quaſi pueris. Chr. *Pol vera ſunt*
Quæ dicis, Niſa: ſed cur non iſtud potiùs
Noſtræ audaciæ animóque forti aſcribimus?
Quæ & inferioribus non rarò pepererunt victoriam.

Troch. *Semper in conflictu maximum periculum eſt iis,*
Catal: *Qui maximè timent: confidentia pro muro habetur.*
Tum deſperatio etiam timidos ſtrenuos facit.
Troch. *Nam mori pol maluiſſem, quàm illos perpeti*
Diutiùs. Niſ. *Et ego quidem: ſed nunc quia*
Hoc prælium nobis ex animi ſucceſſit ſententia,
Eamus, atque triumphum agamus intus. Chr. *Ità certè decet.*

ACT. V. SCEN. I.

Dorio, Phormio.

Trochaici, partim catalectici, partim acatalectici.

QVid nunc conſilii capiemus, Phormio,
Aut quo pacto tantum dedecus celabimus?
Iamb. Phor. *Pol neq; quid dicam, neq; quò me recipiam,*
neque quid agam ſcio.
Nam ad reſtim jam nobis res rediit planiſſimè.
Dor. *Nil mehercule aliud reſtare video, deligenda*
Dimet. *Nunc arbor eſt ſuſpendio.*
Phor. *Utinam hîc aliquid eſſet, quò me præcipitem darem:*
Nam vitæ jamdudum me tædet meæ.
Dor. *Neque ego quicquam malim, quàm in hac re defungier:*
Adeò totus diſpliceo mihi. Phor. *vah! crucior,*
Bolum tantum tam ſubitò nobis ereptum eſſe è fau-
Iamb. 2. *cibus.* (*quibus*
Dor. *Quartâ herculè lunâ nos natos eſſe arbitror,*
Tot calamitates, ac tanta veniunt infortunia.
Phor. *Quartâne an quintâ lunâ nati ſimus, equidem neſcio:*

Hoc

Hoc certè ſcio, nos natos eſſe ad verbera.
Nam ſuperioribus diebus ab uxoribus
Multùm diúque pulſati, vix ſemivivi ex earum
Evadebamus manibus: nunc iterum à ruſticis
Cæſi uſque ad necem, ægrè membra trahimus miſeri.
Dor. *A ruſticis,*
Ais? imò unus nos ad hunc exercuit modum,
A ſola uxore adjutus. Vah! meritò me nunc noſtræ pudet
Ignaviæ. Phor. *Ego pol magno impetu frequentes*
Ruſticorum turmas irruere in nos arbitrabar:
Hinc me ſubitus timor invadebat. Nam niſi Iamb.
Id putâſſem, continuò caput iſti diſſecuiſſem
Sacrilego: tum autem veneficam iſtam (vah!) quibus
Excarnificâſſem modis? Dor. *Fruſtra nunc iſthæc fabulare*
Mihi, poſtquam tu nulla omnino verbera
Propellens, aut avertens, & nè ſemel quidem
Referire audens, uſque corpus verberandum præbueris:
Et prior, ſimulac liceret, fugeris
Protinus. Phor. *Confiteor, Dorio: quanquam tu quoque*
Statim fugiſſes, niſi cervice prehenſum, atque vi Iamb.
Proſtratum in terram te reſupinâſſet ruſticus.
Phor. *Non inficior: nam continuò cor, quod aiunt,*
In genua mihi concidebat, qui aliàs eſſe ſoleo
Intrepidus. Credo ultricem aliquam nobis ab inferis Iamb. 4.
Fuiſſe immiſſam furiam, quæ incuſſo repentino
Terrore noſtram retuderit laſciviam,

Atque petulantiam: quæ jam omnem excedebant modum. Dor. *Id fuit*
Per Jovem. Sed iſta mittamus, quandoquidem
Quod factum eſt, infectum reddi non poteſt. Quin potiùs (ſiet.
Iamb. *Conſilium capiamus, quid poſthac nobis faciendum*
Phor. *Neque pol conſilium habet, neque auxilii copiam.*
Iamb. 5. *Actum eſt; nil reſtat, niſi ut inediâ pereamus miſeri.*
Dor. *Duriſſimum id quidem mortis genus: quare*
Quidvis malim & facere & pati, quàm vitam in
Tantis finire calamitatibus. Phor. *Et mihi quoque*
Onus quantumvis maximum imponi ſinam,
Siquidem iſtud effugere liceat infortunium.
Dor. *Hei mihi! nunc cupiam eſſe frugi, atque opere exercendo*
Totos defatigari dies, niſi (pes
Fruſtra id cupiam infelix. Phor. *Ah! quis nos inoIamb. 2. Tecto dignabitur? quis ventrem ſaturabit famelicum?*
Nam poſtliminio ad uxores revertendi nullam hercule
Spem nobis ſupereſſe conſpicio. Dor. *Et tamen niſi*
Illæ recipiant, actum eſt, periimus funditus,
Cùm nè unus quidem obolus in loculis nobis ſit reliquus.
Phor. *Quàm velim nobis eſſe precatorem, aut patronum aliquem,*
Iamb. 6. *Qui blandè, ac commodè loquendo illis animum*
Emolliat,

Emolliat, & nos reſtitute in gratiam!
Dor. *Quin ipſi potiùs ad illas accedamus, & veniam*
Precemur ſupplices: nam ſi ignoto cuipiam
Hanc delegaverimus provinciam, periculum
Erit, nè, ſi ille rem evulgârit, fabula
Fiamus vulgi, paſſimq; traducamur, atque
Illudamur ab omnibus. Phor. *Non improbarem*
Conſilium tuum, ſi auſim experirier.
Sed quâ fronte, obſecro, iſthuc tentabimus?
Dor. *Perfricanda frons eſt, & pudor omnis eſt*
Abjiciendus egentibus: exorabiles
Facilèſque illas fore confido: nam fœminæ Iamb.
Quemadmodum leves ob cauſas ſæpe ad iracundiam
Provocantur, ità ſi quis modò paululùm
Blandiatur, deliniuntur ac placantur facilè. (dem
Phor. *Age, age, mos gerendus eſt tibi, quandoqui-*
Eò nos compellit neceſſitas: cui (que Iamb.
Si quis conetur reſiſtere, actum agat: cùm Dii quo-
Huic dicantur cedere. Dor. *Rectà igitur eas ac-*
cedamus: at
Neſcio quas iſthîc procul ſtantes video: hem, mane.

ACTUS V. SCENA II.

Perilla, Bromia.

Ejuſdem rationis verſus.

Est ut dicis Bromia, pro graviſſimo mariti
Crimine paululum ſupplicii uxori debet eſſe
Satis. Nunc verò noſtrâ auſteritate ac ſævitiâ, Iamb. 3.
Ità illos hinc alienatos video, ut reditum ſibi
Ad nos non audeant ſperare. Bro. *Non injuriâ,*
Nam nimis pol duriter, neque ut uxores decebat,

Nos illos tractabamus, Perilla. Per. *Verum*
Dicis: noſtrâ culpâ hæc turba, atque abitio
Evênit: Quapropter ſi contingat nunc meum
Iamb. 4. *Redire, & ſi frugi ſe poſterum fore*
Promittat, næ ego libenter illum reciperem.
Bro. *Ego idem quoque mihi faciendum arbitrarer: nec*
Id pol eò quòd non facilè vel perpetuò, ſi opus
Sit, carere illo poſſem: ſed quòd communes me movent
Liberi, quibus alendis ego me imparem eſſe ſentio.
Tum moleſta, injucunda, atque triſtis eſt
Solitudo. Per. *Eadem me cura torquet, Bromia.*
Nam ni id eſſet, nunquam me exoraret quiſpiam,
Iamb. *Quin perpetuò ſola eſſe malim, quàm tam multa apud virum*
Perpeti. Bro. *Nè, quæſo, iſthæc tam iniquo animo feramus,*
Perilla: quaſi alii nihil unquam faciant mariti
Quod diſpliceat uxoribus: aut quia nos non delinquimus
Fœminæ. Sed quoſnam, quæſo, eos dicam eſſe, quos procul (bus
Hinc conſiſtentes video? Per. *Viri noſtri ſunt, de quiLoquimur, Bromia.* Bro. *Pol eos eſſe auguror,*
Adeò ad occurſum illorum mihi commovetur
Animus. Per. *Ii ſunt ipſi: procedamus illis obviàm,*
Iamb 8. *Atque excipiamus comiter. Non licet hominem*
Sæpe eſſe ut vult, ſi res non ſinit: ità tempus eſt
Nunc, ut mihi virum reſtitui gaudeam,

Nuper

Nuper nihil minùs. Brom. *Mane, mane, iſthoc*
pacto in ipſos,
Atque in nos peſſimè conſuluerimus, ſi tam
Leni, atque victo animo nos eſſe oſtenderimus.
Pe. *Quî ſic? cedò: non enim intelligo.* Brom. *Non?*
at faxo ut
Intelligas. In nequitiam citò relabentur priſtinam,
Si nos cupidas eſſe ſui intellexerint.
Per. *Quid igitur faciendum cenſes, Bromia?* (*mus*
Brom. *Subſiſtamus hîc, atque ultro illos ad nos ſina-*
Accedere. Ac primùm quidem quanquam orant Iamb. 3.
atque ſupplicant,
Tamen vultu ad ſeveritatem compoſito,
Simulemus nos illos recipere nolle; tandem
Cùm obſecrandi finem non faciunt, quaſi
Precibus victæ, ægrè culpam illis ignoſcemus, atque
Recipiemus in gratiam, ità firmiùs
Illos alligaverimus: neque iterum audebunt, quod
ſemel
Experti ſibi ceſſiſſe ſciunt infeliciter.
Per. *Conſulis probè: atque ob id tibi lubens paruero.*

ACTUS V. SCEN. III.

Phormio, Dorio.

Ejuſdem rationis verſus.

HEm Dorio, niſi quid mihi hallucinantur
Oculi, uxores iſtæ ſunt noſtræ quas hinc procul
Colloquentes vidimus hactenus. Dor. *Sunt? herculè*
Sunt. Animus mihi pol tremit formidine,
Adeò nè quid nobis iterum malefaciant, metuo mi- Iamb.
ſer.

Phor.

Phor. *Et mihi hercle pavore totum copus inhorruit.*
Abeamus Dorio, nam in illarum conſpectum ego
Prodire auſim neutiquam. Dor. *Eho, quò fugis*
Stulte? reſiſte. Phor. *Non auſim: nam nimis ego à meâ*
Iamb. 2. *Mihi timeo infelix.* Dor. *Reſiſte, inquam.* Phor. *Nihil agis.*
Dor. *Nullam ego nobis aliam viam ad ſalutem eſſe video.*
Audendum eſt. Phor. *Vide, obſecro, quid agas.*
Dor. *Nimirum quod ipſa res,*
Tempúſque hoc poſtulat, id ago, Phormio. Phor. *Nondum ſatìs*
Illarum videre perſpexiſſe contumaciam.
Dor. *Ah! non deſines? neque unquam auſcultabis mihi?*
Iamb. 4. Phor. *Libenter auſcultavero,*
Si modò quæ ex uſu ſunt futura conſulis. Dor. *Quaſi*
Iſthìc minùs mea res agatur quàm tua: & quaſi
Ullum aliud præter hoc nunc nobis reſtet confugium
Quòd ſi tu quid melius invenire queas, quo
Nobis proſpiciamus, vitámque tueamur ab inedia,
Age, profer, parebo lubens. Sed ſi nuſquam alia
Nobis ſupereſt ſpes, ſi ubique excludimur,
Si inviſi atque exoſi paſſim ſumus omnibus;
Iam'). *Quid aliud, quàm quod neceſſitas nos facere cogit,*
Faciemus miſeri? Phor. *Miſeri profectò, utcunque res*
Ceſſerit; novi ego meam, quàm difficilis, ſuperba,
Moro-

Morosa, ac contumax sit: tum quàm durum, atque Iamb. 2.
molestum mihi
Fuerit hactenus, illius intolerabile
Imperium pati. Dor. *Jugum ego quoque me scio*
Susceptúrum minimè amabile: sed quid facias? è
duobus
Malis, cùm utrumque declinari non potest, Iamb.
Quod minus leviúsque est, eligendum censeo.
Phor. *Dicis pol sapienter, atque ideo morem geram*
tibi.
Dor. *Bene facis, laudo. Nunc igitur absque ulla*
mora
Ad eas accedamus, dum solæ sunt, dúmque occasio
Offertur: nam in tempore venire, omnium
Rerum solet esse primum———

ACTUS V. SCENA IIII.

Bromia, Perilla, Dorio, Phormio.

Iambici senarii & septenarii, admistis aliquot octonariis.

———Viden' eos, Perilla,
Accedentes propiús? Per *Oh, video Bromia,*
Et gaudeo. Brom. *Hem, serva; tristis severitas*
Sit in vultu. Per. *Teneo.* Brom. *Tum in verbis*
gravitas atque constantia.
Per. *Memorem monnisse te dices.* Brom. *Toti pal-*
lent metu,
Terrámque prospectant identidem. Per. *Ut res se* Scaz.
Nobis dant, ità humiles, atque elati sumus:
His nemo fuit magìs animosus quisquam, aut intre-
pidus magìs:
Nunc autem egestate, atque extremâ rerum inopiâ

Per-

Perculsi, quàm submissi ac parvi animi sunt! quàm timent

Scaz. 3. *Omnia, adeò ut non cognoscas eosdem esse!*
Brom. *Mirum ni frugi posthac sint futuri, si*
Quidem reipsa jam deprehenderunt satis, quid sit
Apud alienos atque ignotos vivere.
Dor. *Sequere me, Phormio. Ego prior illas adoriar.*
Troch. Phor. *Præ pudore, ità me Deus amet, vix caput*
Attollere audeo. Dor. *Abjiciendus est pudor*
Inutilis. Sed heus, orationi fac subservias:
Ut si quid fortè ego defecero, tu succurras. Phor. *Dabo*
Catal. *Operam.* Brom. *Perilla, accedunt; simulemus nos velle abire:*
Sequentur atque revocabunt nos, sat scio. (*Quasi*
Dor. *Ehem, siccine maritos fugitis, uxores?* Brom.
Non prævideris, ad illos respice. Quis est qui nos? Hem, hiccine
Catal. *Eratis, perditi?* Per. *Itáne in conspectum nostrum venire* (*scite*
Audetis, impurissimi? Dor. *Hanc unam nobis igno-*
Troch. *Culpam: si aliam unquam admiserimus ullam, occidite.*
Phor. *Misereat vos nostrî, obsecro.* Per. *Abite quò digni estis, furciferi.*
Brom. *Satis diu verba dedistis nobis, apagite.*
Dor. *Quod est peccatum, corrigemus seduló.*
Brom. *Nempe ut soletis.* Dor. *Certè mea Bromia.*
Brom. *Non audio.*
Scio ego quàm non sit tutum vobis credere.

Per.

Per. *Vetus dictum est: DECipienti semel me Dii*
faxint bene:
Dii faxint malè, si bis idem deceperit.
Phor. *Eia sine te uxorem, meum suavium.*
Dor. *Da veniam, obsecro, mea voluptas unica.*
Brom. *Ut nunc blandiuntur sceleratissimi!* Troch. 2.
Per. *Ut adulantur impostores! Verùm talibus*
Non facilè pol nos circumvenietis fallaciis.
Dor. *Eheu nos miseros!* Brom. *Neque lacrymis,*
neque querimoniis,
Neque precibus vestris fidem habemus: itaque nihil
Agitis, si his nos flecti posse cogitatis. Troch.
Qui dum quod vobis vultis, oratis, boni, atque sup-
plices
Estis: verùm simulac isthuc impetraveritis,
Continuò ex supplicibus in contumaces, ex bonis
In pessimos mutamini. Dor. *Non pol fiet, meum*
Corculum: obsequentes vobis nos posthac erimus Troch.
Per omnia. Phor. *Quicquid jusseritis, effectum da-*
bimus protinus.
Dor. *Commoveant vos, quæso, communes liberi.*
Phor. *Moveat tempus illud, quo voluptati* Troch. 5.
Vobis aliquando fuimus. Per. *Quid isthuc? video,*
Bromia,
Nobis non licere, uti cœperamus, hoc pertendere:
hac
Conditione vos nunc recipiemus in
Gratiam, si feceritis quæ vos facere
Æquum est. Dor. *Faciemus omnia: imperate.*
Brom. *Ego*

Vobis

Troch. *Vobis leges, quibus erit parendum, recitabo : (Hic*
Auſcultate, atque animum advertite ſedulò. Phor.
Sumus. Brom. *Principio, nè unquam poſthac in-*
juſſu noſtro foras
Pedem efferatis. Dor. *Hem placet.* Brom. *Nul-*
lum ingrediamini
Troch. 2. *Diverſorium.* Phor. *Ratum eſto.* Brom. *Feſto*
autem die,
Cùm ab opere vacandum erit, uſquè domi deſidea-
tis :
Nobis verò exire quò lubeat, jus, atque æquum eſto.
Dor. *Age,*
Nihil refragamur. Brom. *Tum ut pecuniæ, rei*
Troch. *Familiaris, atque facultatum omnium*
Penès nos adminiſtratio ſit, & cuſtodia.
Dor. *Iſthuc quanquam durum, concedimus tamen,*
Niſi quid diſſentis, Phormio. Phor. *Agedum, placet.*
Brom. *Poſtremò, objurgati, & pulſati etiam, pati-*
enter feratis,
Omníſque vobis muſſitanda ſit injuria.
Phor. *Hui! iniquum id quidem.* Per. *Iniquum? hem,*
ut lubet ; nihil
Moramur. Dor. *Mea Perilla, quieſce : faciemus*
pol omnia.
Per. *Nihil etiam audio ipſum.* Phor. *Perii.* Per.
Hem, quid taces ? Phor. *Age,*
Aſſentior ; ſiquidem huc me compellit neceſſitas,
Troch. *Durum, ut aiunt, telum.* Brom. *Jovem igitur lapi-*
dem jurate, vos
Hæc religiosè ſervaturos omnia.

Dor.

Dor. *Juramus: firma atque inviolata ſunto.* Brom. *Nunc*
Domum rectà hinc concedite, Dimet.
Et ad opus vos conferte: nos ſequemur protinus.
Per. *A nobis exemplum petite mulierculæ,*
Quæ ignavos, aut decoctores habetis Catal.
Maritos: & quo pacto emendandi ſint diſcite.
Sic tandem ludicra hæc ſpectâſſe proderit
Vobis. Brom. *Nihil eſt quòd expectetis ampliùs:*
Facta, & tranſacta jam ſunt omnia: nos maritos Catal.
Sequimur. Valete, & ſi placuimus, PLAUDITE.

FINIS.